

TANTRIK TEXTS

EDITED BY

ARTHUR AVALON

TANTRIK TEXTS

VOL I TANTRÂBHIDHÂNA with VIJANIGHANTU
and MUDRÂNIGHANTU

VOL II *SHA/CHAKRANIRŪPANA* of Pûrnândi
Svâmi with Commentary of Kâlîcharana and notes
by Shangkara PÂDUKÂPANCHAKA with
Commentary of Kâlîcharana With these are notes
from the Tika of Vishvanâtha on the Second Pâti
of Kaivalya Kalikâ Tantra

VOL III PRAPANCHASÂRA TANTRA

VOL IV KULACHÛDÂMANI TANTRA

VOL V KÛLÂRNAVÂ TANTRA

VOL VI KÂLIVILÂSA TANTRA

VOL VII TANTRARÂJA TANTRA (*In the press*)

INTRODUCTION.

The Kūlārnava is a leading and perhaps the foremost Tantra of the Kaula School. It enjoys a great reputation amongst works of its class and as such is constantly cited as an authority. The Chapters of the Text here published number seventeen and the verses total 2058 according as there are included or not vi. 123-144 in the tenth Chapter. The Colophon however states that the portion here printed is only the fifth part of the whole Tantra consisting of 1,25,000 verses. Thus the Colophon of the first Chapter runs—"End of the first Chapter being the first portion of the fifth part entitled, Urdhvāmnāya Tantra of the great Mystery and most excellent among Āgamas containing, 1,25,000 verses entitled the Kūlārnava Tantra." If this statement be correct I have not on enquiry been able to discover the whole work. Every Ms. which I have come across contains the seventeen Chapters only here printed. Either then the rest of the book is lost or possibly exists under some different names. The Kaulavali which is a compendium by Jīvnānanda Paramhangsa quotes long passages as from the Kūlārnava which do not occur in any of the texts consulted in the preparation of the present volume. The work has been already twice printed and therefore would not in the ordinary course have found place in these texts according to the original design of their publication. It was found however that the previous editions of this and other Tantras were in general so incorrect that the present edition is not unnecessary. The former editions were those of Rasik Mohana Chattopādhyāya and of Pandit Jīvnānanda Vidyāsāgara. The former published at Calcutta the Tantrasāra and Tantras in parts the first of which appeared in the Bengali year

1285 (1878-79) and the edition of the latter was published at the same place in the year 1882. In Rasik Mohan Chattopādhyāya's and Pandit Jīvānanda's edition of the Kūlārnava there are twenty one verses at the end of the Tenth Chapter which do not occur in any of the four MSS. which have been consulted. These have been printed. Both these editions seem to have been based on a single MS. without any attempt to correct obvious errors in the text. In the preparation of the present texts four MSS. have been consulted lettered क ख ग घ and the texts abovementioned which are based on a MS. which may be identified as घ. Of these क is the property of Pandit Amulya Charana Vidyābhūshana ख belongs to the Rajshahi College ग and घ have been lent by the Varendra Anusandhāna Samīti of which I have the honour to be a member. The Samīti obtained ग from the family of the Tāntrik Gurus of Pālāsa in the District of Malda and घ from the collection of the Bhattachāryyas of Yoshodal in the District of Mymensingh घ as stated is the text used in the previous printed editions. In the present edition variant readings of importance have been given in the footnotes. It is however not claimed for the present edition that every difficult passage has been made clear but the obscurities have been so considerably reduced as to render the present edition a practical working text. Another inducement for its publication was the fact that there is in hand an English translation of the present work and if it is found possible to publish this the Sanskrit knowing reader can compare the English translation with the Text on which it is based. For this reason the size of the present edition of the Text is that of the proposed translation which if published will be the same *format* as the Mahānirvāna.

The Kūlārnava is worthy of a close study by those who would understand the tenets and practices of the School of which it is a Shāstra. Having however

regard to the fact that it is hoped to publish a translation of the entire text I have not thought it necessary to give such a detailed analysis of the Tantra as in the absence of such a translation it would have deserved. I therefore only here give such a summary as under the circumstances stated seems sufficient.

The first chapter opens with some fine verses (vv 1-121). Devî tells Shiva of how men are suffering and asks the means whereby they may be liberated. Ishvara in reply speaks of the Brahman and of the creatures who encircled by Mâyâ are like sparks of fire parts of him. Of these man is the greatest. He is a self-killer who having attained man's estate yet seeks not his true good. "He who does not cure himself of the disease of Hell what will he do when he yet suffering from such disease goes to a place where there is no medicament?" (v 24). The Lord then dwells on the transitoriness of life and of all things therein. "Prosperity is like a dream, youth is like a flower. Life is seen and is then gone like lightning. How can any one who knows this yet remain content?" (v 30). Moreover the world is full of evils which arise from attachment (v 55). Shiva says "Oh Beloved to sleep, to copulate, to eat and other such functions are common to all animals. Man alone is possessed of knowledge. He who is devoid of it is a beast" (v 69). Shun him who is addicted to the pleasures of the world and who yet boasts Brahman knowledge. There are other impostors also. Liberation is not to be got by merely smearing oneself with ashes, feeding on husks and water, exposure to heat and cold and the like. 'Donkeys and other animals go about naked. Are they therefore Yogins?' (vv 79-86) No: then gain true knowledge and avoid idle talk. What is the use of Vedas, Âgamas and Pûrânas if one knows not the supreme object of life—(v 89)? "Renowned men dispute among themselves—some saying the truth is ahead and some that it is behind," others again say

it is on either side. Some say it is like this, others like that (v 99) All such bewilder themselves with Scriptures and talk. They lack realization (Praty-aksagrahānam (v 100). The Shāstras are numberless. one should master their essential truth and then put them aside just as he who seeks the grain of paddy throws away the husk and straw (v 103) Real knowledge alone liberates. Ritual and austerities are needful only so long as the Real and the true are not known (v 113) Shiva concludes "What is the use of many words? It is Kuladharmma which liberates. Beloved I have spoken to Thee in brief of the creature and how he should live' (v 121)

Chapter II deals with the greatness of Kuladharmma which Shiva has extracted after churning the great ocean of the Vedas and Āgamas (v 10) and which excels all others as the light of the Sun surpasses that of the firefly (v 16). The Yogi cannot enjoy; and he who enjoys cannot know Yoga but in Kuladharmma there is both Bhoga and Yoga (v 23). But Kaula knowledge can only be gained by one whose mind is pure and who has controlled his senses (v 33). In v 84-85 Shiva says that the six philosophies are the six limbs of Kula. The Kaula Shāstras are based on Veda. *Tasmāt vedātmikam shāstrāng viddhi kaulātmākang priye* (v 85). Many however being ignorant of the traditional teaching of Kauladharmma cheat people by their false knowledge (v 116) Moreover the Kula path is full of dangers (v 122) So also the Buddhist Vajrayāna is (I may add) compared to a hollow Bamboo in which a serpent is placed. It must go up at peril of falling down. He who fails on this path is like to go to Hell. The Pashu should therefore avoid this method (v 124). Vv 140, 141 cite authorities from Shruti (*Rigveda*) in support of the doctrine taught.

The third Chapter treats of the Parāprasāda

mantra that is *Hangsah* which as the great Cosmic Breath pervades the world opening (v 4) with the assertion that *Vedas*, *Purânas* and other *Shâstras* may be preached abroad whereas the *Shaiva* and *Shâkta* *Agamas* are mysteries (v 4) V 10 refers to the four *Âmnâyas* or traditions some portion of which appear in the Tantra *Shâstras* *Urdhvâmnâya* is not to be learnt by study of the *Shâstras* but from its masters (v 30)

Chapter IV which is a difficult one deals with *Mahâskodhânyâsa* From it as well as other parts of the work may be learnt how rigorous the *Sâdhana* is which is required of those who are entitled to participate in the *Kaula* rites

The fifth Chapter treats of the greatness of *Kuñi* It contains a description of the *Kaula* substances the making of wine, the various kinds of wine its use as *Chitta shodhana sâdhana* so that the mind may become *Bramagah* V 48 enumerates the fundamental doctrines of this school that 'success' is attained by those very things which lead to fall (*Yareva pata nâng dravyâk siddhistaireva choditâ*) V 50 refers to animal sacrifice and vv 67, 68 to the necessity of wine and meat in the various forms of worship including the *Bauddha* V 90 says 'As soma has been ordained a *Brâhmaṇa* should drink' which other *Tantras* are said to deny If this however be done in the ordinary animal way even a *Vîra* will go to Hell (v 93) Nectar drinking is the union of *Kundâli* *Shâkta* with the *Moonchit* (*Chichhindra*) Others are but wine drinkers (vv 107 108) The true meat cater is he who has merged his *Chitta* in the Supreme (v 109) He who controls his senses and unites them with *Âtma* is a fish eater The rest do but kill animals (v 110) True sexual union is the union of *Para Shakti* that is *Kundâli* with *Âtma*, others do but have carnal connection with women (vv 111, 112)

The sixth Chapter deals with the characteristics of the worshipper of worship and purification of Kaula substances Vv 37 46 deal with the lunar solar fiery Kalas originating from the vowels the consonants Ka kha to Tha da and the Yavargi respectively the Kalas of Kavarga and Chavarga Tavarga Tavarga, Pavarga and Yavarga and Shavarga Then follow several mantras Vv 63 67 give the Gurus Yantra is defined in vv 85 86

Chapter VII describes worship of Vatuka Shakti and others In vv 42 44 the eight kinds of Kula Shakti are enumerated Vv 70 75 are noteworthy for they refer to the 36 Shaivî Tattvas and not the Sâṅkhyan 24 thereby denoting the connection of this Tantra with the former philosophical Darshana V 96 prohibits drinking in excess so as to produce unsteadiness of mind V 99 contains the oft quoted verse

Drink and drink again which some erroneously suppose is an invitation to drunkenness notwithstanding the previous injunction and the warning that he who disobeys it is like to go to Hell The verse refers to Yoga drinking.

Chapter VIII deals with the Chakra and the various forms of Bliss The Sâdhika passes through these from Årambha to Praudhânta in which state the Chakra is held to Unmanâ and then to Tata In Praudhânta everything which is done is an offering to Bhurava (v 59) Unmanâ is the state in which the Sâdhika is no longer affected and Tata is the very self of the Supreme Mantri (vv 83 84) The states up to Praudhânta are waking (Jâgrat) Unmanâ is is dreaming (Sv ipna) Anavastha is dreamless sleep (Sushupti) The seventh Ullasa is Liberation (vv 94 95) (Turiyâvasthâ)

Yoga is treated of in Chapter IX Advaita doctrine in its form Aham Brahmasmi is accepted (v 32) Jiva

s Shiva and Shiva Jīva : the only difference is that one is in bondage and the other not (v. 42). A noteworthy passage which explains some acts which disconcert others say "the Kulayogī behaves in such a way that men laugh at him and reproach and revile and shun him" (v. 4). But doing himself acts of kindness to all he roams the earth (v. 75). Kaulika is defined in v. 88. "Oh Thou of beautiful eyes I dwell not in Kailāsa or in Meru or in Mandāra but I am wherever the knowers of Kula are" (v. 94).

The tenth Chapter treats of worship on special days and the Eleventh with the rules of Kula-chāra which should be carefully concealed (v. 84). The twelfth Chapter treats of the Pādukā Mantra. V. 58 prohibits discussion with Atheists or unbelievers in Veda (Nāstika). The subject of the Guru is dealt with at some length. The next Chapter (XIII) continues the subject of Guru (v 41) and disciple (vv 1-40) and their qualifications. Amongst other defective persons, men who are lewd, given to drink and stupid are to be rejected. The Guru should realise that he is inseparable (avichhinna) that is one with the Brahman which pervades the whole universe (vv. 67-68). V. 82 refers to the Lingas in the bodily centres and v. 90 gives the eight bonds (Pāsha) which bind the Pashu. The Guru is he who by destroying the pleasures of the senses gives Brahman-Bliss (v 97).

Chapter XIV deals with the testing (Parīksā) of the qualifications of Guru and disciple; and Chapter XV treats of Purushcharana and other matters. Prāṇayāma is dealt with (v. 35 *et seq.*). Vv. 65-69 mention the "defects" of Mantras and vv. 71-72 state the purificatory rites which remove them. The various kinds of Mantras, Siddha, Sādhya and the like are described. V. 96 classifies the letters according to the Mahābhūtas. When doing Japa a man should control his animal propensities, eat sparingly, live hardly,

cultivate faith and devotion and fix his mind and heart solely on "That" (vv. 110-113). Chapter XVI deals with rites done for the attainment of various objects of desire. Chapter XVII gives the meaning of a large number of words such as Guru, Āchāryya, Deshika and so forth and contains a Dhyāna of the Guru. At the end of the seventeenth Chapter there is a remarkable passage (v. 103) prohibiting (ordinary persons) from reading the portions of this work dealing with Āsavollāsa. This prohibition doubtless has been prompted by the desire that such persons should not be led astray and take to practices which might lead to their moral ruin. For it is to be noted that according to the Shāstra the Rahasyapūjā is not for all and any but for such whom the Guru may consider qualified and have been duly initiated. Except under the conditions prescribed the Sādhanā with wine and so forth is prohibited and its accomplishment is admittedly harmful. But under the conditions prescribed this Sādhanā is said to be the practical application of the principles of Advaitavāda which the Āgamas of this school teach.

I desire here to express my thanks for the loan of MSS. to Pandit Amulya Charana Vidyābhūshana, Rai Kumudini Kānta Bandopādhyāya Bahadur Principal of the Rajshahi College and to the Varendra Anusandhāna Samiti.

The next volume of this series will be the Kālīvīlāsa Tantra which is now almost ready for publication. There is also in preparation the very important and previously unpublished Kādimata Tantra or Tantrarāja with its Commentary called Manoramā under the editorship of Mahāmahopādhyāya Lakshmanā Shāstrī. This I expect to publish in two volumes next year, to be followed I hope by the Tibetan text of a rare and unpublished Buddhist Tantra which deals with the Mandala (Kyil-khor) of Shrīchakrasambhāra.

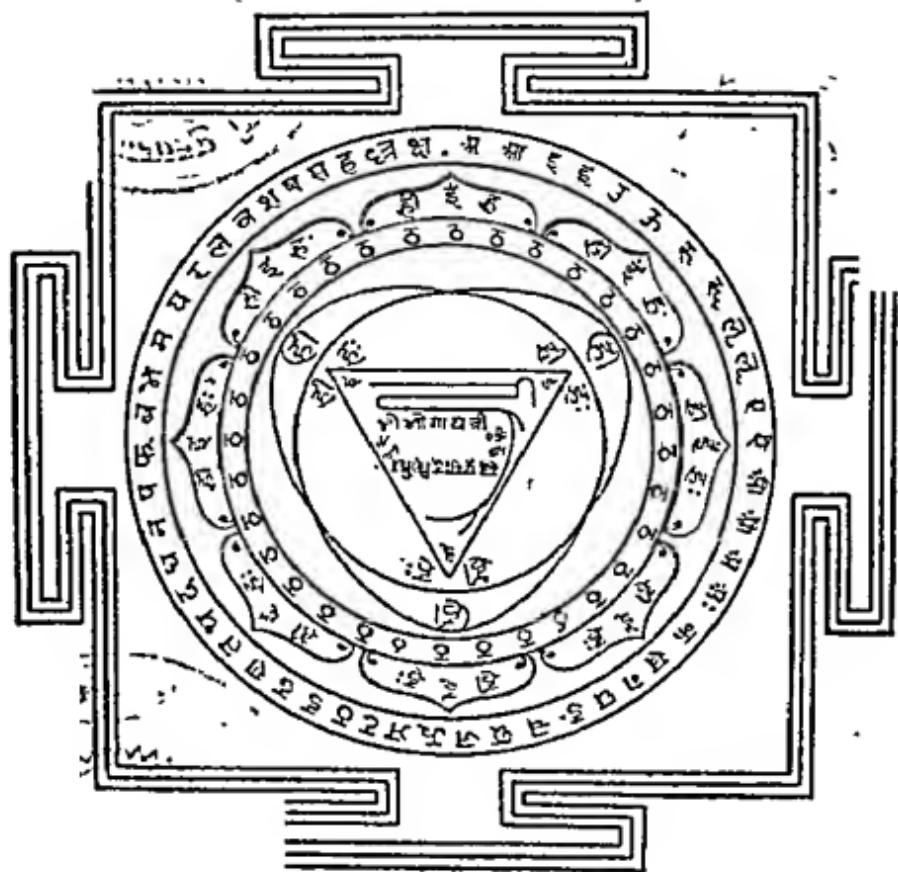
I have already the offer of a large number of Texts for this series more in fact than I can ever print but I take this opportunity of saying that I shall be pleased to hear from any one who has Manuscripts of sufficient importance to justify their publication. The field of selection will thus be widened with it is hoped better results.

CALCUTTA

13th April 1916

ARTHUR AVALON

श्रीश्रीकुलार्णवतन्त्रम् ।

श्रीश्रीकुलार्णवतन्त्रम् ।

श्रीआर्धर एवेलनेन प्रवर्त्तिम् पर्यवेचितम् ।

श्रीतारानाथविद्यारत्नेन सम्पादितम् ।

कलिकातानगर्यां

संस्कृतयन्ते

श्रीरमेन्द्रनाथचक्रवर्त्तिना सुद्धितम् ।

लण्ठनराजधान्यां लुम्बाक् एण्ड कौं कर्तृकैष
प्रकाशितम् ।

कलिकातानगर्यां ३० नं, कर्णश्रोदालिसइटसंस्कृतप्रेस-
डिपजिटरीभवने प्राप्तव्यम् ।

PRINTED BY UPENDRA NATHA CHAKRAVARTI,
AT THE BANERJIT PRESS,
NO. 6, NANDAKUMAR CHAUDHURY's 2nd LANE, CALCUTTA.
1915.

कुलार्णवतत्त्वस्य गुणिपत्रम् ।

पद्धति	ग्रन्थ	प्रधार्दा	पहली
११८	११८	१	१०
पाषो	पाषो	५	११
विज्ञान	विज्ञान	१८	१८
पूज	पूज	२४	१०
त्रात्प्रसाद	त्रात्प्रसाद	२८	४
स्नादित्या गदित्या	स्नादित्या गदित्या	१२	१०
षोडः	षोडः	१९	८
स्वरूपतात्र	स्वरूपतात्र	१८	०
ग्रन्थ	ग्रन्थ	४०	६
संग्रहः	संग्रहः	४४	१२
श्रीग्रामाद	श्रीग्रामाद	४४	१०
षोहात्	षोहात्	४६	८
ग्रन्थ	ग्रन्थ	४८	१
स्नामंग्रीत	स्नामंग्रीत	५१	८
पाषं	पाषे	५१	१०
देवतात्मा	देवतात्मा	५१	१४
कूर्मर्षे	कूर्मर्षे	५२	२
पाषं	पाषे	५५	०
पाषं	पाषे	५५	१२
पाषं	पाषे	५७	२

शुद्धम्	पृष्ठायां	पंक्तौ
आयै	५८	३
भट्टिका वाराह्यतः	६०	१
श्रीपादुका	६१	१८
वक्रिं	६६	८
जामेच्छ	६८	१
मन्त्रिमितं	७०	८
पुंसः	७०	१२
कृत्वा च यच्च,	७२	७
सुत्सृज्य	७६	८
रूपिणि	८५	१३
स्वेत्	८८	१४
वैस्ययोपितः	८८	८
सुरा	११४	१
सर्वा	११५	१
ब्योन्नि	११५	८
तदुज्जासे	११८	४
अनवस्था,	१२१	१
मित्याह	१२३	८
अनश्यस्त	१२५	१०
ज्ञातव्यस्ताव	१२६	१०
राह	१२७	२
दृश्यते	१२९	१२

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठायां	पत्तौ
मृदासने	मृदासने	२४३	१८
ज्वरोन्मादादि	ज्वरोन्मादादि	२४४	१५
वीज	वीज	२४५	१२
सिन्दूर पद्म	सिन्दूरपद्म	२४५	१७
मूँहिं	मूँहिं	२४६	१०
मन्त्रिके	मन्त्रिके	२४७	१
स्वरूपिणे	स्वरूपिणे	२५४	८
रूपेण	रूपेण	२५४	१४
मृत्यु	मृत्यु	२६२	१
रूपत्वा	रूपत्वा	२६२	५

पाठान्तरादिशुद्धिपत्रम् ।

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठायां	पत्तौ
किनुतात्म	किमुतात्म	७	६
पभाकरा:	प्रभाकरा.	८	५
मातङ्ग	मातङ्गाः	१०	५
उत	हृतं	१७	२
ज्ञायाधिषुक	ज्ञायाधिकं	३५	२
ग्रास्तानि	ग्रास्ताणि	३८	२
देवीपूजायती	देवीपूजायतो	४८	५

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृथायां	पंक्तौ
	(अतिरिक्त पाठान्तर)		
ख, गुह्याद्या ; ड, ख्या	ख, गुह्याद्या ; ड, ख्या	५१	१४
ब्रादिकूटं	ब्रादिकूटं बङ्गादि	५५	६
कूटाद्या	कूटाद्याखिल	५६	४
चरामा	चरामा सकल	५६	४
निष्टुत्यम्बा	निष्टुत्यम्बा	५७	१
रतः	रेतः	६८	४
शौधन	शौधन	६८	५
खतस्तां	अतस्तां	७०	५
अहौ	अहो	७४	१
प्रौत्या	प्रौत्या	७५	३
रूपिष्णी	रूपिष्णी	८५	६
रूपित्वं	रूपित्वं	८५	८
पूर्वेक्त	पूर्वेक्त	८७	३
न करीत्याम्	न करीत्याम्	८८	३
भैरवा	भैरवा	८५	३
क, ख, ड विश्ययोधितः ;	ग, घ वैश्ययोधितः	८८	३
विशीधकं	विशीधकं	१०१	६
मौरितं	मौरितं	१०४	८
पानं	पानं	१०५	५
स्मृत्यर्थ	स्मृत्यर्थ	१०८	५
चिकीणं	चिकीणं	११०	५
शिष्यो	शिष्यो	११०	६

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठाया	पंक्ती
समुद्दास्य	समुद्दास्य	११५	३
करण्डतिः	करण्डूतिः	११६	३
कौप	कौप	११६	५
मत्कृतिः	सत्कृति	११८	१०
सत्कृतिः	सत्कृतिः	११८	१०
श्रीचन्त्या	श्रीचन्त्या	१२०	६
कौलिल	कौलिक'	१२४	१०
मधिकां	मधिकं	१२७	२
पङ्गन्ध	पङ्गन्ध	१२८	७
स्वसत्तानं	स्वसत्तानं	१३५	३
गुस्तके	पुस्तके	१३६	१
द्वष्ट्रव	द्वष्ट्रव	१३६	३
सुक्तये	सुक्तये	१३८	४
समपत्ता	सम्पत्ता	१४१	१
चन्द्रसुखी	चन्द्रसुखी	१४३	५
हरप्रिय ।	हरप्रिया	१४३	५
श्वोकज्यं	श्वोकोज्यं	१४७	१
सङ्घत्या	सङ्घत्या	१४७	२
कुर्व्या	कुर्व्या	१४७	२
क्तिनैव	क्तिनैव	१४८	५
सुसिद्धये	सुसिद्धये	१५०	८
समर्चयेदित्यन्तं	समर्चये इत्यन्तं	१५२	१
प्रसाधकान्	प्रसाधकान्	१५५	८

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठायां	पंक्ती
श्वीकार्द्ध	श्वीकार्द्ध	१६८	१
श्रोचक्र	श्रोचक्र	१६८	७
सम्भवं	सम्भवं	१७२	२
वाप्यमक्तो	वाप्यमक्तो	१७३	८
वाप्य	वाप्य	१७३	८
गुर्व्यथ	गुर्व्यथ	१८०	४
८ त्रिसप्तकं	१० चिसप्तकं	१८२	५
१० महालोभात्,	८ महालोभात्	१८२	५
द्रीहा	द्रीहा	१८३	७
लक्षणम्	लक्षणम्	१८०	२
३ क,	३ ख,	१८१	३
प्रेपकं	प्रेपितं	१८२	३
निरोधस्त्र	निरोधस्त्र	२००	७
मतुरुः	सगुरुः	२०१	५
विधानस्त्र	विधानस्त्र	२०१	५
रन्धान्तं	रन्धान्तं	२०२	५
रन्धान्तं	रन्धान्तं	२०२	५
श्वीकोऽयं	श्वीकोऽयं	२०४	२
योगी	योगी	२०४	४
प्रलीयते	प्रलीयते	२०५	३
सुसंवेदं	सुसंवेदं	२०५	५
पुरःसरं	पुरःसरं	२०८	२
कम्प	कम्प	२१०	४

अङ्गम्	शुद्धम्	पृष्ठाया	पंक्ती
स्य.	स्यु	२१०	५
ससुद्धरे	ससुद्धरे	२१२	२
मजात,	सजात	२१४	१
क्लृप्त.	क्लृप्तः	२३०	४
दृश्यते	दृश्यते	२३५	२
नास्ति	नास्ति	२३८	२
ड, गुरुवय	क, ख, ग, ओजस्य	१४१	४
सुक्ता	सुक्ता	२४४	३
ज्ञनम्	ज्ञनम्	२५१	५
विष्टसु	विष्टसु	२४७	४
रूपिणम्	रूपिणम्	२५४	२
पुस्तके स्त.	पुस्तके न स्त.	२५५	१
णेन्दु	णेन्दु	२५६	७
कथनात्	कथनात्	२६०	७

चौचौकुलार्णवतन्त्रम्।

कैलासगिरिराष्ट्रीनं देवदेवं जगहुरम् ।

प्रस्त्रेण परानन्दं पार्वती परमेश्वरम् ॥ १ ॥

चौदेव्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश पञ्चकातुविधायक ।

सर्वज्ञं भक्तिसुन्तम शरणागतवस्तु ॥ २ ॥

कुलेश परमेश्वरं करुणासृतवारिष्ठे ।

प्रसारे धोरसंसारे सर्वदुःखमल्लीमसाः ॥ ३ ॥

नानाविधंशरीरस्या अनन्तार्जीवराश्यः ।

जायन्ते च मिथ्यन्ते च तेषां मोक्षो न विद्यते ॥ ४ ॥

सदा दुःखातुरार्द्द देव न मुखी विद्यते क्वचित् ।

केनोपायेन देवेश मुच्यते वद मे प्रभो ॥ ५ ॥

श्रीदेवर उवाच ।

मृणु देवि प्रवच्यामि यन्मा त्वं परिष्टच्छसि ।
 तस्य श्वरणमात्रेण संसारात्^१ मुच्यते नरः ॥ ६ ॥
 अस्मि देवि परव्रद्धास्वरूपी निष्कलः शिवः ।
 सर्वज्ञः सर्वकर्त्ता च सर्वेशो निर्मलोऽद्वयः^२ ॥ ७ ॥
 स्वयै ज्योतिरनाद्यन्तो निर्बिकारः परात् परः ।
 निर्गुणः सच्चिदानन्दस्तदंगा जीवसंज्ञकाः ॥ ८ ॥
 अनाद्यविद्योपहिता^३ यथान्नौ विस्फुलिङ्गकाः ।
 गर्भाद्युपाधिसभिद्वाः कर्मभि. करणादिभि.^४ ॥ ९ ॥
 सर्वर्दुखप्रदैः स्त्रीयपुण्यपापैर्नियन्तिताः ।
 तत्तज्जातियुतं देहम् आयुर्भीगच्छ कर्मजम् ॥ १० ॥
 प्रतिजन्म प्रपद्यन्ते भानुपा मूढचेतसः^५ ।
 सूक्ष्मलिङ्गशरीरन्तदामोक्षादच्छय प्रिये ॥ ११ ॥
 स्थावरा क्रिमयथाज्ञा^६ पक्षिणः^७ पश्वो नराः ।
 धार्मिकास्त्रिदग्नास्त्राद्यमोक्षिण्यथ यथाक्रमम् ॥ १२ ॥
 चतुर्विधगरीराणि छत्वा छत्वा सहस्रः^८ ।
 सुकृतान्मानवो^९ भूत्वा ज्ञानौ चेन्मोक्षमाप्नुयात ॥ १३ ॥

१ उ उगथात । २ क, ग, निर्मलोद्देह । ३ उ, निर्मलायय ।

४ उ उव्य । ५ उ अत्यन्तायामसाहस्रा, उ, असत्यविद्योपहिता ।

६ उ, सर्वाद्युपाधिसभिद्वा कर्मभिस्त्रीरनादिभि, उ उ सर्वेऽप्युपाधि सभिद्वास्ते कर्मभिरनादिभि, उ, सर्वाद्युपाधिसभिद्वास्ते कर्मादिभिरना दिभि । ७ उ उस्त । ८ उ, उ, तैपामलो न विद्यते ।

९ उ, उ क्रिमयथाज्ञा ।

१० उ, उ, व्योमगा ।

११ उ, उ, सुकृतान्मा नर ।

१२ उ, उ, व्योमगा ।

चतुरगीतिलचेपु शरीरेषु शरीरिणाम् ।

न मानुषं विनान्यत्र तत्त्वज्ञानन्तु लभ्यते ॥ १४ ॥

अत्र जन्ममहंचेपु सहस्रैरपि पात्त्वति ।

कदाचिज्ञभते जन्मुम्मानुषं पुख्यमच्यात् ॥ १५ ॥

सोपानभूतं भोक्तस्य मानुषं प्राप्य दुर्लभम् ।

यस्तारयति॑ नामानं तस्मात् पापतरोऽत्र कः ॥ १६ ॥

ततयाप्युत्तमं जन्मलक्ष्या चेन्द्रियसौष्ठवम् ।

न वेत्यात्महितं यस्तु स भवेत् आत्मैघातकः ॥ १७ ॥

विनादेहेन कस्यापि पुरुषार्थी न विद्यते ।

तथादेहधनं प्राप्य॑ पुख्यकर्माणि साधयेत् ॥ १ ॥

रक्षेत् सर्वात्मनात्मानम् आत्मा सर्वस्य भाजनम् ।

रक्षणे यद्यमातिष्ठेत् यावत्तत्त्वं न पश्यति ॥ १८ ॥

पुनर्यामाः पुनः क्विं पुनर्वित्तं पुनर्गृहम् ।

पुनः शुभाशुभं कर्म न शरीरं पुनः पुनः ॥ २० ॥

शरीररक्षणायामः क्लियते सर्वदा जनैः ।

नहीच्छन्ति ततुत्वागमपि कुष्ठादिरोगतः॑ ॥ २१ ॥

तज्जीपितं स्यादृयदेनैः धर्मो ज्ञानार्थमेव॑ च ।

ज्ञानस्त्र्यानयोगार्थ॑ सोऽचिरात् परिमुच्यते ॥ २२ ॥

आत्मैव॑ यदि नामानमहितेभ्यो निवारयेत् ।

क्रीडन्यो हितकरस्तस्मादात्मानं तारयिष्यति ॥ २३ ॥

क, भूरि । २ ग, सम्भावयति । ३ उ. वस्त्र । ४ ग, घ. उ, रस्त ।

उ, रोगिणः । ५ क, ख, ग, घ, नष्टेऽपि तस्य धर्मार्थ॑ ।

६ उ, धर्मज्ञानार्थमेव । ८ घ, उ, ध्यानयोगस्य । ९ क, अथैर; उ, प्रागेव

द्वैष नरकव्याधियिकितां न करोति यः ।

गत्वा निरौपधं स्थानं व्याधिस्थः । किं करिष्यति ॥ २४ ॥

सनादेभवने को वा कूपं खनति दुर्योतिः ।

यावत्तिष्ठति देहोऽयं तावत्तत्त्वं समभ्यसेत् ॥ २५ ॥

चाप्नीवास्ते जरा चायुर्याति भिन्नघटास्तुवत् ।

निप्रन्ति रिपुवद्रीगास्तस्माच्छ्रेयः समाचरेत् ॥ २६ ॥

यावत्त्राश्रयते दुःखं यावत्त्रायान्ति चापदः ।

यावदेन्द्रियवैकल्यं तावच्छ्रेयः समाचरेत् ॥ २७ ॥

कातो न ज्ञायते नानाकार्यैः संसारसम्भवैः ।

सुखदुःखरतो जन्मुर्नं वैक्ति हितमात्मनः ॥ २८ ॥

जडानार्त्तान्मृतानापद्गतान्३ दृष्टाऽतिदुःखितान् ।

लोको भोहसुरां पीत्वा न विभेति कदाचन४ ॥ २९ ॥

सम्पदः स्प्रसङ्गाशा यौवनं कुसुमोपमम् ।

तडिच्छलमायुष कस्य स्याज्ञानतो धृतिः५ ॥ ३० ॥

शर्तं जीवितमत्यल्यं६ निद्रा स्यादहंहारिणीं ।

वात्परोगजरादुःखैरहें तदपि निष्फलम् ॥ ३१ ॥

१ उ, नीरजः । २ उ, ष, उद्दीपयने ; उ, सन्दीपे ।

३ उ, सुखदुःखमरीहूतः ; उ, सुखदुःखमने भूतः ; उ, समदुःखमावभूतः ;
४ सुखदुःखैर्जनो हन्ति ।

५ उ, उ, यातनार्त्तानापद्गतान् ; उ, ष, ज्ञातनार्त्तान्७ मृतान्मात्रानागतान् ।

६ उ, वैक्ति हितमात्मनः ।

७ उ, शर्तं जीवितमित्यज्ञ ।

८ उ, शर्तं जीवति यद्यत्यं निद्रावस्थाहंहारिणी ।

प्रारब्धव्ये निरुद्दिगोऽ जागर्त्तव्ये सुयुप्तकः ।

विष्वस्त्रव्यो भयस्याने धातकैः किं न इन्यते
तोयफेनसमे देहे जीवे शकुनिवत् स्थितैः ।

अनिल्येऽप्रियसंसारैः कथं तिष्ठन्ति निर्भयाः ॥ ३३ ॥

अहिते हितवुद्धिः स्यादध्मुवे भ्रुवचिन्तकः ।

अनयें चार्यविज्ञानी स्वमृत्युं यो न विज्ञि च ॥ ३४ ॥
पश्यन्नपि न पश्येत् सर्वं शृण्यन्नपि न हुध्यति ।

पठन्नपि न जानति तत् मायाविमोहितः ॥ ३५ ॥

सन्निमज्जगदिदं गम्भीरे कालसागरे ।

मृत्युरोगजराग्राहैऽ न किञ्चिदपि वुध्यति ॥ ३६ ॥

प्रतिच्छणमयं कायो जीर्यमाणो न लक्ष्यते ।

आमकुम्भ इवाभस्यो विशीर्णो नैव भाव्यते ॥ ३७ ॥

युज्यते वैष्टनं^१ वायो राकाशस्य च खण्डनम् ।

ग्रथनद्व तरङ्गाणामास्या नायुपि युज्यते ॥ ३८ ॥

पृथिवी दृश्यते येन मेरुयापि विशीर्णते ।

शुद्धते सागरजलं शरीरे देवि का कथा ॥ ३९ ॥

अपल्य मे कलन मे धन मे वान्यवाय मे ।

नपन्तमिति भर्त्य हि इन्ति कालष्टको वनात् ॥ ४० ॥

इदं कृतमिदं कार्यमिदमन्यत् कृताकृतम् ।

एवमौहासमायुक्तं सृत्युरच्च जनं प्रिये ॥ ४१ ॥

ज्ञ कार्यमयं कर्त्त्यं पूर्वाङ्गे चापराह्विकम् ।

न हि प्रतीक्षते सृत्यु कृतं वाऽस्य न वा कृतम् ॥ ४२ ॥

जरादर्शितपन्थानं प्रचगडव्याधिसैनिकम् ।

सृत्युगच्छुमिज्ञोऽसि आयात्^४ कि न पश्यन्ति ॥ ४३ ॥

आश्रा^५सूची विनिर्भिन्नं सिक्तां विप्रयसर्पिष्य ।

रागदेपानले पक्षं सृत्युस्याति मानवम् ॥ ४४ ॥

वालाय योवनस्याय छृडान् गर्भगतानपि^६ ।

सृव्वान् सविश्वर्ते^७ सृत्युरेवमूतमिदं जगत् ॥ ४५ ॥

ब्रह्मविष्णुमहेशादिदेवता भूतजातयः^८ ।

नागमेवानुधावन्ति^९ तथाच्छ्रेयं समाचरेत् ॥ ४६ ॥

स्वस्ववणोश्यमाचारलङ्घनादुप्युतियहात् ।

परस्तीधनलोभाच्च नृणामायु च्यो भवेत् ॥ ४७ ॥

१ उ वाञ्छितव्य मे ।

२ ग, छकोयथा, उ छकोदर । ३ उ, कृत वायथ वाऽकृतम् ।

४ क, सृत्युगच्छुमज्ञानमायात, ग, अहो सृत्युमादिदं, उ सृत्युगकं समादिदं ।

५ उ, कृत्य । ६ १ क, घ इच्छा उ रहा, उ, मिथ् ।

७ उ, रोगमतानपि । ८ उ, समाय हिसते, ग, घ, चाविश्वते, उ, चादिष्वते ।

९ उ, घ, राधय । १० उ उ सर्वे नाथप्रथामनि ।

वेदगास्त्राद्यनभ्यासात्तयैव गुर्व्वनर्जनात् ।

नृणामायु चयो भूयादिन्द्रियाणामनियहात् ॥ ४८ ॥

व्याधिराधिर्विषय शस्त्र नारै सर्वै पश्चवो सृगा ।

मरणै येन निर्दिष्ट तेन गच्छन्ति जन्तव ॥ ४९ ॥

जीवस्तृणजनौकेव देहादेहान्तर व्रजेत् ।

सम्पाद्य परमश्चेनैः देह त्यजति पूर्वजम ॥ ५० ॥

वाल्ययौवनहृदत्व यथा देहान्तरादिकम ।

तथा देहान्तरप्राप्तिर्गृहाहृहस्मिवागत ॥ ५१ ॥

जना क्षत्वेह कर्माणि सुखदुखानि भुज्जते ।

परत्राज्ञानिनोऽ देवि यान्त्यायान्ति पुन युन ॥ ५२ ॥

इह यत्रै क्रियते कर्म तत् परत्रोपभुज्यते ।

मित्राभूलस्य हृचस्य फल ग्राखासु दृश्यते ॥ ५३ ॥

दारिद्रादुखरोगाय वन्धनव्यसनानि च ।

आत्मापराधहृचस्य फलान्येतानि देहिनाम् ॥ ५४ ॥

नि सङ्ग एव मोक्ष स्यादोपा सर्वे च मङ्गजा ।

तस्मात् सङ्ग परित्यज्य तत्त्वनिष्ठ सुखी भवेत् ।

सङ्गात् चलते ज्ञानौ चावश्य किमुतान्पवित् ॥ ५५ ॥

१ ग, घ, गुरुव्वनर्ज । २ क, ख, ग, घ, चुत ।

३ च निर्याण ग घ च निर्याण ।

४ क, ख घ चक्षर दह ग, उच्चरमवैन ।

५ ड, परत्र इनित । ६ ग घ रहैव ।

७ क ग, घ चहात पत्त्वधो ज्ञानौ चावश्य किमनामविशु घ, किमुतान्पवित्रा प्रिये ।

सङ्गः सर्वानना त्वाच्यः स चेत्यतुं न शक्यते ।
 सङ्गः सह स कर्त्तव्यः सतां सङ्गो हि मेपजम् ॥ ५६ ॥
 सक्षम्भय विवेकय निर्भयः नयनहयम् ।
 यस्य नास्ति नरः सोऽन्तः कर्यं न स्यादमार्गगः ॥ ५७ ॥
 यावतः कुरुते जन्तुः सम्बन्धाभ्यन्तः प्रियान् ।
 तावन्तोऽस्य विश्वन्त्येते^१ हृदये श्रीकश्चयः ॥ ५८ ॥
 स्वदेहमपि जीवोऽयं त्वक्षायाति कुत्तेष्वर्ति^२ ।
 श्रीमातृपितृपुत्रादिसम्बन्धः केन हेतुना ॥ ५९ ॥
 दुःखमूलो हि संसारः स यस्यास्ति स दुःखितः ।
 तथा त्यागः कृतो येन स सुखो नापरः प्रिये ॥ ६० ॥
 प्रभवं^३ सर्वदुःखानामाश्रय सकलापदाम् ।
 आनयं सर्वपापानां संसारं वर्जयेत् प्रिये ॥ ६१ ॥
 अवन्धवन्धनं^४ धोर्तुं मिश्रीकृतं महाविपम् ।
 अगस्त्यखण्डन देवि संसारासक्तचेतसाम् ॥ ६२ ॥
 आदिमध्यावसानेषु सर्वे दुःखमिदं यतः^५ ।
 तथात् सन्ध्यव्य संसारं तत्त्वनिष्ठः सुखो भवेत् ॥ ६३ ॥
 श्रीहृदारुभयैः पाशैदृढवर्णाऽपि सुच्यते ।
 श्रीधनादिषु संसक्तो^६ सुच्यते न कदाचन ॥ ६४ ॥

१ उ, निष्ठत । २ क, ग, घ, व्यधम्भग ।

३ ग, विषयसृहान् । ४ उ निष्ठव्यन्ते ।

५ उ, उत्तेष्वर्ति । ६ ग, चारम् । ७ ख, घ, अरज्जुवन्धनं ।

८ क, मिश्रीकृत्य । ९ उ, जगत् । १० ख, सयुक्त ।

कुटुम्बचिन्तायुक्तम् शुतौगीनाटयो गुणा ।
 भपकुम्भजनयत् नश्यन्वद्देन केवलम् ॥ ६५ ॥
 वचितागेवपित्तं स्तैनित्यं नोक्तो विनागितः ।
 इह ज्ञन्त विषयाहरैहृहस्येन्द्रियतस्करैः ॥ ६६ ॥
 मांसतुश्चो यथा मत्थ्यो लीहग्नु न पश्यति ।
 सुखलुभस्तथा देही यमवाधा न पश्यति ॥ ६७ ॥
 छिताहित न जानन्तो नित्यसुन्दारंगात्मिन् ।
 कुचिपूरणनिष्ठा चे तेऽवधा भारकाः प्रिये ॥ ६८ ॥
 निष्ठादिमैथुनाहाराः सर्वेषां प्राणिना समाः ।
 ज्ञानवान् मानवः प्रोक्तो ज्ञानहीनः पशुः प्रिये ॥ ६९ ॥
 प्रभाते भन्नमूलाभ्या चुत्तृष्ट्यां मध्यते रथौ ।
 रात्रौ सदननिष्ठाभ्या वाध्यनीर्मानवाः प्रिये ॥ ७० ॥
 सदेषधर्मदारादिनिरता, मर्वजन्तव्य ।
 जायन्ते च चियन्ते च इह ज्ञनाज्ञानमोहिताः ॥ ७१ ॥
 स्वम्भूर्णायमाचारनिरताः सर्वमानवाः ।
 न जानन्ति परं तस्य मूढाः नश्यन्ति पार्वति ॥ ७२ ॥
 क्रियायासप्तगः केचित् क्रतुचर्यादि चंयुताः ।
 अज्ञानमयुताः सान् सज्जरन्ति प्रतारका ॥ ७३ ॥

नाममात्रेण सन्तुष्टाः कर्मकाङ्क्षरता नराः ।
 सन्तोऽचारणहोसाद्यभासिता क्रतुविमूर्त्तरः ॥ ७४ ॥
 एकभक्तोपवासाद्यनिर्यमैः कायशोपणैः ।
 भूढाः परोन्नभिच्छन्ति तवै मायाविभोहिताः ॥ ७५ ॥
 देहदण्डनमात्रेण का मुक्तिर रविविकिनाम् ।
 वल्मीकताडनादेवि मृतः किन्तु महोरगः ॥ ७६ ॥
 धनाद्वारार्जने युक्तादाभिका वेगधारिणः ।
 भ्रमन्ति ज्ञानिवज्ञोक्ते भ्रामयन्ति जनानपि ॥ ७७ ॥
 सासारिकसुखासक्तं ब्रह्मज्ञोऽस्मीति वादिनम् ।
 कर्मवद्वद्वोभयभवष्ट तं त्वजेटन्त्यजं यथा ॥ ७८ ॥
 गृह्णारण्यसमा लोके गतज्ञीडा दिग्मवरा ।
 चरन्ति गर्दभाद्याथ योगिनम्है४ भवन्ति किम् ॥ ७९ ॥
 मृद्गसमध्येणादेवि मुक्ताः स्युर्यदि मातवा ।
 मृद्गमवासिनो याम्याः किन्तु मुक्ता भवन्ति हि ॥ ८० ॥
 दृणपर्णीदकाहाराः सततैै वनवासिनः ।
 हरिणादिमृगा देवि योगिनैै म्है भवन्ति किम् ॥ ८१ ॥
 आजन्मरणात्तच्च गङ्गादितटिनीस्थिता ॥ ८२ ॥
 मण्डूकैै मत्स्यप्रसुखा व्रतिनस्तो भवन्ति किम् ॥ ८३ ॥

१ क, य, मम । २ छ, मिति ।

३ ठ, प्रवाजनोपदुक्तास्ते । ४ छ, नुभ्या । ५ ड, विविकास्ते ।

६ ग, चरन्ति । ७ ग, छ, तापमा ।

८ क, छ, य, गङ्गातोर ममान्तिता, ग, गङ्गानीर ।

९ ग, मण्डूकमत्स्यउभीरा, ड, भातद्र ।

वदन्ति हृदयानन्दं पठन्ति शुक्लारिका ।

जनानां पुरतो देवि विद्वधाः किं भवन्ति हि १ ॥ ८३ ॥

पारावताः शिल्वाहारा. परमेश्वरि चातवा ।

न पिवन्ति भहीतोय योगिनस्ते भवन्ति किम् ॥ ८४ ॥

श्रीतवातातपस्त्वा भस्याभस्यसमा॒ ३ प्रिये ।

तिष्ठन्ति शुक्लादाय योगिनस्ते भवन्ति किम् ॥ ८५ ॥

तमादित्यादिकं कर्म लोकवस्त्रनकारकम्॒ ।

मोक्षस्य कारण साचात्तत्त्वज्ञानं कुलेश्वरि ॥ ८६ ॥

यद्गद्यन्तमहाकूपे पतिताः पश्चव प्रिये ।

परमार्थ॑ न जानन्ति पशुपाशनियन्तिता ॥ ८७ ॥

वेदशास्त्रार्थे धोरे ताद्यमाना॑ इतस्ततः ।

कालोर्मियाहयस्तार्थ॑ तिष्ठन्ति हि कुतार्किकाः ॥ ८८ ॥

वेदागमपुराणज्ञ. परमार्थ॑ न वेत्ति य ।

विडम्बकस्य तस्यापि॑ तत् सर्वं काकभापितम्॑ ॥ ८९ ॥

इदं ज्ञानमिदं ज्ञेयमिति चिन्तासमाकुलाः ।

पठन्त्वहर्निश देवि परतत्त्वपराद्भुखा ॥ ९० ॥

* क, पुस्तके द्वोक्तोऽथ नास्ति ।

१ ड, तत्वै॒ । २ ड, जम्बालाशुभया ।

३ क, श्रीतवातातपस्त्वादित्यादित्यकारकम् । ष, ड, लोकवस्त्रनकारकम् ।

४ ख, परामान । ५ क ख, ईद्यमाना॑ ग, भग्ना॑ दद्यमाना॑ ,

६, वेदार्थमपरिज्ञाय दद्यमाना॑ ।

७ क, ग, ष, ड, कालोर्मिया॑ यहयस्ता॑ ।

८ क ख, ष, पराम्भाय । ९ च, विष्णुवस्त्रं तत्पत्तमात् ।

१० क, ख, ग, ष, भोजन ।

वाग्यच्छन्दोनिवस्येन काव्यालङ्कारश्योभिनारे ।
 चिन्तया दुखिता मूढास्तिष्ठन्ति व्याकुलेन्द्रिया ॥ ८१ ॥
 अन्यथा परम तत्त्वे जनां क्लिश्यन्ति चान्यथा ।
 अन्यथा गास्त्रसङ्घावो^१ व्याख्या कुर्वन्ति चान्यथा ॥ ८२ ॥
 कथयन्त्युन्मनीभाव^२ खय नानुभवन्ति हि ।
 अहङ्कारहता केचिदुपदेशविवर्जिता ॥ ८३ ॥
 पठन्ति वेदगास्त्राणि विवदन्ति परस्परम् ।
 न जानन्ति पर तत्त्वं दर्शी पाकरसं यथा ॥ ८४ ॥
 शिरो वहति पुष्पाणि गन्ध जानाति नासिका ।
 पठन्ति वेदगास्त्राणि दुर्लभो भाववेदका ॥ ८५ ॥
 तत्त्वमालस्थमज्ञात्वा मूढ़, गास्त्रेषु सुज्ञाति^३ ।
 गोप, कञ्चगत क्षाग कूपे पश्यति दुर्मति, ॥ ८६ ॥
 ससार^४मोहनागाय शाव्दबोधो न हि चम ।
 न निवर्त्तेत तिमिर कदाचिह्नीपवार्त्यार्द ॥ ८७ ॥
 प्रज्ञाहीनस्य पठनम् अन्यस्यादगंदर्शनम्^५ ।
 देवि प्रज्ञावत, गास्त्र तत्त्वज्ञानस्य कारणम् ॥ ८८ ॥
 अयतः पृष्ठत केचित् पार्श्वयोरपि केचन ।
 तत्त्वमीहक् तादृगिति विवदन्ति परस्परम् ।

१ छ, आव्य ।

२ छ, शोभिता ।

३ ख, घ, परम भाव ।

४ ख, कथ यान्युन्मनीभाव ।

५ ख, युज्यते ।

६ छ, होपशिष्यता ।

७ छ, शोभिता ।

८ छ, सम्भाषे ।

९ क, घ, उपदेशादिवर्जिताः ।

१० छ भाव ।

११ छ दर्शन यथा ।

सहिद्यादानशूराद्यैर्गुणैर्विख्यातमानवाः ॥ ८८ ॥

प्रत्यक्षप्रहृण नास्ति वाच्याः प्रहृण कुतः ॥

एवं च गात्रसमूढास्ते दूरस्या न संशयः ॥ १०० ॥

इदं ज्ञानमिदं ज्ञेयं सर्वतः श्रीतमिच्छति ।

देवि वर्षसहस्रायुः शास्त्रान्तं नैव गच्छति ॥ १०१ ॥

वेदाद्यैनेकशास्त्राणि ख्यायुर्विभूकोटयः ।

तस्मात् सारं विजानीयात् चौर हंस इवाभसः ॥ १०२ ॥

अभ्यस्य सर्वशास्त्राणि तत्त्वं ज्ञात्वा हि वुद्दिमान् ।

पत्नान्तमिव धान्यार्थी सर्वशास्त्रं परित्यजेत् ॥ १०३ ॥

यथामृतेन दृष्टस्य नाहारेण प्रयोजनम् ।

तत्त्वज्ञस्य तया देवि न शास्त्रेण प्रयोजनम् ॥ १०४ ॥

न वेदाध्ययनान्मुक्तिर्न शास्त्रपठनादपि ।

ज्ञानादेव हि मुक्तिः स्यान्वान्यथा वीरबन्दिते ॥ १०५ ॥

नायमाः^५ कारणं मुक्तोर्दर्शनानि न कारणम् ।

तथैव सर्वशास्त्राणि६ ज्ञानमेव हि कारणम् ॥ १०६ ॥

मुक्तिदा गुरुवागिकाः^७ विद्याः सर्वा विद्म्बकाः ।

काष्ठमारव्यमादस्मादेकां सञ्जीवनं परम् ॥ १०७ ॥

* य, पुस्तके इतः परं ईडेशस्तावगच्छेति दूरस्या कव्यते जनैः ।

इति ज्ञोकार्द्दिमधिकर्ण ॥

४, परोक्ष । २ ग, ड, मिथे । ३ क, ग, ड, सहस्रैस्तु ।

ग, विद्म्बन्य । ५, ड, न वेदाः । ६, ग, ज्ञानिभो ज्ञानमायर्थी ।
क, गुरुभावैकाः च, तत्त्वमावैकाः । ८ स, काष्ठदिकारणं वयाव् ।

अद्वैतन्तु शिवेनोक्तं क्रियायासविवर्जितम् ।
 गुरुवक्त्रोण लभ्येत नान्यथांगमकोटिभिः ॥ १०८ ॥
 आगमोत्थं विवेकोत्थं दिधा ज्ञानं प्रचक्षते ।
 ग्रन्थद्वाद्यागममयं परं ब्रह्म विवेकजम् ॥ १०९ ॥
 अद्वैतं केचिदिच्छन्ति द्वैतमिच्छन्ति चापरे ।
 मम तत्त्वं न जानन्ति द्वैतद्वैतदिवर्जितम् ॥ ११० ॥
 हे पदे वस्त्रमोक्षाय ममेति निर्ममेति च ।
 ममेति वाध्यतरे जन्तुनं ममेति विमुच्यते ॥ १११ ॥
 तत् कर्म यत्र वन्धाय विद्या सा या विमुक्तये ।
 आयासायापरं कर्म विद्यान्वा शिल्पनैपुणम् ॥ ११२ ॥
 यावत् कामादि द्वौप्येत यावत् संसारवासना ।
 यावदिन्द्रियचापल्यं तावत्तत्त्वकथा कुतः ॥ ११३ ॥
 यावत् प्रयत्नवेगोऽस्ति यावत् सङ्कल्पकल्पना ।
 यावत् मनसः स्मैर्य तावत्तत्त्वकथा कुतः ॥ ११४ ॥
 यावदेहाभिमानय ममता यावदस्ति हि ।
 यावत् गुरुकारुण्यं तावत्तत्त्वकथा कुतः ॥ ११५ ॥
 तावैत्तपो व्रतं तौर्धं जपहोमाच्चनादिकम् ।
 वेदग्रस्त्रागमकथा यावत्तत्त्वं^१ न विन्दते ॥ ११६ ॥
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन सर्वावश्यासु सर्वेदा ।
 तत्त्वनिष्ठो भवेदेवि यदीच्छेन्मीच्छामात्मनः ॥ ११७ ॥

१ उ, नाधीता ।   २ उ, ग, घ, वाख्यते, र, बुध्यते ।   ३ ष, व, रोग ।
 ४ उ, यावत् ।   ५ उ, तावत्तत्त्वकथा कुतः ।   ६ ख, उ, सिद्धि ।

धर्मज्ञानसुपुष्पम्य । धर्मनोक्तकनम्य च ।

तापव्यात्तिमन्तस्ताया मोक्षतरो श्वेत ॥ ११८ ॥

यहुनाव किमुक्तेन रहम्य शूलु पात्र्यति ।

कुनधर्ममृते॒॒ सुक्तिर्णाम्भि॒॒ मत्वं न मग्य ॥ ११९ ॥

तप्ताइदामि॒॒ तत्त्वन्ते॒॒ विज्ञाय श्रीगुरोर्मुद्गार् ।

सुनेन सुष्टुते॒॒ देवि धोरसमारयन्तरात् ॥ १२० ॥

इति॒॒ ते॒॒ कथिता॒॒ काचिछ्वीवजातिर्म्भिति॒॒ प्रिये॒॒ ।

समाप्तेन कुलेगानि कि भूय श्रीतुमिष्टसि ॥ १२१ ॥

इति॒॒ श्रीकुलार्चये॒॒ महारहम्ये॒॒ मर्यादामोक्षमे॒॒

सपादनघयन्ये॒॒ पश्चमयग्ने॒॒ उद्दीप्याय-

तन्ये॒॒ जीवस्थितिकथनं नाम

प्रथम उपामा ॥ १ ॥

१ र, याप्यम । २ र, धर्मालक्ष्मय । ३ र, वन्दतर ।

५ र, य, ए धोरसमारयन्तरात् ।

४ र, कुलमातौटते ।

६ र, स, ग जीवान, ए, धोरसाम्भित ।

द्वितीय उच्चासः ।

—: * :—

श्रीदेव्युच्चाच ।

कुलेग ओतुमिच्छामि सर्वजीवदयानिधे ।
 कुलधर्मस्त्वया देव सूचितो न प्रकाशित ॥ १ ॥
 तस्य धर्मस्य माहात्म्यं सर्वधर्मोत्तमस्य च ।
 उर्ध्वाम्नायस्य माहात्म्यं तत्त्वात् वद मे प्रभोः ।
 वद मे परमेगान यदि तेऽस्ति^१ कृपा मयि ॥ २ ॥

श्रीईश्वर उच्चाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यत्ता त्वं परिष्टच्छसि ।
 तस्य अवणमात्रेण योगिनीना प्रियो भवेत् ॥ ३ ॥
 ब्रह्मविष्णुगुहादीनारै न मया कथित मुरारै ।
 कथयामि तव स्नेहात् शृणुवेकाग्रमानमाः ॥ ४ ॥
 पारम्यर्थकमायात पञ्चवत्तेषु^२ सस्थितम् ।
 अकथं परमायेन तथापि कथयामि ते ॥ ५ ॥
 त्वयापि गोपितव्यं हि न देय यस्य कस्यचित् ।
 देय भक्ताय शिथाय अन्यथा पतनं भवेत्^३ ॥ ६ ॥
 सर्वेभ्यष्ठोत्तमा वेदा वेदेभ्यो वैष्णव परम् ।
 वैष्णवादुत्तम शैव गैवाद्विष्णुमुत्तमम् ॥ ७ ॥

* ख, पुस्तके पदार्थमिदमधिक व्याप्ते । १ ड, चास्ति ।

२ ड, गुहादिभ्य । ३ ड, प्रिये । ४ क, च ग एकायचेतना ।
 ख, एकायचेतना । ५ ड, वक्तादत्तेषु । ६ ख, मत्त्वुभास्त्रयात् ।

दच्छिणादुक्तम् वामं वामात् सिद्धान्तमुक्तम् ॥ १ ॥
 सिद्धान्तादुक्तम् कौलं कौलात् परतरं नहि ॥ २ ॥
 गुद्यादगुद्यतरं देवि सारात् सारं परात् परम् ।
 साच्चात् ग्रिवपदं देवि कर्णाकर्णिगतं शुक्लम् ॥ ३ ॥
 मथित्वा ज्ञानदण्डेनै वेदागममहार्णवम् ।
 सारज्जेनै मया देवि कुलधर्मः समुहृतः ॥ ४ ॥
 एकतः सकला धर्मात् यज्ञतीर्थव्रतादयः ।
 एकतः कुलधर्मैय तर्चै कौलोऽधिकः प्रिये ॥ ५ ॥
 प्रविशन्ति यथा नद्यः समुद्रं कृजुवक्षगाः ।
 तथैव समयाः सर्वे ० प्रविश्टाः कुलमेव हि ॥ ६ ॥
 यथा हस्तिपदे स्तीनं सर्वप्राणिपदं भवेत् ।
 दर्शनानि च सर्वाणि कुल एव तथा प्रिये ॥ ७ ॥

यदा जाम्बूनदानात्ते सद्गं लौहस्ति चेत् ॥ १ ॥
 तदा च कुलधर्मेण समयोऽन्यः समी भवेत् ॥ १४ ॥
 यथामरतरङ्गिन्या न समाः सकलापगाः ।
 तथैव समयाः सर्वे कुलधर्मेण नो समाः ॥ १५ ॥
 मेरुसर्पपयोर्यद्वत् सर्व्येष्वयोतयोर्यथा ।
 तथान्यममयस्यापि कुलस्य महदन्तरम् ॥ १६ ॥
 अस्ति चेत्तत्समा नारी मत्समः पुरुषोऽस्ति चेत् ।
 कुलेन समधर्मेन्तु तथापि न कदाचनैः ॥ १७ ॥
 कुलधर्मां हि नो वित्ति योऽन्यधर्मेण दुर्मितिःैः ।
 वद्वः संसारपाशेन सोऽन्यजानां प्रियो भवेत् ॥ १८ ॥
 यो वा कुलाधिकं धर्ममज्ञानाददतिैः प्रिये ।
 ब्रह्महत्याधिकां पापं स प्राप्नीति न संशयः ॥ १९ ॥
 कुलधर्मप्रवहणे समारह्यै नरोत्तमः ।
 सर्गाद्वीपान्तविभवं भोक्तरलं समश्वते ॥ २० ॥
 दर्शनेषु च सर्वेषु चिरादभ्यासेन भाववाः ।
 भोक्तं लभन्ते कौले तु सद्य एव न संशयः ॥ २१ ॥

* ड. युक्ति के “यदा जाम्बूनदानात्ते” त्वारभ्य चार्द्दिलोको नामि ।

१ ग, यथा जलं नदीनान्तु दहस्त्रमदर्यं भवेत् । तथाव कुलधर्मेण समोऽन्यः समयो भवेत् ॥ २ क, ख, ग, घ, कथयेन्तु तदा प्रिये ।

३ क, स्त, द्व, कुलधर्मां हि भोक्तेन योऽन्यधर्मेण दुर्मितिःैः ; घ, योऽन्यधर्मेण दुर्मितिःैः । ४ क, घ, सकृत् संसारिणं शूद्रात् सोऽन्यजो नात् संशयः ; ख, उकृत् साधमनं शूद्रात् ; ड, ग काषायमरणं क्रेयात् । ५ ड, भजतिैः । ६ ख, ब्रह्महत्यासमं ; ग, घ, ब्रह्महत्यादिकं । ७ क, ख, घ, कुलधर्मां प्रवहणे समारह्य । ८ ख, घ, ड, सर्गाद्वीपान्तरं गत्वा । ९ ग, विद्या ।

घहनावै किमुक्तेन शृणु मत्प्राणवज्ञभे । .
 न कौलसमधर्मीऽस्ति त्वा शपे कुलनायिके ॥ २२ ॥
 धीगी चेन्नैव भोगी स्याद्भोगी चेन्नैव योगवित् ।
 भोगयोगात्मकं कौलं तस्मात् सर्वाधिकं॑ प्रिये ॥ २३ ॥
 भोगो योगायते साच्चात् पातकं सुकृतायते ।
 मोक्षायते च संसारः कुलधर्म॑ कुलेश्वरि ॥ २४ ॥ .
 ब्रह्मेन्द्राच्युतर्कुद्रादिदेवतासुनिपुङ्गवाः॑ ।
 कुलधर्मपरा देवि मानुपेषु च काकथा ॥ २५ ॥
 विहाय सर्वधर्मांश्य नानागुरुमतानि च ।
 कुलमेव विजानीयाद्यदीच्छेत् सिद्धिं॑ मालनः ॥ २६ ॥
 पूर्वजन्माकृताभ्यासात् कुलज्ञानं॑ प्रकाशते ।
 खप्त्रोत्तिः॑प्रत्ययवदुपदेशादिकं विना ॥ २७ ॥
 जन्मान्तरसहस्रेषु॑ या बुद्धिर्विहिता वृणाम्॑ ।
 तामेव लभते जन्मुकुपदेशो निरर्थकः ॥ २८ ॥
 शैववैश्णवदीर्गार्कगाणपत्येन्दु॑सम्भवैः ।
 मन्त्रैर्विशुद्धचित्तस्य कुलज्ञानं॑ प्रकाशते ॥ २९ ॥

सर्वधर्माय देवेणि पुनरावर्त्तकाः स्मृताः ।
 कुलधर्मस्थिता ये च ते सर्वेऽप्यनिवर्त्तकाः ॥ ३० ॥
 पुराणतपोदानयज्ञतीर्थजपव्रतैः ।
 श्रीणाहमाहृतां देवि कुलज्ञानं प्रकाशते ॥ ३१ ॥
 त्वमहं देवि कल्याणि यस्य तुष्टावुभावपि ।
 देवतागुरुमहाया च कुलज्ञानं प्रकाशते ॥ ३२ ॥
 शुद्धचित्तस्य गान्तस्य कर्मिणोऽगुरुसेविनः ।
 अतिभक्तस्य गुह्यस्य कुलज्ञानं प्रकाशते ॥ ३३ ॥
 श्रीमुरी^४ कुलगाम्भेषु कौलिकेषु कुलाचयेर्द्धः ।
 यस्य भक्तिर्दृढा तस्य कुलज्ञानं प्रकाशते ॥ ३४ ॥
 अहा^५विनयहर्षपादैः सदाचारदृढव्रतैः ।
 गुर्वाज्ञापानकैर्धर्मैः कुलज्ञानमवाप्यते ॥ ३५ ॥
 अनहें कुलविज्ञानं न तिष्ठति कटाचन ।
 तस्मात् परीक्ष्य वक्तव्यं कुलज्ञानं^६ मयोदितम् ॥ ३६ ॥
 न वृयात् कुलधर्मं तमयोग्ये कुलगामनम्^७ ।
 आज्ञाभङ्गश्च यः कुर्यादेवतागापमाप्यात् ॥ ३७ ॥

आराध्य समयाचार^१ कुनज्ञान वदेद्यदि ।
 स गुरुश्यापि शिष्यश्य योगिनीना भवेत् पशु^२ ॥ ३८ ॥
 योधयित्वा गुरु, शिष्य कुनज्ञान प्रकाशयेत् ।
 लभेत् तावुभो साचादृयोगिनीवीरसैलनम् ॥ ३९ ॥
 अनायासेन मसारसागर यस्तिर्पति ।
 कुनधर्ममिम ज्ञात्वा सुच्यते नात्र सशय ॥ ४० ॥
 कुनधर्ममहामार्गमन्ता^३ मुक्तिपुरीं व्रजेत् ।
 अचिरान्नात्र सन्देहस्तास्मात् कौन समाश्येत् ॥ ४१ ॥
 कुनशास्त्रमनाहृत्यै पशुगास्त्राणि योऽभ्यसेत् ।
 स्वगृहे^४ पायस त्वक्षा भित्तामटति पार्वति ॥ ४२ ॥
 विहाय कुनधर्म^५ य परधर्मपरो^६ भवेत् ।
 करस्य रद्नसुत्सृज्य दूरस्य काचमीहते ॥ ४३ ॥
 सत्यज्य कुनमन्तालिः^७ पशुमन्तालिः^८ यो जपेत् ।
 स धान्यराशिसुत्सृज्य पाशुराशि जिष्टच्छति ॥ ४४ ॥
 कुनान्वय समुत्सृज्य योऽन्यमन्वयमीचते ।
 तडागादिव लृणात्तर्हि रुग्गलृणा प्रधायति ॥ ४५ ॥
 यथेन्द्रजानजा माया^९ लग्नमेव सुखावहा ।
 श्रीकौनादन्यसमयास्त्राहगा कुननायिके ॥ ४६ ॥

कुलधर्ममजानन् य ससाराऽमोचमिच्छतिै ।
 पारावारमपार स पाणिभ्या तर्तुमिच्छति ॥ ४७ ॥
 यो वान्यदर्गनेभ्यथ भुक्ति सुक्तिच्छ काहृति ।
 स्वप्रलब्धनेनैवै धनवान् स भवेत्तदाै ॥ ४८ ॥
 शुक्ती रजतविभान्तिर्यथा जायेत पार्वति ।
 तथान्यसमयेभ्यथ भुक्तिम्युक्तिै प्रकाशते ॥ ४९ ॥
 सर्वकर्मविहीनोऽपि वर्णाश्रमविष्वर्जित ।
 कुलनिष्ठ कुलेशानि भुक्तिसुक्तयो स भाजनम् ॥ ५० ॥
 कुलचानविहीनोऽपि कुलभक्ष्याश्रययो भवेत् ।
 सोऽपि सद्गतिमाप्नोति किमुतास्य परायणै ॥ ५१ ॥
 कुलधर्मो हतो हन्ति रघ्नितो रक्षति प्रिये ।
 पूजित पूजयत्याश तस्मात्त न परित्यजेत् ॥ ५२ ॥
 निन्दन्तु वान्यवा सर्वे त्यजन्तु स्त्रीसुतादय ।
 जना हसन्तु मा दृष्टा राजानो दण्डयन्तु वा ॥ ५३ ॥
 सेवे सेवे पुन सेवे त्वामेव परदेवते ।
 त्वदर्थम् नैव मुद्भामि मनीवाकायकर्मभि ॥ ५४ ॥
 एवमापद्गतस्यापि यस्य भक्ति सुनिधला ।
 स तु सम्पूज्यते देवैरसुत्र स शिवो भवेत् ॥ ५५ ॥

---

१ ड, हि यो शूट । २ ख, ससारे च सुक्तिति । ३ ड, स्वप्रलब्धने चत्वे ।
 ४ ड, यदि । ५ ड, भक्ति उक्ति । ६ स, ड, धर्म । ७ य, किमुतान्ये
 परे जना ड, किमुतान्ये परायणा ड, किमुतान्ये परायणात ।
 ८ ड, त्वतुकर्म ।

रोगदारिद्रगदुःखाद्यैः पीडितोऽप्यनिग्रं गिवे ।
 यस्त्वामुपास्ते भवत्या स नरः सद्गतिमाप्नुयात् ॥ ५६ ॥
 जनाः सुवन्तु निन्दन्तु लक्ष्मीर्गच्छतु तिष्ठतु ।
 भृतिरद्यै शुगान्ते वा कुलं नैव परित्यजेत् ॥ ५७ ॥
 नापि लोभाद्व च कोधाद्र देपाद्र च मत्सरात् ।
 न कामाद्र भयाद्वापि कुलधर्मैः परित्यजेत् ॥ ५८ ॥
 यो जन्मुर्द्दीर्घयेत्वान्तु कुलधर्मसमाप्तिः ।
 क्षिण्यते जातमात्रेण भूतारिणात्मगत्वाणैः ॥ ५९ ॥
 पुलाका इव धान्येषु पतङ्गा इव जन्मुपुर्द्दा
 वुद्गुदा इव तोयेषु चै कौलविमुखा हि ते ॥ ६० ॥
 तरवोऽपि हिं जीवन्ति जीवन्ति सृगपत्तिः ।
 स जीवति मनो यस्य कुलधर्मैः व्यवस्थितम् ॥ ६१ ॥
 कुलधर्मैः विहीनस्य दिनान्यायान्ति यान्ति च ।
 स लोहकारभस्त्रेव श्वसन्नपि नौ जीवति ॥ ६२ ॥
 गच्छतम्तिष्ठतो वापि जाग्रतः स्वपतोऽपि या ।
 कुलेश्वरि कुलाङ्गस्यैः तत् पगोरिव जीवितम् ॥ ६३ ॥

१ उ, यस्त्वाप्तपापते । २ उ, गृह्यरद्य ।

३ उ, न परिवर्ज्येत् । ४ उ, नार्थलोभात् ।

५ उ, कन्तं प्राप्तं । ६ उ, चाल्या । ७ उ, भूतारिणात्मगत्वाणैः ।

८ उ, अस्त्रानभावेण भूतादेही यथा मरः । ९ उ, स, उ, कुलार्द्दीरिणुस्त्रा

ये उ प्रस्त्रभवा इव जन्मुपुर्द्दा । १० उ, उ, उ, तरवः किं न लीढनि ।

११ उ, उ, उ, कुलाङ्गान । १२ उ, इष्टधिव उ ।

१३ उ, कलाहीने ।

विहानपि च मूर्खोऽसौ धार्मिको वाप्यधार्मिकः ।
 ब्रतस्योऽप्यव्रतस्यो वा यः कौलविमुखो जनः ॥ ६४ ॥
 जातास्तु एव जगति जन्तवः साधु जीविनः ।
 कुलधर्मपरा देवि शेयाथ इरगर्हभाः^१ ॥ ६५ ॥
 स पुमानुच्यते सङ्गः कुलधर्मपरायणः ।
 अपरत्तु परं सत्यमस्यकूटत्वचाहतः ॥ ६६ ॥
 चतुर्वेदी कुलज्ञानी श्वपचादधमः प्रिये ।
 श्वपचोऽपि कुलज्ञानी वाह्नाणादतिरिच्यते ॥ ६७ ॥
 गुरुकारुण्ययुक्ते^२ सु दीचानिर्भूतपातकः ।
 कूलपूजारतो देवि सोऽयं कौलो न चेतरः ॥ ६८ ॥
 यः कौलिकः कुलज्ञानै न पश्यति न विन्दति ।
 न पूजयति धिक् तस्य तत् काकस्यैव^३ जीवितम् ॥ ६९ ॥
 ते धन्याः^४ पुण्यकम्याणस्ते सन्तस्ते च योगिनः ।
 येषां भाग्यवशादेवि कुलज्ञाने प्रकाशते ॥ ७० ॥
 ते वन्यास्ते महाकानः क्षतार्थास्ते नरोत्तमाः ।
 येषामुत्पद्यते चित्ते कुलज्ञानं मयोदितम् ॥ ७१ ॥
 सर्वप्रकाशमनं सर्वतीर्थविगाहनम् ।
 यत् सर्वयज्ञाचरणं कुलधर्मप्रवेशनम् ॥ ७२ ॥

१ ख, घ, येषा इरगर्हभाः; ड, विशेषा अनशाहतः ।

२ क, घ, पूर्णः; ख, चम्पूर्णः ।

३ ड, कुलज्ञानी ।

४ ड, इथा तस्यैव ।

५ क, ख, घ, विज्ञाः ।

प्रविगन्ति कुल धर्मं ये वै सुकृतिनो नराः ।

ते पुनर्जननीगर्भं न विशन्ति कादाचन ॥ ७३ ॥

प्रसङ्गेनापि य कथित् कुल कुलमितीरयेत् ।

कुलं तत्पावनै टेवि भवति त्वदनुग्रहात् ।

कुलज्ञस्य कुलेगानि नान्यधर्मैः प्रयोजनम् ॥ ७४ ॥

कुलेशि कुलनिष्ठाना कौनिकाना महात्मनाम् ।

ददामि४ परम ज्ञान चान्तकाले न सशय ॥ ७५ ॥

चिरायासात्यफनद काङ्क्षते समय जनाद् ।

सुखेन सर्वफलाद् कुल कोऽपि५ त्यजत्यहो ॥ ७६ ॥

कुलज्ञो हि च सर्वज्ञो वेदशास्त्रोऽभितोऽपि वा६ ।

वेदशास्त्रागमज्ञोऽपि कुलाज्ञस्वज्ञ एव हि ॥ ७७ ॥

जानन्ति कुलैःमाहात्मा त्वद्वक्ता एव नापरे ।

चकोरा एव जानन्ति नान्ये चन्द्रगताः७ रुचिम् ॥ ७८ ॥

कुलज्ञा एव तुष्यन्ति चुत्वा कुलकथा प्रिये८ ।

स्वल्पा नद्यो९ विवर्द्धते ज्योत्स्नया कि समुद्रवत् ॥ ७९ ॥

नान्यधर्मैःसवेचन्ते कौनिका सारवेदिन ।

भृङ्गा पुष्पान्तर लुब्धा१० मन्दारामोदसेविन ॥ ८० ॥

१ क, स, घ, प्रविगन्ति कुल य वा धर्माशो लतिनो नरा ।

२ ड, तम्य धन । ३ ड, तुच्छामनाम । ४ ड ददामि ।

५ ड, चान्तकालेषु निशितम । ६ ड, प्रयोजन पठन्ति ये । ७ ड कोऽत ।

८ ख, ड, वेदशास्त्रालिंगोऽपि वा । ९ ख, तव । १० क, घ, ड चन्द्ररूपाः ।

११ ख, ख, प, इमासु । १२ ड, व्यन्यकृपा । १३ ख, प, लक्ष्या, ड, यदृत् ।

मानयन्ते हि सारज्ञाः^१ कुलधर्मं न चेतरे ।

शिवः शिरसि धत्तेऽज्ञां^२ सैःहिकैयो गिलत्यहो ॥ ८१ ॥

अभिज्ञा एव जानन्ति नाभिज्ञाः कुलदर्ग्ननम् ।

जनसिद्धपरयः पतनं वक्तः^३ किं वेत्ति इं सवत् ॥ ८२ ॥

शिवगतिमधी लोको लोके कौलं प्रतिष्ठितम्^४ ।

तस्मात् सर्वाधिकं कौलं सर्वसाधारणं कथम् ॥ ८३ ॥

पड्ददर्ग्ननानि मेऽज्ञानि^५ पादो कुच्छिः करौ शिरः ।

तेषु मेदन्तु यः कुर्यान्माङ्ग छेदयेत्तु सः ॥ ८४ ॥

एतान्येव कुलस्यापि पड्दज्ञानि भवन्ति हि ।

तस्मादेदामकं ग्रास्तं विद्धि कौलामाकं प्रिये ॥ ८५ ॥

दर्ग्नेष्वग्निलिघेव फलदं चैकादैवतम्^६ ।

भुक्तिमुक्तिप्रदं नृणां कुलेऽम्भिन् दैवतं प्रिये ॥ ८६ ॥

लोकधर्मविशद्व (द्वीपि) मिदयोगीश्वरि प्रिये ।

कुलं प्रमाणतां याति प्रत्यचफलदं यतः ॥ ८७ ॥

प्रत्यच्छ प्रमाणाय सर्वेषां प्राणिनां प्रिये ।

उपलभ्यवलात्तस्य हताः सर्वे कुतार्किकाः ॥ ८८ ॥

परोचं को नु जानीति कस्य किंवा भविष्यति ।

यद्वा^७ प्रत्यच्छफलदं तदेवोत्तम^८ दर्ग्ननम् ॥ ८९ ॥

द्वितीय उक्तास ।

कुलधर्ममिम ज्ञात्वा सुचन्ते सर्वमानवा ।

इति मत्वा महेश्वरानि मया कौन विगर्हितम् ॥ ८० ॥

त्वत्कारुण्यविहीनाना कुलज्ञानविरोधिनाम् ।

पशुनामनभिज्ञाना कुलधर्मो विगर्हित ॥ ८१ ॥

यस्य जन्मान्तरे पापकर्मवन्धोऽधिकोऽभवेत् ।

न तस्य गुरुकारणे कुलज्ञान न जायते ॥ ८२ ॥

यथान्या नैव पश्यन्ति मूर्यं सर्वप्रजाशकम् ।

तथा कुल न जानन्ति तत्र मायाविमाहिता ॥ ८३ ॥

शैववैष्णवसोरादिऽदर्शनान्यपि भक्तित ।

भजन्तेै मानवा नित्यं हृथायासफलानि च ॥ ८४ ॥

विदशास्त्रागमे प्रोक्ता भीगमोक्तैकमाधनम् ।

भूढा निन्दन्ति हा छन्तं मरुप्रिय तत्र दर्शनम् ॥ ८५ ॥

भासिता हि मयाै देवि पश्चत्र गाम्बकीटिपु ।

कुलधर्मं न जानन्ति हृथा ज्ञानाभिमानित ॥ ८६ ॥

पशुशास्त्रालि सर्वाणि भयैव कवितानि हि ।

भूत्यन्तरन्तु गत्वैव भीडनाय दुरात्मनाम् ॥ ८७ ॥

महापापवशान्तृणा तेषु वाष्णवभिज्ञायते ।

तेषाच्च सद्गतिर्नाद्विकाल्यकोटिशतैरपि ॥ ८८ ॥

प्रेयमाणोऽपि पापात्मा कुले नैव प्रवत्तते ।

वार्यमाणोऽपि पुरुषात्मा कुलमेवाभिनन्दतेै ॥ ८९ ॥

१ इ, कम्बवाधाविका । २ क च, शैववैष्णवैकादिः ।

३ इ, जपन् । ४ इ, महा । ५ क च, च कुलश्वर मन्त्रते ।

कुलधर्मेण देवत्वं देवा सम्पतिपेदिरे ।
 मुनियोगौश्वराद्याद्य सुसिद्धि परमा^१ गता ॥ १०० ॥
 पशुव्रतादित्तिरता सुलभा दार्भिका भुवि ।
 ये कोऽन्तभव सेवन्ते ते महान्तोऽतिशुर्लभा ॥ १०१ ॥
 मानवा वहव. सन्ति मिथ्यातत्त्वार्थवेदिन ३ ।
 शुर्लभोऽय महेश्वानि ब्रान्ततत्त्वविश्वारद ॥ १०२ ॥
 यथा रोगातुरा केचिच्चानवाः कुलनायिके ।
 दिव्योपध न सेवन्ते महाव्याधिविनाशनस ॥ १०३ ॥
 तद्वाधिवर्द्धनापथ कुर्वन्ति हि कुभेषजम् ।
 तथैव जन्ममरणकृत^४ सासारिकीं क्रियाम् ॥ १०४ ॥
 ममाचरन्ति सतत त्वत्कारुण्यविवर्जिता ।
 न भजन्ते कुल धर्मं भववन्धविमोचनम् ॥ १०५ ॥
 यथा चारण्यजातास्त्रुं मरीचादीन् वणिग्जनान् ।
 भीहती मानवा प्रीला^५ याचन्ते कुलनायिके ॥ १०६ ॥
 अनधीर्णि च रद्वानि न याचन्ते हि केचन ।
 तथैव पशुगास्त्राणि कर्मपाशफलानि^६ च ॥ १०७ ॥
 इतिपृच्छन्ति भूर्यास्ते^७ तव मायाविमोहिता ।
 कुलधर्मां न पृच्छन्ति भुक्तिसुक्तिफलप्रदम् ॥ १०८ ॥

१ व, ष, ष, कुलात् यिद्धि परा । २ ड, रि । ३ ड वादिन ।
 ४ क, कुलधर्म । ५ क, जद्वमरणे कृति, ड, जन्ममरण कृता ।
 ६ क, ड, नवनक्षत्रु । ७ ड, पदार्थनेत्र रुपीत्वा ।
 ८ क, ड, कर्माद्याहकतानि । ९ ड, भूर्यादीन् ड, भूर्याहि ।

कस्तूरीं कर्द्मधिया कर्पूरं स्वप्नेच्छया ।

गार्करं शर्कराभान्तग्रामणिं काचमनीपया ॥ १०८ ॥

यथादृष्टं न मन्यन्ते करखमपि पामराः ।

तथा कौलं न जानन्ति त्वत्प्रेसादविवर्जिताः ॥ ११० ॥

अहो मोहस्य भावांगं त्वचायाजनितस्य च ।

किमज्ञानपि देवेणि मोहयेदमरानपि ॥ १११ ॥

पेयं मद्यं पलं खाद्यं समालोक्य प्रियामुखम् ।

इत्येवाचरणं जाप्यं परिप्राप्यं परम्पदम् ॥ ११२ ॥

गुरुकारुखसंलभ्यमौदृशं कुलदर्शनम् ।

त्वद्वक्ता एव जानन्ति नेतरे भुक्तिसुक्तिदम् ॥ ११३ ॥

गुरुपदेशरहिता महान्त इति६ केचन ।

मोहयन्ति जनान् सर्वान् स्वयं पूर्वविमोहिताः ॥ ११४ ॥

दुराचारपराः केचिद्वाचयन्ति च पामराः ।

कथं भूतो८ भवेत् स्वामी सेवकाः स्वुप्स्याविधाः ॥ ११५ ॥

वहवः कौलिकं धर्मं मिथ्याज्ञानविडम्बकाः ।

स्वदुडगा८ कल्पयन्तीत्यं पारम्पर्यविवर्जिताः९ ॥ ११६ ॥

मध्यपानेन मनुजो यद्वि-सिद्धि लभेत् वै ।

मद्यपानरताः सर्वे मिदिं गच्छन्ते पामराः९ ॥ ११७ ॥

त्वं वाय्विधातेन क्षेदयेत् कदाचन ।

विधिना गां द्विजं वापि हत्वा पापैर्न लिप्यते ॥ १३६ ॥

वहुनाच किमुक्तेन सारभिके शृणु प्रिये ।

जौवमुक्तिसुखोपायं कुलशास्त्रेषु गोपितम् ॥ १३७ ॥

यम् सुचोः फक्ते देवि कनकस्येव सौरभम् ॥

कुलज्ञेऽप्यूर्द्धविख्याते ज्ञानं तत्तदनुत्तमम् ॥ १३८ ॥

कुलशास्त्राणि सर्वाणि भयैवोक्तानि पार्वति ।

प्रमाणानि न सन्देहो न हत्यानि हेतुभिः ॥ १३९ ॥

देवताभ्यः पितृभ्यश्च मधु वाता कृतायते ।

खादिष्यामदिष्यार्थं चौरं सर्पिं मधूदकम् ॥ १४० ॥

हिरण्यपावाः^१ खादिष्य अवधन् पुरुषं पशुम् ।

दीक्षामुपेयादित्याद्याः^२ प्रमाणं श्रुतयः प्रिये ॥ १४१ ॥

इत्येतत् कथिते किञ्चित् कुलमाहाकरमम्भिके ।

समाचेन कुलेशानि किं भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥ १४२ ॥

इति श्रीकुलार्णवे निर्वाणमोक्षारे महारहस्ये सर्वागमो-
त्तमोत्तमे भपादलक्षण्ये पद्ममखण्डे ऊर्ध्वान्नायतन्त्रे
कुलमाहाम्भकथनं नाम द्वितीय उक्तासः ॥ २ ॥

१ क, पापात् प्रसुप्तिः । २ ड, मञ्चार्थः । ३ ड, नाकचखापि सेवितः ।

४ क, कलद्वौऽप्यूर्द्धविख्यातो ज्ञानतत्त्वं तदुच्यते ।

५ च, प्रमाणानि च सन्देहो न हत्योऽन्यहेतुभिः ।

६ च, ग, खादिष्यामदिष्यार्थः ७ ड, परिषिद्यार्थः ८ क, भावं ड, पात्रः ।

९ च, ड, द्वौहोत्याकथाद्याः ।

तृतीय उपासः ।

—१०१—

श्रीदेव्युवाच ।

कुलेन श्रोतुमिच्छामि सर्वधर्मोच्चमीचम् ।
जह्नाम्नायच्च तन्मन्त्र माहात्म्यं यद मे प्रभो ॥ १ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यन्मा त्वं परिष्ठृष्टमि ।
तस्य श्रवणमात्रेण देवतरे सुप्रसीदति ॥ २ ॥
न कदाचिन्माया प्रोक्तमिति पूर्वं कुलेश्वरि ।
कथयामि तव स्तेहादूर्ध्वाम्नाय शृणु प्रिये ॥ ३ ॥
वेदशास्त्रपुराणानि प्रकाश्यानि कुलेश्वरि ।
शैवग्राहकागमा^१ सर्वे रहस्या परिकौचिता ॥ ४ ॥
रहस्यातिरहस्यानि कुलग्राह्याणि पार्वति ।
रहस्यातिरहस्याना रहस्यमिदमम्बिके ॥ ५ ॥
जह्नाम्नायस्य तत्त्वं हि पूर्णब्रह्मात्मकं परम्^२ ।
सुगोपितं मया यन्नादिदानीन्तु प्रकाश्यते ॥ ६ ॥
मम पच्चमुखेभ्यथ पद्माम्नाया समुद्रगता ।

१ च, जह्नाम्नायस्य माहात्म्यं तन्मन्त्र । २ च, गद्वरे ।

३ रु. ग, च, शैवग्राह्यागमा च शैवाचारागमा ।

४ च, जह्नाम्नायस्य तं विद्धि पूर्णाह्नलात्मकं परमं जह्नाम्नायार्थं तत्त्वं हि ।

पूर्वं य पश्य मध्यै व दक्षिणायोन्नरस्तया ।
 जहाँ नन्नायथ पञ्चैते भोजमार्गः प्रकौर्चिताः ॥ ७ ॥
 आन्नाया वहवः सन्ति नोहान्नायेन ते सभाः ।
 सत्यमितद्वारोहे नाव कार्या विचारणा ॥ ८ ॥
 आन्नाया वहवो गुप्तायतुरान्नायमेदजाः ।
 अस्मिंस्तान्नै समाख्याताः पूर्वं ते कृतनायिके ॥ ९ ॥
 चतुरान्नायैवेत्तारो वहवः सन्ति कामिनि५ ।
 जहाँ नन्नायस्य तत्त्वज्ञा विरला६ वीरवन्दिते ॥ १० ॥
 यावन्तः पांशुवो भूमेस्तावन्तः समुदीरिताः ।
 एकैकान्नायजा मन्त्रा भुक्तिसुक्तिफलप्रदाः ॥ ११ ॥
 उपमन्त्राय तावन्तः मारदाः समुदीरिताः ।
 मयैव कथितास्ते तु लोकादुपहकाह्या ॥ १२ ॥
 सर्वं पामपि मन्त्राणां देवतास्ततुफलप्रदाः ।
 आवयोरंशसमूताः समुहिष्टाः शुचिस्मिते ॥ १३ ॥
 सर्वमन्नानहं वेद्यि नांच्यो जानाति कश्चन ।
 मतप्रसादेन य कथिष्वेत्ति मानवकोटिषु ॥ १४ ॥
 एकान्नायस्य यो वेत्ति स मुक्तो नाव संशयः ।
 किं पुनर्यतुरान्नायवेत्ता सात्राच्छिवो भवेत् ॥ १५ ॥

५ क, घ, शीतरा । ६ क, यक्षिन् मन्त्रे ; ग, घ, अय्मिन् मन्त्रे ।
 ७ ग, घ, चर्चल, ड, पूर्वल । ८ ड, उत्तरान्नाय ।
 ९ च, पार्वति, ग, घ, जानिनि ; ड, जानिनः ।
 १० उ, जहाँन्नायात्म । ११ क, ख, वीराणां ।

चतुराम्बायविज्ञानादूर्द्धाम्बाय पर प्रिये ।
 तस्मात्तदेव जानीयाद्यद्वीच्छेत् सिद्धिमात्रन ॥ १६ ॥
 उर्द्धत्वात् सर्वधर्माणामूर्द्धाम्बाय प्रशस्तरे ।
 उर्द्ध नयत्वध स्थच्छै उर्द्धाम्बाय इतीरित ॥ १७ ॥
 उर्द्धतत्वात्^४ कुलेगानि धर्मसत्तारमागरात् ।
 उर्द्धलोकैकसेव्यत्वा^५ दूर्द्धाम्बाय इति स्मृत ॥ १८ ॥
 तस्मादेवेग्नि जानीहि साक्षात्मीचैकमाधनम् ।
 सर्वाम्बायाधिकफल^६ मूर्द्धाम्बाय परात् परम ॥ १९ ॥
 सर्वनोक्तेषु सर्वेभ्यो ज्ञाह पूज्यो यथा प्रिये ।
 आम्बाचेषु च भजेषु उर्द्धाम्बायम्भाय गिरे ॥ २० ॥
 देवताना यथा विषुज्येतिपा भास्करो यत्रा ।
 तीर्थीनान्तु यथा कामी सर्वदो मरिता यथा ॥ २१ ॥
 पर्वताना यथा निरस्तरुणां चन्दन यथा ।
 अग्नसेध क्रतूनाज्ञ पापाणाना यत्रा भणि ॥ २२ ॥
 यथा रमाना माधुर्य धातूना काञ्चन यथा ।
 चतुर्सदा यथा दिनुर्यथा हसम् पच्चिणाम ॥ २३ ॥
 आश्रमाणा यथा भित्रुर्वर्णीना व्राह्मणा यथा ।
 मनुष्याणा यथा राजाऽवयवाना यथा गिर ॥ २४ ॥
 आमीदानाज्ञ कस्तूरी यथा काञ्चीपुरी मुराम ।
 तद्यैव सर्वधर्माणामूर्द्धाम्बायोऽधिक प्रिये ॥ २५ ॥

१ ख, ग, य, इतीरित । २ क, ग ड, प्रशस्त । ३ ख, छेत् ।
 ४ ख उर्द्धतत्वात् । ५ ड, लोकनिवेद्याया । ६ ख ग नान्य ।
 ७ ख, मध्यम्बायाधिकुक हसम् । ८ क, अमराणा यथा गिर ।

नानाजन्मार्जितापारपुण्यकर्मफलोदयात् ।

जर्हाम्नायं विजानीयाचान्यदा वीरवन्दिते ॥ २६ ॥

धन्यो मनुष्यलक्ष्मेषु जानाति कुलदर्शनम् ।

तेषां लक्ष्मेषु यः कंशिदूर्हाम्नायं प्रवित्ति च ॥ २७ ॥

न वैदेनांगमैः शास्त्रैः पुराणैः सुविस्तरैः ।

न यज्ञैः तपोभिर्वा न तीर्थव्रतकोटिभिः ॥ २८ ॥

नान्यैरुपायैद्वेशि भन्त्वौपधिपुरःसरैः ।

आम्नायो ज्ञायते चोर्दः३ श्रीमद्गुरुमुखं विनाः ॥ २९ ॥

तमेवान्वेषयेत्तत्र सर्वज्ञं करुणानिधिम् ।

मर्वनक्षणसम्पन्नम् जर्हाम्नायार्थकोविदम् ।

तस्माद्वेशि जानीयादूर्हाम्नायं कुलश्चरि ॥ ३० ॥

आम्नायं यो नरो देवि विजानाति च तत्त्वतः ।

लभते काङ्गितां सिद्धिं सत्यं सत्यं वरानने ॥ ३१ ॥

जर्हाम्नायं विजानाति यः सम्यक्४ श्रीगुरोर्मुखात् ।

श्रास्त्रमार्गेण स५ नरो जीवमुक्तो न संगयः ॥ ३२ ॥

आम्नायमीठगं६ देवि विजानाति च तत्त्वतः७ ।

स घन्दः सहुरः सोऽर्थ्यः८ स दैवज्ञः स मान्त्रिकः ।

स चिद्व्यः स च संनुत्यः९ स द्रष्टव्यः स सात्त्विकः१० ॥ ३३ ॥

स ब्रती स तपस्त्री च सोऽनुष्ठाता स पूजकः ।
 स वेदागमग्रास्त्रादिसर्वविद्याविग्रहरदः ॥ ३४ ॥
 स आचार्यः स भतिमान् स यति. स च कौन्तिकः ।
 स यज्ञा स च पूतामा स जापी स च साधक. ॥ ३५ ॥
 स योगी स खतार्थसु^१ म वीर; स च उत्तम.^२ ।
 स मुण्डामा स सर्वज्ञ,^३ स मुक्त, स शिव. प्रिये ॥ ३६ ॥
 ततकुलं पावन देवि धन्या तज्जननी मृता^४ ।
 तत्पिता च खतार्थ. स्यामुक्तास्तपितर प्रिये ।
 मुण्डास्तदग्ना. सर्वं पूता^५स्तन्मित्रबाव्यवा. ॥ ३७ ॥
 वहुनेह किमुक्तेन चोद्दर्शनायपरस्य च ।
 स्मरण कीर्तनं वापि दर्शन वन्दनौ तथा ।
 सम्भापण^६च कुरुते राजसूयाधिकं फलम् ॥ ३८ ॥
 स यद वसते देवि तत्र श्रीर्विनयो^७ भवेत् ।
 अनामयं सुभित्तश्च सुष्टुष्टिर्निरुपद्रवम् ॥ ३९ ॥
 तस्मादगुरुप्रसादेन जड्डान्नाय नरोत्तमः ।
 यो विज्ञि तच्चतो देवि स मे प्रियतमी भवेत् ॥ ४० ॥
 पूर्वान्नाय. स्तुष्टिरूप.^८ स्तितिरूपयो^९ दच्चिण. ।
 सहारः पथिमो देवि उत्तरोऽनुयहो भवेत् ॥ ४१ ॥
 मन्त्रयोग विदुः पूर्वं भक्तियोगच्च दच्चिणम् ।

१ छ, सहस्रार्थ । २ छ, सत्तम । ३ ष, धर्मेत्त । ४ ष, ग, परा ।
 ५ ष, उण्डा । ६ छ, स्तर्यन । ७ ष, सम्भावने ।
 ८ ष, विजयी । ९ ष, स्तितेष्टप । १० ष, स्तुष्टिरूप ।

पश्चिमं कर्मयोगच ज्ञानयोगं तथोत्तरम् ॥ ४२ ॥
 पूर्वान्नायस्य सङ्केताद्यतुविंशतिरीरिताः ।
 दक्षिणान्नायसङ्केताः पञ्चविंशतिरीरिताः ॥ ४३ ॥
 पश्चिमान्नायसङ्केताः द्वाविंशत॑ समुदाहृताः ।
 विदुः पट्टविंशदान्नायेः सङ्केताः श्रीमदुत्तरैः ॥ ४४ ॥
 उत्तीर्णायस्य चैतानि न सन्ति॒ कुलनायिके ।
 सात्राच्छवस्त्ररूपत्व॑न् किञ्चित् कर्म विद्यते ॥ ४५ ॥
 उत्तीर्णायस्य माहात्म्यमहं विद्धि न चापरः ।
 मत्स्त्रेहात्मच जानासि सत्यसेतदरनने ॥ ४६ ॥
 उत्तीर्णायस्य माहात्म्यमिति ते कथितं मर्याद॑ ।
 समाप्तेन कुलेशानि भन्नमाहात्म्यमुच्यते॒ ॥ ४७ ॥
 इतः पूर्व॑ मर्या नोक्तं यस्य कस्यायि पार्वति ।
 तद्वदामि तव न्नेहाच्छृणु मत्प्राणवज्जमे ॥ ४८ ॥
 श्रीप्रामादपरामन्त्रमूर्हान्नायमधिष्ठितम्॑ ।
 आवयोः परमाकारं यो वेत्ति म स्वयं शिवः ॥ ४९ ॥
 शिवादिक्रिमि॑ पर्थ्यन्तं प्राणिनां प्राणवर्मना ।
 निश्चासोच्छासरूपेण मत्कोऽयं वर्त्तते॒ प्रिये ॥ ५० ॥
 अनिलेन विना मेषो यथाकाशे॒ न वेष्टते॑ ।
 परामासादमन्त्रेण विना लोकस्तथा॒ प्रिये ॥ ५१ ॥

१ उ, द्वाविंशत॑ । २ ख, पट्टविंशदान्नाये ।

३ उ, उत्तरान्नायसङ्केताः पट्टविंशत॑ समुदाहृताः । ४ उ, दसूनि ।

५ उ, ज्ञानस्त्ररूपत्वात् । ६ ख, प्रिये । ७ उ, सुत्तमं । ८ उ, ग, इतःपरं ।

९ ख, सभीक्षितं । १० ग, घ, दुमपर्यन्तं । ११. उ, ग, घ, वेदितः ।

पराप्रासादमन्त्रेण स्यूतैतत्त्वरात्तरम् ।

अभिनं तत्त्वतो देवि तात्त्वन्ते यथानितः ॥ ५२ ॥

वौजेऽद्वृत्स्तिले तैलभग्नादुष्णं रवौप्रभा ।

चन्द्रे ल्योत्त्वाऽनलः काषे पुष्पे गन्धो जले द्रवः ॥ ५३ ॥

शब्दे चार्थः शिवे शक्तिः चौरे सर्पिः फले रुचिः ।

शर्वरायाच्च माधुर्ये घनसारे च शीतलम् ॥ ५४ ॥

नियहानुग्रहो मन्त्रे प्रतिमायाच्च देवता ।

दर्पणे प्रतिविम्बच्च समीरे चलनं यथा ।

पराप्रासादमन्त्रेऽपि प्रपञ्चोऽयं तथास्थितः ॥ ५५ ॥

वटवौजे यथा हृचः सूक्ष्मरूपेण तिष्ठति ।

पराप्रासादमन्त्रेऽस्मिन् ब्रह्माण्डोऽपि तथा स्थितः ॥ ५६ ॥

सुपक्षेषु पदार्थेषु सुरसेषु कुलेश्वरि ।

लबनेन विना स्वादु यथा भीकुर्न जायते ॥ ५७ ॥

पराप्रासादमन्त्रेण चेवा मन्त्रा न सङ्गताः ।

ते फलं नः प्रश्चक्षन्ति सन्त्वगक्तिविवर्जिताः ॥ ५८ ॥

चौप्रासादपरामन्त्रो गोपनीयः प्रयत्नतः ॥ ५९ ॥

विचार्याङ्गे पुराणार्थान् दर्शनाच्चायमेदजान् ।

समग्रान् विद्वरहं मन्त्रान् ग्रास्त्राणि विविधानि च ॥ ६० ॥

महसाचादयो देवाः ग्रास्त्रेषु विविधेषु च ।

अमन्ति तेषु भूद्वास्ते तत्र मायाविमोहिताः ॥ ६१ ॥

१ क, ख, ग, घ, एकलेषु लोकार्द्धमिदं न इत्यते ।

२ क, छ, सूतमेत । ३ छ, पराप्रासादमन्त्रोऽपि प्रपञ्चोऽपि । ४ छ, यथान्वेषु । ५ छ, पुराणानि । ६ क, ख, ग, घ, एहसंख्यान्वयन्यास्तानि ।

जायन्ते च न्नियन्ते च संसारक्लेशभागिनः ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रं न गायन्तः कुलेश्वरः ॥ ६२ ॥
 न क्लभन्ते हि मोक्षं ते तव भायाविमोहिताः^१ ॥ ६३ ॥
 मद्भूपे श्रीगुरौ यस्य दृढ़ा भक्तिः प्रजायते ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रं स ज्ञात्वा परिमुच्यते ॥ ६४ ॥
 पूर्वजम्भसहस्रेषु शैवादिसमयोद्यतात् ।
 चतुराम्बायज्ञान् मन्त्रान् शुर्वाज्ञां यो भजिष्यति^२ ॥ ६५ ॥
 स पापकञ्चुकान्मुक्तः शुद्धात्मा शुक्रवत्सलः ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रं विजानाति न चान्यथाः ॥ ६६ ॥
 सवद्विष्णुरुद्राय शकादिसुरपुङ्गवाः ।
 वसुरुद्रार्कदिक्पाता मनुचन्द्रादयः प्रिये ॥ ६७ ॥
 मार्करेण्यादिसुनयो वशिष्ठादिसुनीश्वराः ।
 सनकादाय योगीशा जौवम्युक्ताः शुक्रादयः ॥ ६८ ॥
 यज्ञकिञ्चरगम्धव्याः सिङ्गविद्याधरादयः ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रप्रभवद्वामितं फलम्^३ ।
 प्राप्य मन्त्रमिभं पुर्खं नपन्त्यद्यापि पार्वति ॥ ६९ ॥
 सामर्थं पूज्यता^४ विद्या तेजः सौख्यमंरोगिता ।
 राज्यं स्वर्गव्य मोक्षव्य पराप्रामादजापिनः ॥ ७० ॥

* क, ख, ग, घ, पुस्तकेषु पद्यार्द्दिभिर्दं न दृश्यते ।

१ उ, त्वत्प्रवादशिवजिताः । २ ख, सर्वेषो यो भविष्यति ।

३ उ, यो विजानाति नान्यथा । ४ क, घ, जायाज्ञेभिरे कामिकं ।

५ क, घ, पुष्टता ; ग, पुष्टदा ; उ, पूजिता ।

न द्विन्द्ररुद्रविश्युनामपि दूरायते पदम् ।

सर्वकर्मेविहीनोऽपि पराप्रासादमन्वित् ।

सुखेन यां गति याति न ता सर्वेऽपि धार्मिकाः ॥ ७०-
तस्य चिन्तामणिः कामधेतुः कल्यतरुर्गृहे ।

कुवेरः किङ्गरः३ साक्षात् पराप्रासादजापिनः ॥ ७१ ॥

यथा दिव्यमणिः४ सर्गाल्लोहो भवति काञ्चनम् ।

पराप्रासादजापाच४ पशुः पशुपतिर्भवेत् ॥ ७२ ॥

श्रीप्रासादपरामन्वं यो विजानाति तत्त्वतः५ ।

स मां त्वाञ्च विजानाति चावयोरप्यतिप्रियः ॥ ७३ ॥

पराप्रासादमन्वज्ञः खपचोऽपि हि पार्वति ।

देवतास्यापने यक्षः प्रतिमादी न संशयः ॥ ७४ ॥

मन्वमात्रन्तु९ यो विज्ञि पराप्रासादमज्ञकम् ।

खपचोऽपि हि सुच्येत किमुनस्तदिधानवित् ॥ ७५ ॥

पराप्रासादमन्वज्ञो यत् करोति यदिच्छति ।

यद्द्वृते तन्महेश्वानि तपो ध्यानं जपो भवेत् ॥ ७६ ॥

दीक्षापूर्वं महेश्वानि पारम्पर्यसमन्वितम् । ।

पराप्रासादमन्वं यो विज्ञि सोऽहं न संशयः ॥ ७७ ॥

१ इ, रुद्रेन्द्रमज्ञदिश्युमामभिभूयायते । २ क, धर्मेकमै ।

३ ख, ग, घ यद्वृ । ४ इ रथ ।

५ इ, पराप्रासादजापीय । ६ इ, भाषत ।

७ ख, यन्वमन्वन्तु ।

चराचरसमेतानि भुवनानि चतुर्दश ।
 पराप्रासादमन्त्रज्ञदेहे तिष्ठन्ति नित्यश ॥ ७८ ॥
 पराप्रासादमन्त्रज्ञो यत्र तिष्ठति भाविनि ।
 दिव्यक्षेत्र समुद्दिष्ट समन्ताद्यश्योजनम ॥ ७९ ॥
 पराप्रासादमन्त्रार्थतत्त्वज्ञ सुननायिके ।
 सुरासुराश्च वन्दन्तेै कि पुनर्ज्ञानवादय ॥ ८० ॥
 पराप्रासादमन्त्रज्ञो यत्र तिष्ठति पार्वतिरै ।
 सिद्धक्षेत्र मदीय वा मुनिदेवगणै सह ॥ ८१ ॥
 श्रीवैष्णवदौर्गाकंगाणपत्येन्दुसम्भवान् ।
 सर्वमन्त्रान् स जानाति पराप्रासादमन्त्रवित् ॥ ८२ ॥
 श्रीप्रासादपरामन्त्रो जिह्वाये यस्य वर्तते ।
 तस्य दर्शनमाचेण खपचोऽपि विमुच्यते ॥ ८३ ॥
 ब्राह्मणो वाऽन्त्यज्ञो वापि शुचिर्वाप्यशुचि प्रियेै ।
 पराप्रासादजापीय स मुक्तो नात्र सश्य ॥ ८४ ॥
 गच्छतस्तिष्ठतो वापि जाग्रत खपतोऽपि वा ।
 पराप्रासादमन्त्रोऽय दिवेशि न च निष्फल ॥ ८५ ॥
 चिरेणैकैकफलदा मन्त्रा मन्त्रि सहस्रश ।
 कुलेशि मन्त्रराजोऽय श्रीघ्र सर्वफलप्रद ॥ ८६ ॥

* असात् पर सर्वस्तोकदय ख पुस्तके न दृश्यते ।

† इत व्यारभ्य सर्वद्वौक क पुस्तके न दृश्यते ।

१ ख, सर्वदा । २ छ, वदन्ति ।

३ क ग, घ, पराप्रासादमन्त्रज्ञमतुतिष्ठति मन्त्रवित् । ४ च शौर ।

५ ख शिवे छ, शुचिर्वाप्यश्यवाऽशुचि ।

पराप्रासादमन्त्रोऽयं सर्वमन्त्रोत्तमोत्तमः ।
 ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि भजतां कामदो मनुः ॥ ८७ ॥
 श्वीन्द्री रीहिणीचन्द्री स्त्राहाम्नी च प्रभारवी ।
 लक्ष्मीनारायणी वाणीधातारौ रात्रिवामरौ ॥ ८८ ॥
 अग्नीपीमौ यिन्दुनादौ देवि प्रखतिपूरुषौ ।
 आधाराधेयनामानी भोगमोक्षी कुलेश्वरि ॥ ८९ ॥
 प्राणापानौ च वाग्धौ प्रियै विधिनिषेधकौ ।
 सुखदुःखादि यद्वन्द्वं दृश्यते च्यूते मया ॥
 सर्वलोकेषु तत् सर्वमावासेव न संशयः ॥ ९० ॥
 पुंस्लौरूपाणि सर्वाणि चावयोरंशकानि ॥ हि ।
 पराप्रासादमन्त्रोऽयं तस्मात् सर्वाम्बको भवेत् ॥ ९१ ॥
 अरूपं भावनागम्यं परं ब्रह्म कुलेश्वरि ।
 निष्कालं निर्मलं निलं निर्गुणं व्योमसत्रिभम् ॥ ९२ ॥
 अनन्तमव्ययं तत्त्वं मनोवाचामगोचरम् ।
 पराप्रासादमन्त्रार्थसम्यानात् सम्प्रकाशते ॥ ९३ ॥
 तस्मान्मन्त्रमिदं देवि पराप्रासादसंज्ञकम् ।
 परतत्त्वस्वरूपत्वात् सच्चिदानन्दलक्षणात् ॥ ९४ ॥
 शिवगक्षिभयत्वाच भुक्तिमुक्तिप्रदानतः ।
 सकार्यापि च निष्कर्मी मगुणद्यापि निर्गुणम् ॥ ९५ ॥

१ य, ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि ।

२ क, ग, अणिः । ३ च, चन्द्रार्थे प्रियै । ४ च, यथा ।

५ च, रंगकानि । ६ य, जपेत् । ७ च, निष्कर्म ।

८ च, निर्गुणस्त्रू ममन्त्रितम् । ९ च, अवनाममर्त्तम् ।

श्रीप्रासादपरामन्त्रं शर्वमन्त्रगिरोमणि ।
 नपन् भुक्तिष्ठ मुक्तिष्ठ नभते नात् संग्रयः ॥ ८६ ॥
 यज्ञुनाथ किमुक्तेन मर्वसारं शृणु प्रिये ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रममं मन्त्रं न यिदाते ॥ ८७ ॥
 इदमेव परं ज्ञानमिदमेव परं तपः ।
 इदमेव परं ध्यानमिदमेव परार्थनम् ॥ ८८ ॥
 इदमेव परा दीक्षा इदमेव परो जपः ।
 इदमेव परं तत्त्वमिदमेव परं ब्रह्म ॥ ८९ ॥
 इदमेव परो यज्ञ इदमेव परात् परम् ।
 इदमेव परं चेय इदमेव परं फलम् ॥ १०० ॥
 इदमेव परं द्रष्ट्वा इदमेव परा गतिः ।
 इदमेव परं गुर्व्यं सत्यं सत्यं न संग्रयः ।
 इति मत्वा मनुयरं तत्रिष्ठः^१ स्यात् सदा प्रिये ॥ १०१ ॥
 आगमोक्तेन विधिना क्रमपूजापुरासरम् ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रं गतमष्टोत्तरं जपेत् ।
 सुच्यते द्रष्ट्वाहत्यादिसहापापैश्च पञ्चमिः ॥ १०२ ॥
 हिंशतं यो जपेदेवि श्रीप्रासादपरामनुम् ।
 चतुरश्मीति^२लक्ष्मांश्रधारणा^३चरितैरपि ॥ १०३ ॥
 स्त्रयोनि^४जाह्नचरितैरसंख्यजननार्जितैः ।
 वार्दके यौवने याल्ये जायत्स्वप्नसुपुस्ति ॥ १०४ ॥

१ छ, यत्रिष्ठः । २ छ, हेवि । ३ छ, चतुर्जिति ।
 ४ छ, चत्तार्य भारवन् । ५ छ, अयोनि ।

कर्मणा मनसा वाचा ज्ञानाज्ञानकृतेरपि ।
 महापातकसद्यै हृष्पपातककोटिभि ।
 मुच्यते नात्र सन्देह सत्यमेतदरानने ॥ १०५ ॥
 चिगत यो जपेदेवि श्रीप्रासादपरामतुम् ।
 सर्वकरुपु यत् पुण्यं सर्वदानेषु यत् फलम् ॥ १०६ ॥
 सर्वव्रतेषु यत् पुण्यं सर्वतीर्थेषु यत् फलम् ॥ १०७ ॥
 तत् फल लभते देवि नात्र कार्या विचारणा ॥ १०८ ॥
 चतु गत जपेद्यस्तु श्रीप्रासादपरामतुम् ।
 सदा तस्य गृहद्वारे द्विषिमाद्यष्ट मिदव ।
 सेवन्ते नात्र सन्देह, सर्वसिद्धिसमन्विता ॥ १०९ ॥
 यद्यन्मानोऽभिलपितं तत्तत् प्राप्नोत्यमग्यै ।
 धर्मार्थकाममोक्षाय साचात्तस्य करे स्थिता ॥ ११० ॥
 सानोक्षप्रमुखा देवि नभेद्युक्ति चतुर्विधाम् ।
 सत्यमेतत्र सन्देह साधक कुलनायिके ॥ १११ ॥
 जपेत् पञ्चशत यसु श्रीप्रासादपरामतुम् ।
 तत् फल नैव ग्रन्थोमि कयितु कुलनायिके ॥ ११२ ॥
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन सर्वावस्थासु मर्वदा ।
 श्रीप्रासादपरामत्त जपेद्युक्तिविमुक्तयै ॥ ११३ ॥
 नास्ति शुर्वधिक तत्त्वं न गिवाधिकदैवतम् ।
 न हि वेदाधिका विद्या न कौनसमदर्शनम् ॥ ११४ ॥

* लोकार्द्धमिद क ग पुकारद्योर्म दग्धते ।
 १ द्व, दमने । २ द्व, ति निष्प्रय । ३ द, ग, ष, जपेत् धर्मि उक्तये ।

न कुलादधिका ज्ञान^१ न ज्ञानादधिक सुखम ।
 नाष्टाङ्गादधिकारे पूजा न हि सीताधिक फलम ।
 इद सत्यमिद सत्य सत्य न सशय ॥ ११४ ॥
 श्रीप्रासादपरामन्त्रमाहात्मरमिह वर्णितम्^२ ।
 न गङ्गोमि वरारोहे कल्पकोटिशतैरपि ॥ ११५ ॥
 गिरौ सर्वप्रभात्रन्तु सागरे वालुका यथा^३ ।
 तथाच मन्त्रमाहात्मर किञ्चित्ते कथित मया ॥ ११६ ॥
 अर्हान्नायस्य माहात्मर श्रीप्रासादपरामनो ।
 इति ते कथित देवि कि भूय श्रीतुमिच्छसि ॥ ११७ ॥

इति श्रीकुलार्णवे निर्बाणमोत्तदारे महारहस्ये
 सर्वांगमोत्तमोत्तमे सपादलक्षण्ये पञ्चम-
 खण्डे अर्हान्नायतन्त्रे श्रीप्रासादपरा
 मन्त्रकथन नाम द्वतीय उल्लास ॥

^१ ड, न कुलज्ञाधिको ज्ञानी ।

^२ ख, ग, घ, नाष्टाङ्गादधिका ड, नाष्टाङ्गा चाधिका ।

^३ उ, मिदमद्दुत । ४ ड, वालुकानि च ।

चतुर्थ उखास ।

—०१०—

श्रीदेव्युवाच ।

कुलेश श्रोतुमिच्छामि श्रीप्रासादपरामनुग् ।
मन्त्रराज वदेशान न्यासध्यानादिभिः सह ॥ १ ॥

श्रीईश्वर उवाच ॥

मृणु देवि प्रवक्ष्यामि यन्मा त्वं परिष्टच्छसि ।
तस्य श्रवणमावेषं शिवाकारः प्रजायते ॥ २ ॥
इत् पूर्वं मया नोक्तो मन्त्रोऽय यस्त्र कस्यचित् ।
तव स्तोऽहाददास्यद्य नृणु मत् प्राणवल्लभे ॥ ३ ॥
अनन्तचन्द्रभुवनमिन्दुविन्दुयुगान्वितः ।
श्रीप्रासादपरामन्त्रो भुक्तिसुक्तिफलप्रद ॥ ४ ॥
पराप्रासादमन्त्रसु सादिशक्ति, कुलेश्वरि ।
प्रकाशानन्तरूपत्वात् प्रत्यक्षफलदानत् ॥ ५ ॥
प्रसन्नचित्तवश्यत्वात् प्रसिद्धार्थनिरूपणात् ।
प्राक्तनाथं प्रशमनात् प्रपन्नार्त्तिविनाशनात् ।
प्रसादकरणाच्छ्रीघ्रं प्रासादमनुरीरित ॥ ६ ॥

---

१ ख, परात्क्रम । २ ख, शरणमावेष घ, इर्ग्नमावेष ।
३, ख, ग, घ, तव । ४ ख, घ, रस्त्वात् । ५ क ग्राक्तनस्त्र ।
६ ग, घ, निवारणात् ।

परतत्त्वस्वरूपत्वात् परमार्थप्रकाशनात् ।
 परमानन्दजननात् परधर्मनिदर्शनात् ॥ ७ ॥
 परोच्चफलदानाच्च परमैश्वर्यकारणात् ।
 धरत्वात् सर्वमन्त्वाणा परामन्त्र इत्तौरितः ॥ ८ ॥
 कुलमन्त्रमिद देवि न्यास शृणु वदामि ते ॥
 आदौप्रात् समुद्याय गुरुदेवानुर्दित्वनम् ॥ ९ ॥
 कन्दमूले मन छत्वार्युक्तमोचनम् ।
 शौचास्यशोधन स्नान सन्ध्यातपैषमाचरेत् ॥ १० ॥
 एकान्ते हारयजन विघ्नचयनिवारणम् ।
 पूजास्यानप्रवेशश्च तथासनोपदेशनम् ॥ ११ ॥
 देवीपूजागृहस्थान शिवादिगुरुवन्दनम् ।
 आसन गणपत्तेतपात्रवन्दनमीश्वरि ॥ १२ ॥
 पादुकास्मरणस्त्रैव दिननाथा॑र्जन्म प्रिये ।
 कराङ्गशोधन प्राणायाम स्वव्रह्मरन्त्रुके ॥ १३ ॥
 दिव्यन्धनशाङ्गशुभ्रम॑विधियुक्तास्त्रैव माटकाम ।
 दग्धप्रकारभूताख्या लिपि कमठसज्जकाम् ॥ १४ ॥

१ ख, परमार्थ । २ ष, परतत्त्वानन्द ।

३ ड, परमैश्वर्यकारणात् । ४ ड, वरानने । ५ ष ड, अथ ।

६ क ष वात्म । ७ ड, सहन्मूलेन यमुद्या ष ।

८ ड, विनाशनम् । ९ क, ड, सप्तप्रवशन ग, ष, सप्तप्रवेशन ।

१० ड, हेत्रोपूजायतो । ११ ड, दीपनाथाङ्गन ग, ष, दीपरद्यानयन ।

१२ क दिग्बन्धनस्त्रैव मुग्मह्म । १३ ड, शीजसक्ता ।

क्रत्यिरस्य पर शम्भूश्कृन्दयाव्यक्तपूर्विका ।
 गायत्री देवता चान सर्वमन्त्रेश्वरी परा ॥ १५ ॥
 दीर्घंचययुत मूल वीज शक्तियै कौलकम् ।
 पठदीर्घंयुक्तमूलेनै पठङ्गानि च पावति ॥ १६ ॥
 द्विशततपुरुषाधौरसद्योजातामनस्तथा ।
 पच्छाङ्गुन्निषु विन्द्यस्य मूर्त्ति घक्षेषु विन्द्येत् ॥ १७ ॥
 पश्चसुै वद्धणि तथैवाङ्गविन्द्यासमाचरित् ।
 आधारशक्तिमारभ्य पौठमन्तमन्तिकै ॥ १८ ॥
 अत्यंपोठा कुलेशानि कुर्यात् पूर्वीक्षयर्थमा ।
 महापोठाहय न्यास तत कुर्यात् समाहित ।
 वद्धमाणेन विधिना देवताभावसिद्धये ॥ १९ ॥
 यस्य कस्यापि नैवोक्तेै तत्र स्नेहाददास्यष्टम् ।
 प्रपञ्चीै भुवन मूर्त्तिमन्ददैवतमातर ।
 महापोठाहयो न्यास सर्वन्यासोक्तमोक्तम् ॥ २० ॥
 तत्रादौ परमेशानि प्रपञ्चन्यास उच्चते ।
 प्रपञ्चद्वीपजलधिगिरिपत्तनपौटका ॥ २१ ॥
 चेव चनाशमगुह्यानदीचत्वरकोङ्गिद ॥ २२ ।
 स्वेदायङ्गजरायुजा इल्युकास्ते हि पोठगै ॥ २२ ॥

श्रीमाया कमला विष्णुवस्त्रभां पद्मधारिणी ।
 समुद्रतनया लोकमाता कमलवासिनी ॥ २३ ॥
 इन्दिरा मारेसा पद्मां तथा नरायणप्रिया ।
 सिंहलक्ष्मी^१ राजलक्ष्मीमहालक्ष्मीरितीरिताः ।
 शक्तयसु प्रपञ्चानां खराणामधिदेवताः ॥ २४ ॥
 लवस्तुष्टिः^२ कला काष्ठा निमेयः खास एव हि ।
 घटिका च मुहूर्त्य भ्रह्मरो दिवसस्तथा ॥ २५ ॥
 सन्ध्या रात्रिमिथिद्यैव वारो नचत्रमेव च ।
 योगय करणं पच्ची भासो राशिकृत्यस्तथा ॥ २६ ॥
 अयनं वत्सरयुगमलयाः पञ्चविंशतिः ।
 एतेषां स्थाननियमो छदयान्तः समीरितः ॥ २७ ॥
 आर्थीमा चण्डिका दुर्गा यिवाऽपर्णाऽमिका सती ।
 ईश्वरी शाम्भवीशानी पार्वती सर्वमङ्गला ॥ २८ ॥
 दात्र्यायणी हैमवती महामाया भैश्वरी ।
 मृडानी चैव रद्राणी सर्वाणी परमेश्वरी ॥ २९ ॥
 काली कालायनी गौरी भवानीति समीरिता ।
 शक्तयः स्युर्लवादीनां^३ सर्गानां^४ मधिदेवताः ।
 एतासां स्थाननियमो छदयान्तः समीरितः ॥ ३० ॥
 पञ्चभूतानि तन्मात्रं ज्ञानकर्मन्दियाणि च ।
 शुणान्तःकरणावस्था ध्यायेदोपान् दशानिलान्^५ ॥ ३१ ॥

१ ख, विन्दुवस्त्रभा । २ क, इन्दीवरा । ३ उ, वच्छीः । ४ उ, उ, विद्विवच्छी ।
 ५ क, नव कोटि । ६ ख, यिष्पूर्णां । ७ क, र्भैरादीनां; ख, ग, नैरादीनां ।
 ८ क, पञ्चला । ९ उ, उ, न्दियानिदाः । १० ख, उ, भक्ते दोषो दर्शेतिताः ।

व्राद्धी वागीश्वरी^१ वाणी सावित्री च सरस्ती ।
 गायत्री वाक्प्रदा पथात् सारदा भारती प्रिये ।
 विद्यामिका पञ्चभूतव्यापकानामधीश्वरा ॥ ३२ ॥
 वाग्भव भुवनेगीच्च लक्ष्मीवीज त्रितारकम् ।
 त्रितारमूलविद्यान्ते^२ माटकाच्चरत् परम् ॥ ३३ ॥
 वदेत् प्रपञ्चरूपायै श्रियै नम इति क्रमात् ।
 प्रपञ्चादिभिरायोज्यै वर्णान् गक्तीर्नियोजयेत् ।
 माटकान्यासमीक्षान्वेष न्यसेत् प्रिये^३ ॥ ३४ ॥
 त्रितारमूलसकलप्रपञ्चादि^४स्त्ररूपतः ।
 आये पराद्यादेव्यैनम उक्ता व्यापका न्यसेत् ॥ ३५ ॥
 प्रपञ्चन्यास एव स्याद्वनन्यास उच्यते^५ ।
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते अ आ इ अतल वदेत् ॥ ३६ ॥
 लोकच्च निलयच्चैव गतकीटिपद^६ तत ।
 गुह्याद्या योगिनी मूलदेवतान्तर्द्वये वदेत् प्रिये ॥ ३७ ॥
 वदेदाधारगत्यन्मादेव्यै च^७ पादयोर्न्यसेत् ।
 ई उ ऊ^८ वितल गुह्यतररूप चानन्तसज्जकम् ।
 शेषच्च पूर्ववत् प्रोत्य गुलफयोर्हेवि विन्यसेत् ॥ ३८ ॥

कर्तुं कर्तुं लुं सुतलं दोतिशुद्धं चाचिर्त्यसंज्ञकम् ।
 श्रेपश्च पूर्व्यवत् प्रोच्य जाह्नव्योक्तिं व्यसेत् प्रिये ॥ ३८ ॥
 लुं एं एं महातलच्च महागुद्धं पदं ततः ।
 श्रेपश्च पूर्व्यवत् प्रोच्य देविं जान्वोः प्रविन्यसेत् ॥ ४० ॥
 श्री श्रीं तत्तातलं देवि परं गुद्धाभिधानकम् ।
 श्रेपश्च पूर्व्यवत् प्रोच्य जावर्णैवेशि विन्यसेत् ॥ ४१ ॥
 अं अः रूपातलश्चैव रहस्यं ज्ञानसंज्ञकम् ।
 श्रेपश्च पूर्व्यवत् प्रोच्य गुद्धादेशे प्रविन्यसेत् ॥ ४२ ॥
 कवर्गेण्यापि पाताले लोकिति नित्ययेति च ॥
 श्रेपश्च पूर्व्यवत् प्रोच्य मूलाधारे तु विन्यसेत् ॥ ४३ ॥
 चवर्गं भूतलश्चैति^२ रहस्यं डाकिनीमपि ।
 श्रेपश्च पूर्व्यवत् प्रोच्य स्वाधिष्ठाने व्यसेत् प्रिये ॥ ४४ ॥
 टवर्गेण भुवो लोकां रहस्यं राकिणीमपि ।
 श्रेपश्च पूर्व्यवत् प्रोच्य नाभी च विन्यसेत् प्रिये ॥ ४५ ॥
 तवर्गं स्वयं परमरहस्यं लाकिनीमपि ।
 श्रेपश्च पूर्व्यवत् प्रोच्य छृदये विन्यसेत् प्रिये ॥ ४६ ॥
 पवर्गेण भृत्यर्णवं^३ रहस्यं काकिनीमपि ।
 श्रेपश्च पूर्व्यवत् प्रोच्य तातुमूले व्यसेत् प्रिये ॥ ४७ ॥

यर्वर्गच्च जनो गुप्ततरच्च^१ शाकिनीमपि ।
 शेषच्च पूर्ववत् प्रोच्य आज्ञायाच्च न्यसेत् प्रिये ॥ ४८ ॥
 शर्वर्गच्च तपश्चातिगुह्यच्च शाकिनीमपि ।
 शेषच्च पूर्ववत् प्रोच्य ललाटे विन्यसेत् प्रिये ॥ ४९ ॥
 लं चं^२ सत्यं महागुह्यं यच्चिणीै मपि च प्रिये ।
 शेषच्च पूर्ववत् प्रोच्य ब्रह्मरन्ते च विन्यसेत् ॥ ५० ॥
 तितारमूलमन्तान्ते चतुर्दशभुवं^३ वदेत् ।
 नाधिपायै श्रीपरायै^४ देव्यै च व्यापकं न्यसेत् ॥ ५१ ॥
 क्षत्वैवं भुवनस्यासं भूर्त्तिन्यासमधाचरेत् ।
 केशवनारायणमाधवगोविन्दविष्णवः ॥ ५२ ॥
 मधुसूदनसंज्ञय स्याच्चिविक्रमवामनौ ।
 श्रीधरस्य हृषीकेशः पद्मनाभोदामोदरः ।
 वासुदेवः सद्धर्षणः प्रद्युम्नशानिरुद्रकः ॥ ५३ ॥
 अचोल्केन्द्राणी चेशानीै चोग्रार्द्धनयना तथा ॥ ५४ ॥
 ऋद्विश्च रूपिणी लूका^५ नूनदोषैकनायिका ॥ ५४ ॥
 ऐङ्गारिणी चौष्ववतीै सर्वकामाज्ञनप्रभा ।
 अस्थिै मालाभरा चेति सम्प्रीकाः स्वरदेवताः ॥ ५५ ॥

* ज्ञोकार्द्दिनिं क पुस्तके नास्ति ; ग पुस्तके इतः प्राक् “व्यक्तराग्यकारा-
 दीनि सर्वेषामप्यतः प्रियेै इति ज्ञोकार्द्दिमधिकं इत्या व्यक्तोन्द्राणी चेशानी-
 यत्र “इत्यकेन्द्राणी”ति पाठो इतः ।

१ क, चोकगुप्तश्ची ; ख, चातिगुप्तश्ची ।

२ छ, नचं । ३ छ, याकिनी । ४ ख, सर्वं । ५ छ, पराम्बा ।

६ क, ची । ७ ह, सूका॒ ख, लुप्ता॑ । ८ ख, शेषैक ।

९ च, चोपशती॑ । १० च, चोष्वती॑ ।

भवः शब्देऽथ रुद्रव पशुपतिश्च एव च ।
 महादेवस्तथा भीम ईशस्तपुरुषाह्यः ॥
 अघोरसद्योजाती च वामदेव इतीरिताः ॥ ५६ ॥
 करभद्रा खगचला^१ गरिमादिफलप्रदा ।
 घण्टाधरीयन्यना चन्द्रधर्मी ततः परम् ॥
 छन्दोभयी जगत्स्याना ज्वलत्तारा^२ ततः परम् ॥ ५७ ॥
 ज्ञानदा च^३ टङ्गधरा इतिर्दादश इरिताः^४ ।
 कभादीनां ठैडान्तानां वर्णानां देवतास्त्वमाः ॥ ५८ ॥
 ब्रह्मा प्रजापतिर्वेष्ठाः परमेष्ठी पितामहः ।
 विधाता च विरिष्विय स्थाच च चतुराननः ॥
 हिरण्यगर्भ इत्युक्ताः क्रमाद्यद्यादयो दश ॥ ५९ ॥
 यच्चिणी रज्जिनी लक्ष्मीर्वच्चिणी गशिधारिणी ।
 पड़ाधारलया^५ सर्वनायिका हसिताननां ।
 ललिता च चमा चेति प्रोक्ता याद्यर्थदेवताः ॥ ६० ॥
 त्रितारमूलमन्वान्ते स्वरान् विष्णून् सगत्तिकान् ।
 चतुर्था नमसा युक्तान् भज्ञके चानने न्यसेत् ॥ ६१ ॥

* च इसके झोकार्द्दमिदं न हम्मते ।

^१ न, दुर्गवला; या, दुर्गवला। ^२ य, वोरपादा पंक्तिनाथा तथा चन्द्रार्दिधारिणी ।

^३ य, छन्दोभयी जगत्स्याना ज्वलत्तारा । ^४ य, ज्ञानदाता ।

^५ य, तथा टङ्गितिर्दादशा; छ, तथा इतिर्दीरिताः ।

^६ छ, कभादीनांषु । ^७ य, पड़ाधारा तथा; य, योड़ाधारालया ।

^८ क, अगितानना । ^९ क, माद्यकृत; छ, स्तानून् ।

स स्कन्ध पाख्वं कायूरु^१ जानुज ड्घापदेषु च ।
 दक्षादिवाम पर्यन्त विन्यसेत् परमेश्वरि ॥ ६२ ॥
 कभाद्यर्णयुतान्^२ मन्त्रौ^३ भवादीन् शक्तिसयुतान् ।
 पादपाख्वं वाहु करुप वृवक्त्रेषु विन्यसेत् ।
 दशाधारेषु^४ वृद्धादीन् यादि^५ शक्तियुतादासेत् ॥ ६३ ॥
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते श्रीत्रिमूर्त्यम्बिकार्थ वदेत् ।
 आर्यै पराम्बादेव्यै^६ च नमसा व्यापक न्यसेत् ॥
 मूर्त्तिन्यास विधायेत्य मन्त्रन्यास समाचरेत् ॥ ६४ ॥
 त्रितारमूल अ आ इ^७ एकलचक्ष कोटि च ।
 भेदय प्रणवाद्योकाचरात्माखिलमन्त्रत ॥ ६५ ॥
 ततोऽधिदेवतायै स्यात् सकलच फलप्रदाम^८ ।
 आर्यै तथैककूटेश्वर्यम्बादेव्यै नमो वदेत् ॥ ६६ ॥
 ई च ऊ आदि^९ हसादि द्विकूट^{१०} पूर्ववत् परम् ।
 कृत्रृत्य ल आदि वङ्गादि त्रिकूट^{११} पूर्ववत् परम् ॥ ६७ ॥
 लृ ए ए चतुर्लच चन्द्रादि पूर्ववत् परम् ।
 अर्ह अर्ह अ अ पञ्चलच सूर्यादि पूर्ववत् परम् ॥ ६८ ॥
 क ख ग चैव पञ्चलच स्कन्दादि पूर्ववत् परम् ।
 घ ङ च सप्तलच गणेशादि पूर्ववत् परम् ॥ ६९ ॥

१ ख, पाख्वं कायूरु छ, पाख्वं करुपोरु । २ छ, फङ्गाद्यन्तयुतान् ।

३ ए, मन्त्रान् । ४ उ, दशस्यानेषु ।

५ ष, उ, आदि । ६ क उ, श्रीत्रिमूर्त्यम्बिका, ए, त्रिमूर्त्यात्मकता ।

७ क परायै इव्यै । ८ उ, त्रितारमूलमन्त्रान्ते ।

९ उ फलपदा । १० उ, यादि, उ, द्वरादि । ११ क, द्विकूट ।

१२ ग, आदिवादि उ, आदिवर्गादि, उ, त्रादिकूट ।

प्रस्यार्द्दान् तण्डुलान् वाप्यैवरेद्युस्त् समुदरेत् ।
 सम्यक् समर्द्द्य तक्षेण पाकमालोद्य मेलयेत् ॥ १४ ॥
 एषा पैष्टीति विख्याता पूजिता देवदानवै ॥ १५ ॥
 गौडी च इतद्व्युरजम्बुत्वक्साधिताभसाम् ।
 दग्धप्रस्य कुलेश्वानि धातकीकुसुम शभम् ॥ १६ ॥
 नारिकेलपसून वा चेकप्रस्य विनिच्चिपेत् ।
 हरीतकी चात्तफलं वसुनिष्कप्रमाणत ॥ १७ ॥
 वक्त्रं विकटुकच्चापि निष्कमाव चिपेत् पृथ्यक् ।
 अग्नीतिगुडसम्भिश्चमेकस्मिन् योजयेदुघटे ॥ १८ ॥
 करेण भासयेत् सम्यगतुलोमविलोमत ।
 अटोत्तरगताहृत्या विसम्या मतिवासरम् ॥ १९ ॥
 हादशाहेन पाक स्यात् पालयेत्तजगोद्गेऽ ।
 एषा गौडीति कथिता गिरिसा

द्विगुण मकरन्दम्यै यारि सयोन्नयेद्विष्टे ।

द्वादशगाहेन पाक स्याच्छेषमन्यत् पुरोक्तवत् ।

एषा माध्वी समुहिष्टा देयताप्रीतिकारिणी ॥ २१ ॥

एका शुश्ठो द्विष्टिष्ठ महीचवितव्यै तथा ।

धातकी च चतुष्क स्यात् पञ्च पुष्पाणि परमधृै ॥ २२ ॥

भगीतिशुडमन्मिश्र गोपमन्यत् पुरोक्तवत् ।

इद मनोदर द्रव्य योगिनीपानमुक्तमम् ॥ २३ ॥

साञ्जेन्दुपलक दधीै माहिष प्रस्यमात्रकम् ।

सोचापकशतज्ञापि योगोऽय मटिरा शुभार्द ॥ २४ ॥

त मेनयित्वा सयोज्यै सान्त्रेऽ वग्मुटे पचेत् ।

चत्वारिंशिनान्यष्टो पह्वे पद्मजमध्येऽ ॥ २५ ॥

निैधायोदृत्य फिरणै सोरै सम्यग्यिशोपवीतीै ।

यदा च कठिनीभावम्तादा भवद्य भवनवै ॥ २६ ॥

गुज्जाफलप्रमाणन्तु जनै समिनित शुभम् ।

आत्मेच्छैै पूर्वयेत् पात्र परमानन्ददैै परम् ॥ २७ ॥

एतदप्युक्तम द्रव्य सर्वदेवप्रिय प्रिये ।

एतानिैै मदत्तेतुनि भद्रान्यन्वानि ज्ञारयेत् ॥ २८ ॥

१ इ, मकरन्द म्यात् । २ इ, मरीषदित्यै ।

३ इ, पञ्चाणि परमसुखयम् । ४ इ, एषाञ्जेन्दुपलको द्वारा ।

५ ए च प्रस्यक्षादक्षम् । ६ इ, मटिरा गृहा । ७ इ च यज्ञ ।

८ इ, साईै । ९ च सद्गा । १० इ, त्रि । ११ इ, गम्याणि शोपदैै ।

१२ च, माधव इ, मानत । १३ ग च शास्त्र ।

१४ इ च मकरन्दरहे । १५ च रजार्दि ।

प्रस्थार्दीन् तण्डुलान् वाप्यपरिद्युस्त् समुदरेत् ।
 सम्यक् संभद्र्य तक्षेण पाकमालीद्या मेलयेत् ॥ १३ ॥
 एषा पैष्टीति विख्याता पूजिता देवदानवैः ॥ १५ ॥
 गौडी च श्वेतवर्णुरजम्बुलकसाधिताभसाम् ।
 दग्धप्रस्थं कुलेशानि धातकौकुसमं शुभम् ॥ १६ ॥
 नारिकेलप्रसूनं वा चैकप्रस्थं विनिच्छिपेत् ।
 हरीतकी चाच्चफलं वसुनिष्कप्रसाणतः ॥ १७ ॥
 वक्षिं त्रिकटुकच्छापि निष्कमावं चिपेत् पृथक् ।
 अर्गीतिगुडसमिथमेकस्मिन् योजयेद्घटे ॥ १८ ॥
 करेण भ्रामयेत् सम्यगनुलोमविलोमतः ।
 अष्टोत्तरगताव्यत्या त्रिसन्ध्यं प्रतिवासरम् ॥ १९ ॥
 हादगाहेन पाकः स्थात् पालयेत्तत्त्वधीदग्नेः ।
 एषा गौडीति कथिता गिवसायुज्यहेतुकी ॥ २० ॥

हिंगुणं मकरन्दस्यै वारि संयोजितेद्वये ।
 हादशाहेन पाक स्याच्छेपमन्यत् पुरोक्तवत् ।
 एपा माध्वी मनुष्टिष्ठा देवताप्रीतिकारिणी ॥ २१ ॥
 एका शुण्ठी हिवक्षिद्य मरीचतितये तथा ।
 धातकी च चतुष्क स्यात् पञ्च पुष्पाणि पञ्चमधुरै ॥ २२ ॥
 अगोतिगुडसम्भित्र शेषमन्यत् पुरोक्तवत् ।
 दद मनोहरं द्रव्य योगिनीपानसुत्तमम् ॥ २३ ॥
 साहेन्दुपलका दध्नोऽ माहिप्र प्रस्वमानकम् ।
 मीचरपक्षगतच्चापि श्रीगोदयं मदिरा शुभार्द ॥ २४ ॥
 तं मेलयित्वा मयोज्य सान्त्रेऽ वगयुटे पचेत् ।
 चलारिशहिनान्यष्टौ पहुं पद्मजसम्भवेऽ ॥ २५ ॥
 निः० धायोहृत्य किरणै सौरै सम्यग्विशोपयेत् ॥
 यदा च कठिनीभावस्तदा सगृह्य मानवै ॥ २६ ॥
 शुज्जाफलप्रभाणन्तु जनै, समिलित शुभम् ।
 आत्मेच्छैः पूरयेत् पात्र परमानन्ददैः परम् ॥ २७ ॥
 एतदपुत्तम द्रव्य सर्वदेवमिय प्रिये ।
 एतानि० मदहेतूनि मद्यान्यन्यानि कारयेत् ॥ २८ ॥

१ ड, मकरन्द स्यात् । २ ड, मरीचद्वितय ।

३ ड, पुष्पाणि पञ्चमधुरयम । ४ क, ड, शाहेन्दुपलको दमा ।

५ च, प्रस्वकाटकम । ६ ड, मदिरा गृह्यता । ७ च, सहज्य ।

८ ड, शाहि । ९ च, शहुरे । १० ड, वि । ११ ड, शब्दाणि शोषयेत् ।

१२ च, शाधक ड, मानत । १३ ग, ड, अक्रिय ।

१४ ड, मकरन्दरसै । १५ च, द्रवादि ।

मांसन्तु विविधं प्रोक्तं खभूजलचरं प्रिये ।
 यथा सभवभप्येकं तर्पणार्थं प्रकल्पयेत् ।
 मांसदर्गेन माचेण नुरादर्गेन वत् फलम् ॥ ४४ ॥
 पिण्डदेवतयज्ञेषु वैधहिंसा विधीयते ।
 आमार्थं प्राणिनां हिंसा कदाचिन्नोदिता प्रिये ॥ ४५ ॥
 अनिमित्तं लृणं वापि द्विदयेत् कदाचन ।
 देवतार्थं दिजार्थं वा हत्वा परपैर्न लिप्यते ॥ ४६ ॥
 मामनाढत्य यत् पुरुणं पापं स्यात् प्रतिभाषतः^४ ।
 मन्त्रिमितं चरेत् पापं^५ पुरुणं भवति शाश्वति ॥ ४७ ॥
 द्वैरेव पतनं द्रव्यैः सिद्धिस्तैरेव घोदिता ।
 श्रीकौशलदर्गने चापि भैरविण महामना ॥ ४८ ॥
 मत् कर्म^६ कुर्वतां पुंसः कर्मलोपो भवेत्त्रहि (यदि) ।
 तत् कर्म ते प्रकुर्वन्ति सप्तकोटिसुनीग्वराः ॥ ४९ ॥
 हन्त्याक्षमन्देण चार्नेन त्वभिमन्त्रा पशुं प्रिये ।
 गन्धपुष्पाचर्तैः पूज्य चान्यथा नरकं व्रजेत्^७ ॥ ५० ॥
 शिवोत्कृत्तमिदं पिण्डमतस्त्वं शिवतां गतः^८ ।
 तदुध्यम्नं पगो त्वं हि मा शिवस्त्वं शिवोऽस्मि हि ॥ ५१ ॥

४ ख, चैदे हिंसा ; ढ, देवि हिंसा विभाषिता ।

५ ढ, स्तनिमित्तं । ६ ख ढ, द्विर्जं गां चा ।

७ क, ग, घ, ढ, पुण्ड्रेऽपि पापं स्यात् प्रत्यवायतः ।

८ क, ग, घ, मन्त्रि मन्त्रलतं पापे । ९ ढ, धन्तकम्मै ।

१० क, निष्ठनं नवेतु । ११ ख, मतस्तु सेष्यतां गणैः । ग, ढ, रुतस्ता शिष्यतां ग्रजेत् । १२ ढ, तदुध्याए ।

ब्रह्मा स्यात् पक्षलो विष्णुर्गम्ये रुद्रय तद्दमे ।
 परमात्मा तदानन्दे तस्मात् सेव्यमिट प्रिये ॥ ५२ ॥
 मासाभावे तु नश्तुन सार्दैक नागरन्तु वारे ।
 आदाय पूजयेद्देवि चान्यथाै निष्फल भवेत् ॥ ५३ ॥
 मतृस्यमामविहीनेन मध्येनापि नै तर्पयेत् ।
 न कुर्याच्चत्स्यमासाभ्यां विना द्रव्येण पूजनम् ॥ ५४ ॥
 पिशित तिनमात्रन्तु तिनार्हमपि विन्दुना ।
 सकृत्तर्पणमाचेण कीटियज्ञफलै लभेत् ॥ ५५ ॥
 कुनपूजासम नास्ति पुरुषमन्यज्ञागच्छये ।
 तस्मादृय पूजयेद्देविभा सुक्तिसुक्त्यो स भाजनम् ॥ ५६ ॥
 अनधीतीप्यग्रास्त्रांगुष्मतो दृष्टवत ।
 कुनपूजारतो यसु स मे प्रियतमो भवेत् ॥ ५७ ॥
 चतुर्यामपि वर्णनामाच्यमाणामपौर्वरि ।
 पुक्षानपु सकानान्तु पूजितेष्टफलप्रदां ॥ ५८ ॥
 इहामुव फलै दद्या ॥ पूजिता सुयधूरिव ।
 अपूजिता त्व देवेणि दुखदा कुषधूरिव ॥ ५९ ॥
 कुनपूजा यिना यसुै करोत्येव सुदुर्भवति ।
 स याति नरकं घोरसेकविगतिभि कुनै ॥ ६० ॥

---

१ क ग ष, द्व यचिषे । २ रु, तदुचौ । ३ इ, नागपद्मम ।
 ४ क, ग, ष, नाम्यथा द्व, दीमल्या । ५ क, ग ष ।
 ६ च मतृस्यमात्राना द्व, न कुर्याद्देविभास्त्र । ७ द्व, कुर्याद्देविभास्त्र ।
 ८ क, ग ष वानधीतय शास्त्र । ९ क ग, पूजिता त्व ददारिष, ष पूजितेष्टददाति हि ष, पूजिताभ्ये ददा गिर । १० द्व, गुम ।
 ११ क ग ष द्व, इदात । १२ य कुनपूजान्तरायान्तु । १३ द्व चह ।

मद्यस्तु भैरवो देवो मद्य शक्तिः समौरिता ।
 अहो भोक्ता च मद्यस्थ^१ भोहयेदमरानपि ॥ ७७ ॥
 तन्मैरेय नरः पौत्रा यो न विकुरुते प्रिये ।
 मद्ग्रानैकपरो^२ भूत्वा स सुक्तः स च कौलिकः ॥ ७८ ॥
 सुरा गक्ति, शिवो^३ मास तद्गीक्ता^४ भैरवः स्वयम् ।
 तयोरैक्यसमुत्पन्न आनन्दो भोक्त उच्चतेर्ते ॥ ७९ ॥
 आनन्दं व्रज्ञाणी रूपं तच्च देहे व्यवस्थितम्^५ ।
 तस्याभिव्यञ्जकं मद्यं योगिभिस्तेन पौयते ॥ ८० ॥
 कुण्डी^६कन्युकपानानि सधुपूर्णानि विभ्रतः ।
 किं न पश्यति लोकीऽयं व्रज्ञविष्णुमहेश्वरान् ॥ ८१ ॥
 नि गद्धो निर्भयो वीरो निर्लज्जो^७ निष्कुतूहसः ।
 निर्णीतिवेदगास्तायो वरदा वारुणी पिवेत् ॥ ८२ ॥
 मन्त्रसंस्कारसंशुद्धामृतपानेन पार्वति ।
 जायते देवताभावो भवत्यविमोचक^८ ॥ ८३ ॥

१ क अहो उक्त हि मद्यहि, ए च्यद्यत्तम्भु मद्यस् । ग अही उक्तं तदुमर्य, घ, अहो उक्तं तदधिक ।

२ क ग, घ, शिवं पीता योगदात्रयते भर, छ, शिव पीता यो वा विकुर्ते नर ।

३ क, ग, प, मद्योऽनेकपरो । ४ ड, शिरो । ५ क, तद्गीक्तो ।

६ श, अ, ठ, तयोरैक्य समुत्पन्नमानन्दो भोक्तुमुच्यते ।

७ घ, तज्जहेष्टपश्यितम् घ, तज्जहेष्टप्रतिष्ठितम्, ग, तज्जहेष्टप्रस्थितम् ।

८ ए, ग, कण्ठ, ठ, कृष्ण ।

९ क, ख, ग, घ, भीरो निर्दन्तो । १० ए, महादातकानाशन ।

व्राद्याणस्य सदा पैर्यं चत्रियस्य रणागमे^१ ।
 गोलमने तु वैश्यस्य शूद्रस्यान्तेष्टिकम्भिणि० ॥ ८४ ॥
 देवान् पितृन् समभ्यर्हं देवि शास्त्रोक्तवर्त्मना ।
 शुरु स्मरन् पिवन्यद्य खादन् मास न दोषभाक् ॥ ८५ ॥
 द्वसर्वं पिण्डेवानारै व्रद्धध्यानस्त्रिराय च^२ ।
 सेवेत मधुमासानि वृश्या चेत् स पातकी ॥ ८६ ॥
 मन्त्रार्थस्फुरणार्थाय^३ मनस्. स्त्रैर्यज्ञेतवे ।
 भवपाशनिवृत्यर्थं मधुपानं० समाचरेत् ॥ ८७ ॥
 सेवेत स्वसुखार्थं यो मध्यादीनि स पातकी ।
 प्राग्येहेषताप्रीत्यै० स्वाभिलापविवर्जित ॥ ८८ ॥
 मत्स्यमाससुरादीना मादकाना निपेवनम् ।
 यागकाळ विनान्त्यत्र दूषण^४ कथित प्रिये ॥ ८९ ॥
 यथा क्रतुपु विप्राणा सोमपानं विधीयते० ।
 मध्यपान तथा कार्यं समदेह० भोगसोक्तदम् ॥ ९० ॥
 श्रीगुरोः कुलशास्त्रेभ्य. सम्बन्धिज्ञाय वासनाम् ।
 पञ्चमुद्रा निपेवेत चान्यथा पतितो भवेत् ॥ ९१ ॥
 आहृतिं शुरुपक्षिष्ठ षट्कादीन् पूज्य य^५ ।
 वीरोऽप्यवृथा पानी०६ देवतागापमाप्नुयात् ॥ ९२ ॥

१ क, वरानने । २ छ, गवामानमने वैश्यशूद्रस्यानोष्टकम्भिणि ।

३ क, ग घ, छ, मर्येवाना । ४ ड, मङ्गलाज्ञान विश्वाय च । ५ छ, मन्त्रार्थ अरत्यद्वै० । ६ स, अनिपान, छ, चान्यपान । ७ छ, पीत्या ।
 ८ छ, न भया । ९ छ, यथा कठुण्डविप्राणा सोमपान न दूषित ।
 १० छ उमप । ११ ख, ग, घ, जादीन् मपूज्य च । १२ छ, पान ।

तदर्थं तर्पणं कुर्याद्वयैः श्रीभैरवोदितैः ।
 शुरुपदेशविभिना चान्यथा पतनं भवेत् ॥ ८ ॥
 मन्त्रयोगेन देवेशि कुर्यात् श्रीचक्रपूजनम् ।
 तदहन्तु तथा सार्व गृहामि स्त्रयमादरात् ॥ ९ ॥
 भैरवोऽहमिति ज्ञानात् सर्वज्ञादिगुणान्वितः ।
 इति सचिन्त्य योगीन्द्रः कुलपूजारतो भवेत् ॥ १० ॥
 इत्यादिनचणोपितः कोलिकी नियतव्रतः ।
 यस्त्वा समर्चयेदेवि भुक्तिभुक्त्वोऽस भाजनम् ॥ ११ ॥
 एकान्ते विजनेऽरण्ये देशे वाधाविवर्जिते ।
 सुखासनैः समासीनः प्राड्मुखो याम्युदड्सुखः ॥ १२ ॥
 अग्रताव्योर्मणिहृषेष्वान्यस्त्रियस्त्रियः ।
 रत्नमाकारसन्दीप्तं स्तरेन्माणिक्यमग्नेयम् ॥ १३ ॥
 पुष्पमालावितानाय ग्रन्थपटस्त्रियम् ।
 कर्पूरदीपभार्त्तलं धूपामोदसुगम्भिकम् ॥ १४ ॥
 तस्मग्नेयस्यमालान्^१ ध्यात्वाऽनाकुलचेतसा ।
 शोगुरोराज्ञया देवि कुलपूजा समाचरित् ॥ १५ ॥
 आमस्यानमनुद्रव्यदेव^२शुद्धिमुपच्छमी ।
 यावद् कुरुते मन्त्री तावद्वेषार्जनं कुरुतः ॥ १६ ॥

१ य तदूर्ध्वं, द, तदर्थं । २ क, य, चाला ।

३ य, द, कुलपूजा कर्मात्मेत् ।

४ क द, भक्तिहृषे ५ द एकासने ।

६ क, य, अग्रतार्थ, द अग्रतार्थ । ७ य ग, य वनोऽग्नेये ।

८ य, वस्त्र, रु, द, वज्र । ९ रु, पद । १० क, अपुर्दीप्तमा ।

११ द तस्मग्नेय सुधामान । १२ द, देह ।

सुन्नानभूतसशुद्धिप्राणायामादिभि १ प्रिये ।

पड़हायस्त्रिनन्यासैरामशुद्धि सभीरिता ॥ १७ ॥

समार्ज्जनामुलेपाद्यैर्दर्पणोदरवत्त्वतम् ।

वितानधूपदीपादिमुष्यमालीपश्चमितम् ।

पश्चवर्णरजयित्र स्यानशुद्धिरितीरिता ॥ १८ ॥

अथित्वा मालकावण्मूलमन्वच्चराणि च ।

कमोत्कमाद्विरावृत्याः मन्वशुद्धिरितीरिता ॥ १९ ॥

पूजाद्रव्याणि सप्रोक्ष्यै मूलास्ताद्विर्विधानवित् ।

दर्गयेदेनुसुद्राव्य द्रव्यशुद्धिरितीरिता ॥ २० ॥

पीठे देव प्रतिष्ठाप्य सकलीकृत्य मन्ववित् ।

मूलमन्वेण दीपाला न्यासद्रव्योदकेन च ।

विवार प्रोक्षयेदित्तान् देवशुद्धिरितीरिता ॥ २१ ॥

पञ्चशुद्धि विधायेत्य पश्चाद्यजनमाचरेत् ।

सा पूजा सफला प्रोक्ता चान्यथा निष्फला भवेत् ॥ २२ ॥

मण्डलेन विना पूजा निष्फला कथिता प्रिये ।

तस्यान्मण्डलमालिख्य विधिवत्तत्र पूजयेत् ॥ २३ ॥

अखण्डमण्डलाकार विश्व व्याप्य व्यवस्थितम् ।

चैलोक्य मण्डित येन मण्डल तत् सदा शिवम् ॥ २४ ॥

१ क सम्यक् सम्भूतशुद्धिवा पाणायामादिक । २ उ कमोक्तमादकाहत्ति ।

३ उ पूजाद्रव्यासन प्रोक्त । ४ उ सद्राक्षादि उ, मृत्येनैव ।

५ उ, सकलीकृतविषय । ६ क दीपालानस्यादीतुर्वत च, उ, सीपिन्या पाणायार्थोदकेन च ग उ दीपादीकाल्यादीतुर्वत च ।

७ उ, हैऽ । ८ उ, चराचर ।

तदर्थं तर्पणं कुर्याद्वै श्रीभैरवोदितैः ।

शुरुपदेशविधिना चान्त्यया पतनं भवेत् ॥ ८ ॥

मन्त्रयोगेन देवेशि कुर्यात् श्रीचक्रपूजनम् ।

तदहन्तु त्वया सार्ज श्वसामि स्वयमादरात् ॥ ९ ॥

भैरवोऽहमिति ज्ञानातः सर्वज्ञादिगुणान्वित ।

इति सचिन्त्य योगीन्द्र कुलपूजारतो भवेत् ॥ १० ॥

इत्यादिनक्षणोपेत कौलिको नियतव्रत ।

यस्त्वा समर्पयेद्देवि भुक्तिसुक्तयोः स भाजनम् ॥ ११ ॥

एकान्ते विज्ञनेऽरण्ये देशे वाधादिवर्जिते ।

सुखासने^५ समासीन प्राड्मुखो वाप्युदड्मुखः ॥ १२ ॥

अमृतार्थो^६ मणिदीपे कल्पहच्छतरोदाने^७ ।

रद्वंप्राकारसन्दीपं स्तरेकाण्यिक्षमण्डपम् ॥ १३ ॥

पुष्पमानावितानाद्य प्रच्छन्दपट्टसहतम् ।

कर्पूरदीपभाः^८ स्तलं धूपामोदसुगम्यिकम् ॥ १४ ॥

तन्मण्डपस्यमाक्षान^९ ध्यात्वाऽनाकुलचेतसा ।

श्रीगुरोराज्ञया देवि कुलपूजा समाचरेत् ॥ १५ ॥

आत्मस्यानमनुद्रव्यदेव^{१०} शुहिसु पञ्चमी ।

यावत्र कुरुते मन्त्री तावदेवार्चनं कुत ॥ १६ ॥

१ य तदुद्देश्य, द, तदर्थ । २ क ष, ज्ञात्या ।

३ ष, द, कुलपूजार्जी क्षमारमेण ।

४ क द, भक्तिसुक्तयोः ५ द स्तरेकासने ।

६ क, ष, अमृतार्थ द अमृतार्थ । ७ ष ग, ष वभोज्यते ।

८ ष, वस्त्र क द एव । ९ ष, पद । १० क, क्षुरदीपभा ।

११ द तन्मण्डप स्याक्षाम । १२ द, दह ।

सच्चानभूतमंशुद्विप्राण्यायामादिभिः प्रिये ।

पड़ह्नाद्यखिनन्नासैरान्मशुद्धिः समीरिता ॥ १७ ॥

सम्भाल्नानुलोपादैदर्पणोदरवत्कृतम् ।

वितानधूपदीपादिमुण्डमालोपश्चमितम् ।

पस्तवर्णरजस्त्रिचं स्थानशुद्धिरितीरिता ॥ १८ ॥

यथित्वा मात्रकावण्मूलमन्ताचराणि च ।

कमीत्कमाहिराष्ट्रार्थमन्तशुद्धिरितीरिता ॥ १९ ॥

पूजाद्रथाणि संप्रीच्य भूलास्ताद्विर्विधानवित् ।

दर्शयेद्देनुमुद्राच्च द्रव्यशुद्धिरितीरिता ॥ २० ॥

पीठे देवं प्रतिष्ठाप्य सकलीकृत्य मनवित् ।

मूलमन्तेण दीपाला न्यामद्रव्योदकेन च ।

विवारं प्रोक्षयेदिवान् देवशुद्धिरितीरिता ॥ २१ ॥

पश्चशुद्धिं विधायेत्यं पश्चाद्यजनमाचरेत् ।

सा पूजा सफला प्रोक्ता चान्यथा निष्फला भवेत् ॥ २२ ॥

मरडलेन विना पूजा निष्फला कविता प्रिये ।

तस्मान्मग्नलमालिखर विधिवचात् पूजयेत् ॥ २३ ॥

अखण्डमण्डलाकारं विज्ञं व्याप्य व्यवस्थितम् ।

चैतोक्यं मणिते चेन मण्डले तत् मदा शिवम् ॥ २४ ॥

१ क, सम्बूतशुद्धिप्राण्यायामादिकं । २ उ, महोक्तमात्रकरूपचिः ।

३ उ, पूजाद्रथार्थमन्तेण । ४ य, चारास्तादि । ५, शूचनैव ।

६ उ, सकलीकृतविषयः । ७ क, दीपादीपस्तादीत्तदेव च । ८, दीपिन्द्रां वासामार्घ्योदकेन च । ९, उ, दीपादीपस्तादीत्तदेव च ।

१० उ, देह । ११ उ, चराचरं ।

मनसा चेतसा^१ वाचा कर्मणा तत्परं वदेत् ।

इस्ताभ्याज्ञ ततः पद्मग्रासु दरेण ततः परम् ॥ ५४ ॥

शिश्रा च यत् स्मृतं पश्याद्युक्तं यत् कृतं वदेत् ।

तत् सर्वं गुरवे चान्ते^२ मत्समर्पितमस्त्विति ।

स्वाहान्तो भगुरित्युक्तस्त्वितमत्यच्चरः^३ प्रिये ॥ ५५ ॥

ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि यन्मया क्रियते शिवे^४ ।

तव कृत्यमिदं सर्वमिति ज्ञात्वा^५ क्षमस्त ने ॥ ५६ ॥

एवं सम्प्रार्थं देवेणि मुत्ता नत्वा च भक्तिः ।

प्रधानदेवतानूक्तौ परिवारान् एमर्चयेत्^६ ।

एवं सावरणां देवीं चिन्तयेत् स्वप्नदम्बुजे^७ ॥ ५७ ॥

शेषिकायै समर्प्यात्मैमूलमन्त्रेण शोधयेत् ।

स्यादामवं हुदुच्छिष्टचायडालि तदनन्तरं^८ ॥ ५८ ॥

वदेन्मातङ्गि सर्वन्ते वशद्वृक्षयुग्मतं^९ ।

एकविंशतिवर्णैऽथ शेषिकामनुरीतिः ॥ ५९ ॥

मन्त्रेणानेन निर्मालां शेषिकायै समर्पयेत् ।

देवीमुच्छिष्टमातङ्गैः धायेत् त्रैलोक्यमोहिनौम्^{१०} ॥ ६० ॥

वीणावाद्य विनोदगीतनिरता नीलाशुकोळासिनौं।
 विम्बोष्टी नवयावकार्द्धचरणामाकीर्णकेशालकामै ।
 मृदंगीः सितगड्कुण्डलधरा माणिक्यभूपोच्चला॑
 मातझी प्रणतोऽस्मि सुस्मितमुखी॑ देवी शुक्ल्यामलाम॑
 तत श्रीगुरुरूपायै साचात् परगिवाय च ।
 कराभ्या पात्रमुदृत्य सहितीय समर्पयेत् ॥ ६२ ॥
 स्वप्नमदाय॑ सयुक्तीर्वै य सह पूजयेत् ।
 अन्योन्यवन्दन क्षत्रा पिवेत्तत्तदत्तुजया॑ ॥ ६३ ॥
 सव्येनोहृत्य पावन्तु मुद्रा क्षत्राऽपसव्यत ।
 यथाविधि हितीयेन गृह्णीयान्मन्त्रमुद्धरन् ॥ ६४ ॥
 पिशित मापमात्रन्तु द्रव्य॑ चुक्षुकममितन् ।
 आत्मदेहव्यय तत्त्व॑ त्रयेणाश्र विश्वोधयेत्॒ ॥ ६५ ॥
 तरुणोळाससहित प्रमन्त्रवदनेत्त्रण ।
 शुक शिथान् समाहूय दद्यात्तत्त्वव्यय प्रिये॑ ॥ ६६ ॥
 शिथीपायनमादाय शुद्धात्मा कुसमादिकम् ।
 यथागत्ति निषेद्याध॑ वित्तश्वविदर्जित ॥ ६७ ॥

१ क ख, नीलाशुकोळासिनौं।

२ क केशालता ख, केशालनाम ड केशालगा । ३ क लण्ठाहौं।

४ छ शुष्योच्चला । ५ ड, मणमामि चस्मितस्मिष्ठौं। ६ छ एरुपादाय ।

७ छ, मत्सप्नमदाय । ८ छ, पूजन ।

९ छ पिवेत्त तदत्तुजया । १० छ मापमात्रन्तु मव्य चुक्षुकममितम् ।

११ ष छ, तद्वा । १२ छ विशीधक ।

१३ छ पियेत् । १४ ष, छ विनोतात्मा

प्रणम्य वहिरटाङ्गं प्रविश्यान्तः गनैः प्रिये ।
 समर्थोपायनं भवत्या गिवाय गुरुरूपिणे ॥ ६८ ॥
 यथिताङ्गुष्ठकौ॒ खला करौ सक्तार्थतर्जनी॑ ।
 जानुभ्यामवनिं गत्वा पञ्चाङ्गं प्रणमेद्गुरुम् ॥ ६९ ॥
 वामाङ्गुष्ठानामिकाभ्यां दच्छहस्तप्रसारितम् ।
 सृष्टा विशुद्धदय ईपदानतमस्तकः^३ ॥ ७० ॥
 वामाङ्गुष्ठानामिकाभ्यां गिष्याय श्रीगुरः प्रिये ।
 प्रकल्पाद्यैः पृथिव्यन्तैश्चतुर्विश्विभिः प्रिये^४ ॥ ७१ ॥
 स्तरेत्तुष्ठुष्ठतत्त्वैश्च वामविनैः कुलेश्वरि ।
 संयुक्तेनामतत्त्वेन^५ स्थूलदेहं विश्वोधयेत् ॥ ७२ ॥
 मायादिपुरुषान्तैश्च शुद्धाशुद्धैश्च सप्तभिः ।
 तत्त्वैः सर्गाह्यैर्व्यर्थैः^६ कामराजेन मन्त्रवित् ।
 युक्तेन विद्यातत्त्वेन सूक्ष्मदेहं विश्वोधयेत् ॥ ७३ ॥
 शुद्धैः शिवादिविद्यान्तैः पञ्चतत्त्वैश्च व्यापकैः^७ ।
 परया^८ शिवतत्त्वेन परं देहं विश्वोधयेत् ॥ ७४ ॥
 पट्टिंगतत्त्वसहितमालिन्या वालयार्थैः प्रिये ।
 सर्वतत्त्वार्थयं वीजं सर्वतत्त्वैः^९ विश्वोधयेत् ॥ ७५ ॥

१ क, तामर्थ्ये । २ छ, गटहीत्वाङ्गुष्ठकौ । ३ द, नवा ।

४ ड, विशुद्धदयमोपदानतमस्तकम् ।

५ रु, शिवैः । ६ रु, विशुद्धितत्त्वैश्च वामवैर्म ।

७ रु, संयुक्तेनामतत्त्वेन ; रु, संयुक्तेनाय तत्त्वेन । ८ क, ग, घ स्थाक्तदेहं ।

९ क, सर्ववर्णैश्च ; ग, घ, तत्त्वैः स्थात् सर्ववर्णैश्च ।

१० रु, शिवादिशुद्धिविद्यान्तैः पञ्चतत्त्वैश्च व्यापकम् । ११ क, ख, परम् ।

१२ रु, मालिन्याप्रदनया । १३ रु, तत्त्वव्याप्तिरं वीजं सर्वतत्त्वैः ।

शोधयेति पदं दद्यात् सहितीयमतिं गुरुः ॥
 चुम्हुक गुरुणा दत्तं शोधयामीति चोच्चरन् ।
 भक्त्या चावनत, गिर्थो निःशब्दं क्लिः पिवेदलिम् ॥ ७६ ॥
 पाणिभ्यारै सस्पृशेद्देहं सर्वतत्त्वं ससुचरन् ।
 गिर.प्रभृतिपादान्तं शुद्ध देहं विचिन्तयेत् ॥ ७७ ॥
 स्यूलान्तमाक्षतत्त्वं स्यात् स्यूलं विद्यान्तगोचरम् ।
 परान्तं गिवतत्त्वं स्यादिति तत्त्वतय जगत् ॥ ७८ ॥
 एव तत्त्वतयज्ञानं गुरोऽर्जात्वा य भावरेत् ।
 स जीवक्षेव सुक्तां स्यादिति शङ्करभाषितम् ॥ ७९ ॥
 तत्. स्त्रीकृत्य च गुरु. गिर्थेभ्यः शेषदो भवेत् ।
 आदाय गुरुणा दत्तं सहितीयासवै पिवेत् ॥ ८० ॥
 श्रीगुरज्येष्ठपूज्याना पुरत् ॥ कुलनायिके ।
 नोपविश्य पिवेन्मद्यं इति शास्त्रस्य निर्णय ॥ ८१ ॥
 प्राणभेदफलोऽहासप्रणामस्थितिलचणम् ।
 अविज्ञायाचरेद्यस्तु स भवेदापदाभ्यदम् ॥ ८२ ॥
 निर्मन्त्रं न पिवेन्मद्य प्राययित्तं विधीयते ॥
 तस्मान्मन्त्रविधानेन कर्त्तव्यं कुलनायिके ॥ ८३ ॥

* ड, पुराके पानभेदादि विधीयते इत्यन्तं साहंपद्य न हस्तते ।

१ क, शोधयेत्तितय दद्यात् सहितीयमति गुरुम्, २ क, शोधयेत्तिपदच्छाप सहितीयानिला गुरु ।

३ ग ध, गतै । ४ क, पदाभ्यर । ५ ड, विशाखयेत् ।

६ उ सद्वचन्ति तत्त्वमत्त्वं स्यात् । ७ क, यजेत् । ८ क, वह द्वितीयमास्त ।

९ उ, पूजाभ्या सर्वत । १० ड, प्राययित्तीभवेत् प्रिये ।

इदं पवित्रमन्तं पिवामि भवभेषजम् ।

पशुयागसमुच्छेदैकारणं भैरवोदितम् ॥ ८४ ॥

चित्ते स्त्रातन्त्रसारत्वात्तदानन्दमयात्मनः ।

तन्मयत्वाच्च भावानां भावाद्यात्तर्हिता रसेऽ ॥ ८५ ॥

सुपुस्त्रान्तं विकाशाय सुरसम्लेन पौयते ।

तस्मादिमां सुरां देवीं पूर्णीऽहं त्वां पिवाम्यहं ॥ ८६ ॥

मन्त्रेणानेन देविशि मूलमन्त्रेण मन्त्रवित् ।

अनाकुलमनाः कुर्यादलिपानं ग्रन्तैः ग्रन्तैः ॥ ८७ ॥

स्त्रामभूलविकोणस्ये कोटिसूर्यसमप्रभे ।

कुण्डल्याकृतिचिद्रूपे हुनेहृष्टं समन्तकम् ॥ ८८ ॥

अहन्तापादभरितमिदल्लापरमास्ततम् ।

पराहन्तामये वज्री होमस्त्रीकारलक्षणम् ॥ ८९ ॥

गुरुदैवतमन्द्राणामैक्यं सच्चिन्तयेद्धिया ।

यावदुज्जासपर्यन्तमुपदेशे पिवेत्यधु ॥ ९० ॥

चुम्बनं सिद्धिदं प्रीक्षं दीपो ज्ञानप्रदायकः ।

पानात् परपदप्राप्तिः कौले त्रयमितीरितम् ॥ ९१ ॥

१ ड, जगतां परभेषजं । २ ड, भौद्धेद । ३ ख, चित्तस्त्रातन्द्र्यसारत्वात्तस्त्रानन्दमयः स्तुतः । ४ ख, चिरेवात्तं लिपारत्वात्तस्त्रानन्दमयात्मनः । ५ ड, चित्ते स्त्रातन्द्रुपत्वात्तदानन्दमयः स्तुतः । ६ ड, भावाद्यात्तरितात्ते ।

७ ख, ड, स्त्रातन्द्र्यविकाशाय सुरसम्लेन पौयते । ८ ड, पिवाम्यतः ।

९ ख, स्त्रामभूलविकोणोद्यत्कोटिसूर्यसमप्रभा । १० ड, तस्मान्युल ।

११ ख, चिरीपे । १२ ड, कुण्डल्याकृतिचिद्रूपे ।

१३ ड, होमे स्त्रीकारलक्षणम् । १४ ड, चक्रः सिद्धिदः प्रीक्षो ।

१५ ख, ग, परतरप्राप्तिः कौले नियतमोतिरस् । १६ ड, कुषेषु त्रय दिरितः ।

भोजनात्ते विप मद्य मद्याने भोजन विपम् ।

असृत तद्विजानीयाद्यद्व चुरया सह ॥ ८३ ॥

चर्वणेन युत पानमसृत कथित प्रिये ।

चर्वणेन विना पान केवल विपवर्द्धन् ॥ ८४ ॥

पानस्त्र विविध प्रोक्ता दिव्यवीरपश्चक्षमात् ।

दिव्य देव्यथत पान वीर सुद्रासने छतम् ॥

स्त्रेच्छया पशुपतपौत्रं पशुपानसितीस्तिम् ॥ ८५ ॥

भुक्तिसुक्तिप्रद दिव्य वीर भुक्तिप्रद भवेत् ॥

पशुपान नरकद प्रोक्ते पानफल प्रिये ॥ ८६ ॥

दृष्टिमानसवाक्काये यावनो भवति भ्रम ॥

तावत् पान प्रकुर्वीते पशुपानमत परम् ॥ ८७ ॥

यावनेन्द्रियवैकल्य यावनो सुखवैष्टातम् ।

तायदेव पिवेत्यमद्यमन्यथा पतन भवेत् ॥ ८८ ॥

पूर्णाभिषेकसुक्ताना पान देवि निगद्यते ।

कराभ्या पावसुहृत्ये सरेन्मूलस्त्र पादुकाम् ॥

आगलात्त पिवेद्विष्य स सुक्तो नात्र सगय ॥ ८९ ॥

* इसुक्तके इत पर सार्वज्ञोक्तो नात्रि ।

१ च, च विषभव्यतम् ।

२ च, च, मदामदे चृत ।

३ च, च, पान ।

४ च, च, उक्तिप्रद प्रिये ।

५ च नारकेयमेव ।

६ क, गृष्म विफल प्रिये ।

७ च, वाक्याना वस्त्रमशात्तिविभ्रम ।

८ च, भवेत्याना मकरतंत्र ।

९ क, सावहृष्य दिवते मद्य च सुक्तो नात्र सर्वदा ।

१० च चडसहृत्य ।

११ क, फरेच गूलपादुका ।

पीत्वा पीत्वा पुन पीत्वा यावत् पतति भूतले ।
 उत्ताय च पुनः पीत्वा पुनर्जीव न विद्यते ॥ १०० ॥
 आनन्दान्तृप्यते देवी मूर्ख्येया भेरव । स्थयम् ।
 वमनात् सर्वदेवाय तमाच्चिदिधमाचरेत् ॥ १०१ ॥
 दिव्यपानरतानर वै यत् सुख कुलयोगिनाम् ।
 तत् सुख सार्वभीमस्य त्रपस्यापि न विद्यते ॥ १०२ ॥
 यत् सुख कुलनिष्ठाना कुलद्रव्यनिषेवनात् ।
 तत् सौख्यमेव मीज्ज' स्थात् सत्यमेव वरानने ॥ १०३ ॥
 इति ते कथितं किञ्चित् वटुगत्यादिपूजनम् ।
 समाचेन कुलेशानि कि भूय, श्रीतुमिच्छसि ॥ १०४ ॥

इति श्रीकुलार्णवे निर्वाणभीचदारे भहारहस्ये मर्वा-
 गमोत्तमोक्तमे सपादलक्षण्ये पद्ममखण्डे जर्दा-
 न्नायतन्त्रे वटुकागत्यादिपूजन नाम

अष्टम उप्लास ।

श्रीदेव्युवाच ।

कुलेश शोतुमिच्छामि करुणासृतवारिधे ।
 उप्लासभेद देवेशै द्रव्यपात्रादिसप्तमम् ॥ १ ॥
 रत्नुद्वासनकालचै श्रेष्ठस्थितिसेव चै ।
 चेष्टा कीलिकगत्तीना वद मे परमीश्वर ॥ २ ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि धन्मा त्वं परिष्टच्छसि ।
 तस्य श्वरणमाक्रेण जायते दिव्यभावना ॥ ३ ॥
 आरम्भस्तारणशैव योवनं प्रौढसेवै च ।
 तदन्तस्थीनमनायैव ततोऽप्नासर्वय सप्तम ॥ ४ ॥
 तत्त्वतय स्यादारम्भ कथित तुलनायिके ।
 कथितैस्त्रारणोऽप्नासस्तारण सुखमिके ॥ ५ ॥
 योवनं सनसं सम्युद्वास सुखिति पिये ।
 रत्नन दृष्टिनोवाचा प्रौढमित्यभिधीयते ॥ ६ ॥

---

१ य, करुणाकरवारिधे । २ उ, द्रव्यस । ३ उ, रत्नुद्वासकसेवय ।
 ४ ग, ष स्थितिरैव, उ स्थितिरेत च ।
 ५ योवनं प्रौढ यव । ६ य यथोऽप्नाम, उ सनोऽप्नाम ।
 ७ ग, कायत । ८ य दृष्टिनोवाचा ।

स सुखासपरे चक्रे य इच्छेत् पात्रमेलनम् ।

अर्वाक् प्रौढ़स सुखासं नैव कुर्यात् कदाचन ॥ १ ॥

यथाधिकारं तत्रापि कर्त्तव्यं पात्रमेलनम् ॥ २ ॥

अदीचितैरनाचारैरतन्त्रज्ञैरदैवतैः ।

दूषके: समयभूष्टैर्नैः कुर्याद्व्यसङ्गतिम् ॥ ३ ॥

अभिज्ञं मन्यमानैव प्रपञ्चब्रतधारिभिः ॥

पशुभिः चुद्रकम्भस्थैर्नैः कुर्याद्व्यसङ्गतिम् ॥ ४ ॥

स्त्रीदिष्टैर्गुरुभिः शस्त्रभृक्तिहीनैर्दुरात्मभिः ।

कुलोपदेशहीनैव न कुर्याद्व्यसङ्गतिम् ॥ ५ ॥

पदवाक्यप्रभाणज्ञाः श्रुतिं सूत्यर्थवेदिनः ॥

कुलधर्मानभिज्ञादेत्तसङ्गं परिवर्जयेत् ॥ ६ ॥

सलुले ॥ च प्रसूता वा हृष्टाशाचारवर्त्तिनः ॥

त्वत्मूजाविसुखाः सुचेत्सक्षं सर्वं परित्यजेत् ॥ ७ ॥

स्त्रीपुत्रभित्रवन्धूनां स्त्रिघानामपि पार्वति ।

कुलाचारानभिज्ञानां सङ्गतिं वर्जयेत्प्रिये ॥ ८ ॥

अष्टष्टपौरुषाणाच्चैः देशान्तरनिवासिनाम् ।

विना सङ्गेतयोगेन न कुर्याद्व्यसङ्गतिम् ॥ ९ ॥

एकपांचं न कुर्वति यदि साचात् कुलेश्वरः ।
 मन्त्राः पराद्युखा यान्ति॑ विघ्नयैव पदे पदे ॥ १५ ॥
 स्वपाचस्थितहेतुच्च न दद्याद्वैरवाय च ।
 यदि दद्यात्कुलेश्वरानि देवतागापभाष्यात् ॥ १६ ॥
 आसनं भोजनं पात्रमस्वरं शयनादिकम्॒ ।
 अनभिज्ञैरनहेश्च महामं॑ नैव कारयेत् ॥ १७ ॥
 स्त्रोतोभेदेन वा कुर्यात्कौलिकः॑ पात्रमेतत्तम् ।
 पूर्वदक्षिणयोरैक्यासुदक्षिणयीस्तथा ॥ १८ ॥
 तत्त्विन् क्रमार्चनपरेव्वरैः स्वसद्गैरपि ।
 कामिनीभित्य तत्कुर्यात् स्त्रोतसाच्च चतुष्टये ॥ १९ ॥
 योगिभियोगिनीभित्य प्रदत्तं पूर्णपात्रकम् ।
 स्वमादपादुकामूलमन्वर्जस्त्॑ पिवेत्प्रिये ॥ २० ॥
 व्याचित् यद्यच्छया प्राप्तस्तत्पात्रन्तु॑ भक्तिः ।
 आदाय पूर्ववज्ज्या पिवेदेवि शुक्रं अरन् ॥ २१ ॥
 गुरुशक्तिसुतानाच्च गुरुच्छेष्टकनिष्ठयोः ॥ २२ ॥
 स्वज्येष्टस्यापि चोच्छिष्टं खादेनान्यस्य पार्वति ॥ २३ ॥
 शत्युच्छिष्टं पिवेद्वयं दीरोच्छिष्टच्च चर्यणम् ।
 आत्मोच्छिष्टं न दातव्यं परकीयं न भक्षयेत् ॥ २४ ॥

१ ड, पुक्तके द्रूत आरम्भ सार्वसोकदयं न दद्यते ।

२ ड, पुक्तके आकास्मरं सार्वसोको न दद्यते ।

३ ड, लक्ष्मा । ४ ड, स्वपानस्थयनानि च । ५ य, महारम् ।

६ ड, कौलिकैः । ७ क, भन्तं चल्न्ते । ८ ड, यद्यच्छया तु संपाद ।

९ य, आनिपामन्तु । १० ड, देवि शुरं स्वत्र अरेत्प्रिये ।

नन्दन्तु सर्वकुलकीलरताः परे ये
 चान्ये विशेषपदभेदकग्राभवा ये ॥ ३७ ॥
 नन्दन्तु सिद्धगुरवस्तुदनुक्रमज्ञार
 ज्येष्ठान्वयाः समयिनो वटुकाः कुमार्यः ।
 ये४ योगिनीप्रवरवीरकुले प्रसूता
 नन्दन्तु भूमिपतिगो५द्विजसाधुलोकाः ॥ ३८ ॥
 नन्दन्तु नीतिनिषुणा निरवदानिष्ठा
 निष्ठाल्परा निरुपमा निरुपद्रवाय ।
 निष्ठं निरञ्जनरता गुरवो निरीहाः६
 गान्ताद्य शान्तमनसो द्वृत०गोकगङ्गाः ॥ ३९ ॥
 नन्दन्तु योगनिरताः कुलयोगशुक्ता
 द्वाचार्यसामयिकसाधकमुलकाय ।
 गावो द्विजा शुद्धतयो यतयः कुमार्यो
 धर्मे चरन्तु निरता गुरुमत्तलोकाः ॥ ४० ॥

याथक्रक्रमभूमिकावसतयो नाहृषु याः संस्थिता
 याः कायोहतरोभकूपनिजया याः संस्थिता धातुपुः ।
 उच्छ्वासोग्निमरुतेररङ्गनिलया निष्वासवासाद्य या
 स्ता देव्यो रिपुपच्चमच्चण्ठता नन्दन्तु रौ कौलाच्चिताः^४ ॥ ४२ ॥
 या देव्यः^५ कुलसम्भवाः क्षितिगता या देवतार्स्त्रीयगा
 या निलं प्रवितप्रभाः गिर्खिगता या मातरिष्वालयाः^६ ।
 या व्योमाद्वित्तमरुलासृतमया याः सर्वदगाः सर्वदा
 स्ता: सर्वाः^७ कुलमार्गपालनपराः^८ ग्रान्तिं प्रयच्छन्तु नि ॥ ४३ ॥
 जहौ ब्रह्माण्डतो^९ वा दिवि गगनतले भूतले वा तले वा^{१०}
 पाताले वानले^{११} वा सत्त्विपवनयोर्यन्त्र कुल स्थिता वा ।
 चित्रे पीठोपयोठादिषु च क्षतपदा धूपदीपादिकिन^{१२}
 प्रीता देव्यः मदा नः शुभ^{१३}वलिविधिना पान्तु यीरेन्द्रवन्द्याः^{१४} ॥ ४४ ॥
 ब्रह्मा श्रीः श्रेष्ठुर्गागुहवटुकगणाः^{१५} भैरवाः चेत्रपाद्या
 वैतालादित्यरुद्रप्रहवसुमनुसिंहापारीगुह्यकादाः^{१६} ।

नन्दन्तु सर्वकुलकौल॑रताः परे चे
 चान्ये विशेषपदभेदं कशाभवा ये ॥ ३७ ॥
 नन्दन्तु सिद्धगुरवस्तुदनुकमज्ञा॒
 ज्येष्ठान्वयाः॑ समयिनो बटुकाः कुमार्यः ।
 ये॑ योगिनीप्रवरत्वीरकुले प्रसूता
 नन्दन्तु भूमिपतिगो॒ द्विजसाधुलोकाः ॥ ३८ ॥
 नन्दन्तु नीतिनिषुणा निरवद्यनिष्ठा॒
 निर्मात्सरा निरूपभा निरूपद्रवाय ।
 निल्यं निरञ्जनरता गुरवो निरीहाः॒
 शान्ताद्य शान्तमनसो हृत॑शोकमज्ञाः ॥ ३९ ॥
 नन्दन्तु योगनिरताः कुलयोगयुक्ता॒
 ह्याचार्यसामयिकसाधकमुलकाय ।
 गावो द्विजा युवतयो यतयः कुमार्यो॒
 धक्षो चरन्तु निरता गुरुमत्कलीकाः ॥ १ ॥
 नन्दन्तु साधककुला ह्यलमाक्षनिष्ठाः॒
 यापाः पंतन्तु समयद्विपि॑ योगिनीनाम् ।
 सा यामवी स्फुरतु कायि समाप्यवस्था॒
 यस्यां गुरोश्चरणपद्मजनैव सत्यम्॑ ॥ ४१ ॥

यायक्रक्तमभूमिकावसतयो नाडीपु याः मंस्तिता
 याः कायोहतरोमकूपनिजया याः संस्तिता धातुपुः ।
 उच्छ्वासोम्भिरुत्तैरज्ञनिलया निखासवासाद्य या
 स्ता देव्यो रिपुपचमचारता नन्दन्तु वौलाचिंताः^४ ॥ ४२ ॥
 या देव्यः^५ कुलसम्भवाः चितिगता या देवतार्स्त्रोयगा
 या नित्यं प्रयितप्रभाः शिखिगता या मातरिग्नालयाः^६ ।
 या व्योमाहितमच्छलामृतमया याः सर्वगाः सर्वदा
 स्ताः सर्वाः^७ कुलमार्गपालनपराः^८ शान्तिं प्रयच्छन्तु मे ॥ ४३ ॥
 जहौ ब्रह्मारुद्धतो^९ वा दिवि गगनतसे भूतसे वा तसे वा^{१०}
 पातासे वानसे^{११} वा सत्सिद्धपवनयोर्यत्र कुत्र स्तिंता वा ।
 चेत्रे पीठोपपीठादिपु च कृतपदा धूपदीपादिकेन^{१२}
 प्रीता देव्यः सदानः शुभ^{१३} वलिविधिना पान्तु वीरेन्द्रवन्दयाः^{१४} ॥ ४४ ॥
 ब्रह्मा श्रीः श्रीपदुर्गागुहवटुकगणाः^{१५} भैरवाः चेत्रपाद्या
 वेतालादित्यसद्ग्रहयसुमनुभिन्नाप्सरीगुह्यकाद्याः^{१६} ।

१ ख, साधुपु । २ क, ग, उक्तांौम्भिर्मुः ; उ, उच्छ्वासोम्भिर्मुः ।

३ उ, भच्छपरामृष्ट्यन्तु । ४ उ भन्वाचिंताः । ५ ग, या दिव्याः ।

६ ख, ग, घ, चा या रता । ७ क, या नित्या सुदितप्रभाः । ८ च, या देव्यः

। धिताः प्रभारुद्गता ; उ, निधिगता या या धुति प्रस्तिताः ।

९ ग, घ, व्योमामृत । १० उ, देव्यः । ११ क, ग, घ, पलायनरक्ताः ।

१२ ख, ब्रह्मारुद्धते । १३ ख, उ, भिष्मचेवाः । १४ क, ग, उ, तसे ।

१५ ख, चेत्रोपचेत्रपीठादिपु च कृतपदा धूपदीपादिकां देः, उ, तीर्थे पीठोप-
 पीठादिपु न कृतपदास्ते चाराः सर्वपूज्या ।

१६ ख, उत । १७ उ, सृष्ट्यन्तु चामदेव्यस्त्वलिविधितैर्धूपदीपादिकेन ।

१८ क, ग, घ, गणपतिराह् ।

१९ उ, रहादित्या अहास्ते वसुविहसुमय विद्यो गुह्यकाद्याः ।

तत्र यद्यत् कृत कर्म शुभं वा यदिवाऽशुभम् ।
 तत्सर्वे देवताप्रीत्यै जायते सुरसुन्दरि ॥ ५८ ॥
 जन्मो जपकल तन्द्रा^१ समाधिरभिजायते ।
 विश्रिया पूजन देवि उदितं भैरवीयत्ति^२ ॥ ५९ ॥
 मुक्ति स्याच्छ्रतिसयोग, स्त्रोव तत्कालभावितम्^३ ।
 न्यासोद्यथवस्थर्गं भोजन^४ हवनक्रिया ॥ ६० ॥
 वीचण ध्यानमीगानि ग्रथन पन्दन अवेत् ।
 तदुपानि लता नानां या चेष्टा सा च सत्क्रिया ।
 कार्यकार्यविवारन्तु य करोति स पातकी ॥ ६१ ॥
 एतद्वक्तव्यता वीरा^५ विज्ञेया परयोगिनः ।
 चेनाप्नवन्ति^६ मतुजा साचाद्वैरवरुणाम् ॥ ६२ ॥

चक्रोऽस्मिन् योगिनो वौरा योगिन्यो भद्रमन्यरा । १
 समाचरन्ति देवेशि यथोऽस्मास मनोगतम् ॥ ६५ ॥
 शने पृच्छन्तिै पार्श्वस्थान् विस्तृत्यात्मविवचितम्ै ।
 निधायै वदने पात्र निर्विषा निवसन्ति च ॥ ६६ ॥
 मत्ता स्वपुरुष मत्ता कान्तान्यभवलम्बतेै ।
 तथैव पुरुषायि ग्रीढान्तोऽसाससयुतैै ॥ ६७ ॥
 पुरुष पुरुष मोहादालिङ्गलनाङ्गनाम् ।
 पृच्छति स्वपति सुखा दात्वं काह दूसे च कैै ॥ ६८ ॥
 कि कार्ये वयमायाता किमर्यमिह सख्यिताः ।
 उद्यान किमिद हन्त गृह किं प्राङ्गणैै किम् ॥ ६९ ॥
 मुखे आपूर्यं भदिरा पाययन्ति स्त्रिय प्रियान् ।
 उपदग्ध मुखे चिष्ठा निच्छिपन्ति प्रियानने ॥ ७० ॥
 गृहन्यन्योन्यपात्राणिै व्यञ्जनानि च ग्राभवि ।
 धृत्वा शिरसि नृत्यन्ति भद्रभार्डानि योगिन् ॥ ७१ ॥
 अञ्जानकरतालान्तमस्पष्टाैक्षरणीतकम् ।
 प्रस्त्रवलत्पदविन्यासैै नृत्यन्ति कुलशक्तय ॥ ७२ ॥

तत्र यद्यत् कृतं कर्म शुभं वा यदिवाऽशुभम् ।
 तत्त्वर्थं देवताप्रीत्यै जायते सुरसुन्दरि ॥ ५८ ॥
 जन्मो जपफलं तन्मां समाधिरभिजायते ।
 विकिया पूजनं देवि उदितं भैरवीवल्लै ॥ ५९ ॥
 सुकृति. स्याच्छक्तिसयोगः स्तोत्रं तत्कालभापितम् ।
 न्यासोऽवयवसर्जन्म भोजनैः हवनक्रिया ॥ ६० ॥
 वौचणं ध्यानसीशानि शयनं वन्दनं भवेत् ।
 तदुप्लास्ये छाता नानां या चेष्टा सा च सत्क्रया ।
 कार्याकार्यविचारन्तु य करोति स पातकौ ॥ ६१ ॥ ।
 एतच्चक्षगता वीरा॑ विज्ञेया परयोगिनः ।
 देनाप्स्वन्ति॑ मनुजा सात्तद्वैरवरूपताम् ॥ ६२ ॥

चक्रेऽस्मिन् योगिनो वीरा योगिन्यो भद्रमन्यराः १ ।

समाचरन्ति देवेश यथोङ्गासं मनोगतम् ॥ ६५ ॥

श्वेते षुच्छन्तिः पार्श्वस्थान् विश्वामिविवच्चितम् २ ।

निधायै वदने पात्रं निर्विष्णु निवसन्ति च ॥ ६६ ॥

मृत्ता स्त्रपुरुषं भत्वा कान्तान्यमवलम्बते ३ ।

तथैव पुरुषादिपि ग्रीढान्तोङ्गासंयुतः ४ ॥ ६७ ॥

पुरुषः पुरुषं भोहादान्तिङ्गत्यनाङ्गनाम् ।

षुच्छति स्वपतिं सुग्धा कस्त्रं काहं इमे च कै ॥ ६८ ॥

किं कार्यं वयमायाताः किमर्धमिह संस्थिताः ।

उद्यानं किमिदं इत्त गृहं किं प्राङ्गणं किम् ॥ ६९ ॥

सुखे आपूर्यं भद्रिरां पाययन्ति स्त्रियः प्रियान् ।

उपदेशं सुखे त्रिद्या निच्छिपन्ति प्रियानने ॥ ७० ॥

गृहत्यन्योन्यपात्राणि६ व्यञ्जनानि च शाश्वति ।

धृत्वा गिरसि नृत्यन्ति मद्यभाण्डानि योगिनः ७ ॥ ७१ ॥

अज्ञानकरतान्तमस्त्रां८ द्वरगीतकम् ।

प्रस्त्रवलत्पदविन्यासं९ नृत्यन्ति कुलशक्तयः ॥ ७२ ॥

१ क, भद्रुङ्गराः । २ छ, षुच्छति ।

३ च, द्व, त्रिचेष्टित्वस् । ४ च, विधय ।

५ ग, घ, छ, यदन्यं पुरुषं भोहात् कान्तान्यमवलम्बते ।

६ ग, घ, तस्यैव पुरुषादिपि ग्रीढोङ्गासेन संयुतम् ।

७ क, इहामिके । ८ क, किम्बाध गगने ।

९ च, गृहन्ति प्राणिमन्योन्यम् । १० क, योगितः ।

११ च, उद्गीतकरतात्पृष्ठ विभटा । १२ च, वसनास्पन्दविन्यासम् ।

तत्र यद्यत् कृत कर्म शुभ वा यदिवाऽशुभम् ।
 तत्सर्वे देवताप्रौत्यै जायते सुरसुन्दरि ॥ ५८ ॥
 जन्मो जपफल तम्द्रा^१ समाधिरभिज्ञायते२ ।
 विक्रिया पूजन देवि उदित भैरवीवलि३ ॥ ५९ ॥
 सुति स्याद्यक्षिण्योग खोल तत्कालभापितम४ ।
 न्यासोऽववेसस्तर्ग्भो जन्म५ हृदनक्रिया ॥ ६० ॥
 वीचण ध्यानमीगानि शयन वन्दन भवेत् ।
 तदुलासि हाता नानार्थ या चेष्टा सा च सत्क्रिया ।
 कार्याकार्यविचारन्तु य करोति स पातकौ ॥ ६१ ॥
 एतचक्रगता वीरा६ विज्ञेया परयोगिन ।
 वेनापुदन्ति७ भद्रुजा सात्वाद्वैरवरूपताम्८ ॥ ६२ ॥
 समोद परमानन्द पतन ज्ञानवैनम्९ ।
 वेणुवीणादिवादच्च कावितारचनादिकम् ॥ ६३ ॥
 शोदन भायणं पात ॥१० समुत्थान विजृग्मनम् ।
 गमन विक्रिया देवि योग इत्यभिधीयते ॥ ६४ ॥

१ ह, जपो लल्ल फलं तना । २ ख छ ठ रभिधीयते ।

३ ड, जेदित भैरव वलि । ४ ख, कुलभाषणम् ।

५ ख, कण्डति । ६ क, तद्ग्र सैः ड, तद्ग्रामरतानात् ।

७ क भोटा । ८ क, ड, य चातुर्थनि ।

९ ठ छपमाळ ।

१० ख, समोद कोपशमम् तपनोम्बाननर्त्तन, ठ सम्बोधकोपशमनं
 धनाद्वारवर्जितम् ।

॥११ ख, ख, भायण मात ड, पतनक्षेत्र ।

चक्रेऽस्मिन् योगिनो वौरा योगिन्यो भद्रमन्तरा १ ।
 समाचरन्ति देवेशि यथोक्ताम् भनोगतम् ॥ ६५ ॥
 श्वे पृच्छन्ति॒ पार्श्वस्थान् विष्णुत्यात्मविवचितम्॑ ।
 निधाय॑ वदने पात्र निर्विशा निवसन्ति च ॥ ६६ ॥
 सत्ता स्वपुरुप सत्त्वा कान्तान्यमवलम्बते॑ ।
 तथैव पुरुपश्चापि ग्रीष्मान्तोक्तासस्युते॑ ॥ ६७ ॥
 पुरुप पुरुप भोहादा॒ लिङ्गत्वनाङ्गनाम् ।
 पृच्छति स्वपति सुधा क्षस्त्वं काह इमे च के॑ ॥ ६८ ॥
 कि कार्यं वयमायाता किमर्थमिह सस्थिता ।
 उद्यानं किमिद इन्त गृह किं प्राङ्गण॑ किमु ॥ ६९ ॥
 सुखे आपूर्यं भद्रिरा पाययन्ति सिय प्रियान् ।
 उपदश सुखे चिद्धा निच्छिपन्ति प्रियानने ॥ ७० ॥
 गृहस्त्यन्योन्यपात्राणि॑ व्यज्ञनानि च ग्राम्भवि ।
 धृत्वा शिरसि नृत्यन्ति भद्रमाण्डानि योगिन् ॥ ७१ ॥
 अज्ञानकरतात्त्वान्तमभ्यष्टा॑ चरगीतकम् ।
 प्रखलत्पदविन्यास॑ नृत्यन्ति कुलशक्ताय ॥ ७२ ॥

१ क, भद्रमन्तरा । २ छ, पृच्छति ।

३ छ, दिवेदितम् । ४ ड, विशाद ।

५ ग, य, ड, यदन्ये पुरुप भोहादा॒ कान्तान्यमवलम्बते॑ ।

६ ग ड तस्यैव पुरुपश्चापि ग्रीष्मान्तोक्तासस्युतम् ।

७ क, रहात्मिके । ८ क, किम्बाय गगन ।

९ छ, चक्षुन्ति पाणिभन्योन्यम् । १० क, वोयित ।

११ छ, चरगीतकरतात्त्वात्मविन्यासम् । १२ छ, वसनास्त्वदविन्यासम् ।

स्वयमेवानुभूयन्ते शर्करा^१ चौरपानवत् ।
 द्वैदृशै तादृश सौख्यमिति वक्तु न शब्दते ।
 द्वैदृशते^२ पुलकाद्यैर्यैत्तद्वज्ञाध्यानमुच्यते ॥ ८८ ॥
 यत्सुख विद्यते ध्याने देहावेशकारैपरम् ।
 कथितु नैव ग्रन्थोमिर्प्रदुद्धस्तत्समाहित ० ॥ ८९ ॥
 ब्रह्माध्यानपरानन्दपरा सुकृतिनो नरा ।
 चण्डप्यन्तहिते तस्मिन्^३ श्रोचयन्ति इतप्रभा ० ॥ ९० ॥
 सप्तमोऽलासयुक्ताना त्वद्वक्ताना भवाफलम् ॥
 अष्टो त्रिकालज्ञानीत्या प्रत्ययाय कुसेश्वरि ।
 अष्टावस्थाय कम्पाद्या^४ जायन्ते नाव सशय ॥ ९१ ॥
 वहुनाव विमुक्तेन अणिमाद्यष्टसिद्धय ।
 प्रतीद्वारिपद प्राप्ता सेवन्ते मन्दिर चिरम् ॥ ९२ ॥
 चे गुणा परमेश्वर्य पञ्चवक्त्रतनो^५ शुभा ।
 ते गुणा कुलतत्त्वज्ञे तत्त्वज्ञानसमाहृता ॥ ९३ ॥

१ च, ग, घ, स्वयमेवानुभूयत शर्करा ।   २ छ, क्षीदृश ।
 ३ च द्वयते ।   ४ क, ग, पुलकाद्यैर्य ।
 ५ ग, घ, द्वावेशकार ।   ६ छ, ग्रन्थोति ।
 ७ ग, सप्तमिति, घ, सप्तमाधिका, छ, सप्तुद्वात विशेषत ।
 ८ छ, चानामृतामन्द ।   ९ क, चिक्ते ।
 १० च शोचन्यत्वमहिता दृव, छ, शोचन्यासहृता दृव ।
 ११ च, छ, तद्वक्ताना भवामनाम ।
 १२ छ, चार्यपाद्या ।
 १३ च, पञ्चतत्त्वमन, छ, पञ्चतत्त्वमनो ।
 १४ क सप्तमाहिता, घ, तत्त्वज्ञानसमाहृता ।

भारम्भस्तरुणवैव यौवनं प्रीढ़सेवच ।
 तदन्तो जापदित्युक्तायोग्मनाः^१ सप्त उच्यते ॥ ८४ ॥
 अनवस्था^२ सुपुत्रिः स्यादवस्थावयसंयुता ।
 सुसोक्तासध्वै यो वेत्ति स सुक्तः स च कौलिकः ॥ ८५ ॥
 प्रवृत्ते भैरवीचक्रे सर्वे वर्णाः पृथक् पृथक् ॥ ८६ ॥
 स्त्री वाय पुरुषः परङ्गण्डालो वा द्विजोक्तमः ।
 चक्रोऽस्मिवैव भेदोऽस्ति सर्वे गिवसमाः^३ अृताः ॥ ८७ ॥
 नागरि निर्भराद्यम्बु^४ गङ्गां प्राप्य यथैकताम् ।
 याति श्रीचक्रमध्येऽपि^५ चैकत्वं सर्वमानवाः ॥ ८८ ॥
 चौरेण सहितं तोयं चौरमेव यथा भवेत् ।
 तथा श्रीचक्रमध्ये तु जातिभेदो न विद्यते ॥ ८९ ॥
 स्वर्गादिपुण्डलोकेषु देवादन्यद्यथा नहि ।
 तथैव चक्रमध्येऽपि देवताः सर्वमानवाः ॥ १०० ॥
 जातिभेदो न चक्रोऽस्मिन् सर्वे गिवसमाः अृताः ।
 देवेऽपि स्थितमेवं हि सर्वं हि व्रद्धं चामवीत् ॥ १०१ ॥
 वद्धुनात्र किमुक्तेन चक्रमध्ये कुलेश्वरि ।
 मद्धूपाः पुरुषाः सर्वे त्वद्धूपाः प्रमदाः प्रिये ॥ १०२ ॥
 चक्रमध्ये तु मूढात्मा जातिभेदं करोति यः ।
 तं भवयन्ति योगिन्यस्वरां यपे कुमनायिके^६ ॥ १०३ ॥

१ ए. ग, च, ज, जापदित्युक्तः कोक्तनाः । २ ग, च, अनदोहाँ ; ए, अनवस्थः ।
 ३ ए च, अष्टोक्तासध्वै । ४ ए, ए, देवसमाः । ५ ए, नामाभोदगताभ्यस्तु ।
 ६ ए, च, चेदोपस्थित । ७ ए, तं गपनि कुषेश्वरि ।

अक्षियैव परा पूजा मौनमेव परो लपः ॥ ३५ ॥
 अचिन्तैव परं धानमनिच्छेव परं फलम् ॥ ३६ ॥
 मन्त्रोदकैविना सन्ध्यां पूजाहोमैविना तपः ॥
 उपचारैविना पूजां योगी नित्यं समाचरेत् ॥ ३७ ॥
 निःसङ्गः विसङ्गः निस्तौष्णिपाधिवासनः ।
 निजस्त्रूपनिम्मग्नः स योगी परतत्त्ववित् शः ॥ ४० ॥
 देहो देवालयो देविः जीवो देवः सदाशिवः ॥
 स्यजे^२दज्ञाननिम्मात्यं सोऽहम्मायेन पूजयेत् ॥ ४१ ॥
 जीवः शिवः शिवो जीवः स जीवः केवलः शिवः ।
 पाशवहः स्मृतो जीवः पाशमुक्तः सदाशिवः ॥ ४२ ॥
 तुपेण वक्तो द्रीहिः सात्तुपाभावे हि तण्डुलः ।
 कर्मवहः स्मृतो जीवः कर्ममुक्तः सदाशिवः ॥ ४३ ॥
 अग्नौ तिष्ठति^३विप्राणां छटि देवो^४भग्नीयिणाम् ।
 प्रतिमास्त्रप्रदुदानां^५ सर्वक्र विदितात्मनाम् ॥ ४४ ॥

यो निन्दासु तिशीतो या' सुखदुःखारिवन्धु पुँ ।
 सम आसो सै योगीन्द्रो हर्षो हर्यविवर्जितः ॥ ४५ ॥
 निखृहो निवमन्तुष्टः सनदर्भी जितेन्द्रियः ।
 आसो देहे प्रवासीवै योगी परमतत्त्ववित् ॥ ४६ ॥
 निःसङ्गल्पो निविकल्पो निर्लिंगोपाधिवासनः ॥ ४७ ॥
 निजस्वरूपनिर्भूतः स योगी परतत्त्ववित् ॥ ४७ ॥
 यथा पद्मभवधिरक्षीवोन्नत्तो जडादयः ।
 निवसन्ति कुलेशानि सदा योगी च तत्त्ववित् ॥ ४८ ॥
 पञ्चमुद्रा^{१०} समुत्पन्नपरमानन्दनिर्भरः ।
 य आसो स तुर्द योगीन्द्रः पश्चात्याक्षानमात्मनि ॥ ४९ ॥
 अन्तिर्मासाङ्गनासङ्गे यत् सुखं जायते प्रिये ।
 तदेव मोक्षो^{११} विदुपामवुधानान्तु^{१२} पातकम् ॥ ५० ॥
 सदा मांसासदो^{१३} क्षासी सदा चरणचिन्तकः^{१४} ।
 सदा संशयहीनो^{१५} यः कुलयोगी स उच्यते ॥ ५१ ॥
 पिवन्धर्यं पल्ली खादन् स्वेच्छाचारपरायणः ।
 अहं तदनयो^{१६} रेक्यं भावयन्निवसेत् सुखी^{१७} ॥ ५२ ॥

अक्षियैव परा पूजा भौनमेव परो जपः ॥ ३५ ॥
 अचिन्तैव परं ध्यानमनिच्छैव परं फलम् ॥ ३६ ॥
 मन्त्रोदयैविना सन्त्वां पूजाहोमैविना तपः ॥ ३७ ॥
 उपचारैविना पूजां योगी निलं समाचरेत् ॥ ३८ ॥
 निःसद्व्य विसङ्गय निष्कौणीपाधिवासनः ।
 निजस्वरूपनिर्माणः स योगी परतत्त्ववित् ईः ॥ ४० ॥
 देहो देवालयो देविै जीवो देवः सदागिषः ॥ ४१ ॥
 जीवः शिवः शिवो जीवः स जीवः किवलः शिवः ।
 पाशवदः स्मृतो जीवः पाशमुक्तः सदागिषः ॥ ४२ ॥
 तुपेण वहो ब्रौहिः स्यात्तुपाभावे हि तण्डुलः ।
 कर्मवदः स्मृतो जीवः कर्ममुक्तः सदागिषः ॥ ४३ ॥
 अग्नौ तिष्ठतिैविप्राणां द्विदि देवोैसनीयिणाम् ।
 प्रतिमास्त्रप्रवृद्धानांै सर्वत्र विदिताभ्यनाम् ॥ ४४ ॥

यो निन्दासु तिगीतो षण् ॥ सुखदुःखारिबन्धुं दुःख ॥
 सम आस्ते से योगीन्द्रो हर्षाहर्षविवर्जितः ॥ ४५ ॥
 निष्ठृहो नित्यसन्तुष्टः समदर्गी जितेन्द्रियः ।
 आस्ते देहे प्रवासीवै योगी परमतत्त्ववित् ॥ ४६ ॥
 निःमङ्गल्यो निविंकल्पो निर्लिंगोपाधिवासनः ॥
 निजस्वरूपनिर्मितः स योगी परतत्त्ववित् ॥ ४७ ॥
 यथा पद्मभवधिरक्षीयो अत्तर्जयादयः ।
 निवसन्ति कुलेशानि तथा योगी च तत्त्ववित् ॥ ४८ ॥
 पंचमुद्राै समुत्पन्नपरमानन्दनिर्मरः ।
 य आस्ते स तुै योगीन्द्रः पश्चात्यामानमात्मनि ॥ ४९ ॥
 अनिमांसाङ्गनामङ्गे यत् सुखं जायते प्रिये ।
 तदेव मोक्षो० विदुपामयुधानान्तु० पातकम् ॥ ५० ॥
 सदा मांसासदोैक्षासी सदा चरणचिन्तकाः० ।
 सदा संश्यहीनो० यः कुलयोगी स उच्यते ॥ ५१ ॥
 पिवन्मयं पल्लै॒ खादन् स्वेच्छाचारपरायणः ।
 अहं तदनयोैरेकवं भावयन्निवसेत् सुखोै० ॥ ५२ ॥

* छोकोपर्यं छः बुल्लके नाचि ।

१ छ, शोकेपु । २ छ, भमयेत्सु छ ; ग, घ, भमयेत् भ ग ।

३ छ, स्वर्गहीनोऽप्तसासी च । ४ छ, कुलयोगी ; छ, शूक्रेत्सु ।

५ घ, द्रव्य । ६ छ, आस्ते गव्यत्व ।

७ छ, पश्चम । ८ छ, भत्तजानान्तु० छ, भत्तमानान्तु०

९ छ, भांसरसो । १० छ, सदा च परचिन्तकः ।

११ घ, कदाययविहीनो । १२ छ, वमनृ ।

१३ छ, चहं त्वमनसो । १४ छ, सत्त्वे ।

तावदार्त्तिर्भयं शोको सोभमोहभ्वमादयः ।
 यावद्यायाति शरणं श्रीगुरुं भक्तवत्सलम् ॥ १५ ॥
 तावद्वद्वमन्ति संसारे सर्वदुखमवौमसा ॥ १६ ॥
 न भवेत् सदगुरुर्भक्तिर्यावदेवेति देहिनाम् ॥ १७ ॥
 सर्वसिद्धिफलोपेतो सन्त, शुद्धति शोभन् ॥ १८ ॥
 गुरुप्रसादमूलीऽय परतत्त्वमचाक्रम् ॥ १९ ॥
 यथाऽददाति सन्तुष्टः प्रसन्नो वरदो मनुम् ।
 तथाऽभक्त्या धनेः प्राणैर्गुरुं यज्ञेन तोपयेत् ॥ २० ॥
 यदा दद्यात् स्वशिष्याय स्वामानं देशिकोत्तमः ।
 तदा मुक्तो भवेत्त्विष्वस्तुतो नास्ति पुनर्भवः ॥ २१ ॥
 तावदाराधयेत्त्विष्यः प्रसन्नोऽसौ यदाऽभवेत् ।
 गुरौ प्रसन्ने शिष्यस्य सद्य ॥ पायच्छयो भवेत् ॥ २० ॥
 मनसापि न काङ्क्षते ॥ यान् कामाननुजीविन ।
 सम्मादयन्ति ॥ तान् सर्वान् स्वामिनो भक्तवत्सलाः ॥ २१ ॥
 वद्विष्वुमहेशादिदेवतासुनियोगिनः ।
 कुर्वन्त्वनुपद्व तुष्टा गुरौ तुष्टे न सशय ॥ २२ ॥

* यह पुस्तके दूर पर “सर्वसिद्धिफलोपेतसाऽनकन्तो न सिध्यति” इति
 सोकाङ्क्षमधिक दृष्टते ।

१ क तावदार्त्तिर्भय दुःख महाशोकभ्वमादय , ग, महाशोकार्थमादय ।

२ अ, सर्वदुखमनोयया । ३ छ, श्रीगुरुर्भक्ति ।

४ य ग, वन्नमन्नोऽति शोभन् । ५ छ, महात्मन । ६ छ, यदा ।

७ छ तदा । ८ छ, स्वशिष्य । ९ अ यथा । १० छ, सर्व ।

११ छ काङ्क्षते । १२ छ, कामाननुप, द्व, सशय । १३ ग, प्रसादयन्ति ।

भक्त्या तुष्टेन गुरुणां यः प्रदिष्टः२ क्षपानुना ।

कर्मसुक्तो३ भवेच्छयो भुक्तिसुक्तयोः स भाजनम् ॥ २३ ॥

शिथेणापि तथा कार्यै४ यथा सन्तोषितो गुरुः५ ।

प्रियं क्षुर्याच्च देवेशिर्भनोवाक्कायवान्मिः ॥ २४ ॥

यदि तुष्टेन गुरुणामगिष्ठो६ यत्र कुवचित् ।

सुक्तोऽसौति समादिष्टः७ सोऽपि सुक्तिं नजेत् प्रिये ॥ २५ ॥

अथवा निष्पृपञ्चेन धान्ना केनचिदौश्वरः८ ।

करोति गुरुरूपेण पशुपाशविमोचनम् ॥ २६ ॥

न९ मे प्रियतुच्चेदी मङ्गलः श्वरंचोऽपि वा१० ।

तस्मै देयं ततो आद्यं स त पूज्यो द्याहं यथा ॥ २७ ॥

विप्रः पङ्गुणयुक्तयेदभक्तो११ न प्रयस्यते ।

स्वेच्छोऽपि गुणद्वीनोऽपि भक्तिमान् शिष्य१२ उच्यते ॥ २८ ॥

गुरुभक्तिविहीनस्य तपो विद्या क्षुलं१३ व्रतम् ॥ १४ ॥

सर्वं नश्यति तत्रैव भूपर्णं लोकरक्षनम्१५ ॥ २९ ॥

सर्वरोगन्नेन्मादापस्मारोत्पातयच्चमजम् ।
 सर्वदुःखमशमनं तत्प्रचणावाच संशयः ॥ १०७ ॥
 अनेन सर्वशान्तिच्च ज्ञानं विद्यां स्तम्भेत् प्रिये ।
 कदम्बाशीकवकुलपुन्नागास्त्रमधूकजैः ॥ १०८ ॥
 चम्पकद्वयपालाशपाटलशीकपित्यकैः ।
 मालतीमस्तिकाजातिवन्धुकारुणपद्मजैः ॥ १०९ ॥
 कह्वारारुणमन्दारयूथिकुन्दनवादिभिः ।
 सनारिकेलकदस्त्रीद्रावेच्चुष्टयुकैरपि ॥ ११० ॥
 चन्दनागुरुकर्पूररोचनाकुङ्गुमादिभिः ।
 इत्तैरन्त्यैः शुभद्रव्यैः समिदृष्टतफलोद्धवैः ॥ १११ ॥
 पूर्ववज्जुहुयाहेवि विधिवन्मन्त्रविज्ञमः ।
 महीपत्तीयैः प्रख्यान कान्ता यौवनगर्विताः ॥ ११२ ॥

कुद्धान्नायैकनिष्णात् । पराप्रासादमन्त्ववित् ।
 कुलार्णवार्थतत्त्वज्ञो जीवमुक्ता कुलेश्वरि ॥ ११६ ॥
 सुतीर्थे वाप्यतीर्थे वा॒ जलमध्येऽपि वा वसन् ।
 पराप्रासादमन्त्वज्ञो मुक्ता एव न सशयः ॥ ११७ ॥
 दिक्पीठचेत्सुद्रादिवृच्छवज्ञीमठादिकाः ।
 पूर्वमैरवैदेव्यय जद्धान्नायस्य पार्वति ॥ ११८ ॥
 निष्वकारस्करोन्मत्तकण्ठकीविप्रदन्तिभिः^३ ।
 अस्तिकण्ठकवृच्छाद्यैर्द्वैरशुभसाधनैः ॥ ११९ ॥
 षट्कृः क्षणवर्णैश्च समितृपत्रफलान्तरैः ।
 षट्हधूमचिताङ्गारतिकाटुस्त्रैचिताङ्गनैः ॥ १२० ॥
 उमत्तरसुसंसिज्ञैः पिङ्गा सम्यक् प्रसेचितैः^४ ।
 साध्यपादरजोभिच चिताभस्त्रसमन्वितैः ॥ १२१ ॥
 साध्यप्रतिष्ठतिं कुर्यादेकनद्वत्वत्तजाम् ।
 सम्यक् प्रतिष्ठितप्राणा कुण्डस्योपरि सम्येत् ॥ १२२ ॥
 खनेत्तप्रतिमा मन्त्रौ कुण्डस्याधो यथाविधि ।
 मलीमसेन मनसा चोग्रहादिरमर्पणः ॥ १२३ ॥

१ रु निष्ठय, द, निष्ठात । रे द, स्तोर्थेनान्यतीर्थे वा । २ द, पूर्वमैरव ।

३ ख, भर्कूटीविषदगिङ्गिभिः द, कण्ठकीविप्रदगिङ्गिभिः ।

४ ख, अग्निकुण्डकुर्विद्वाद्यैर्द्वै, च, अस्तिकण्ठकचिताद्यैर्द्वैरशुभकारणम् । च, सदा न शुभकारणम् ।

द्वे च, कुटजै क्षणवर्णैश्च समितृपत्रफलान्तरैः, क, च, षट्कृ क्षणवर्णैश्च-
 समितृपत्रफलान्तरै उ फलार्थवै । ३ च, विकट्हग्निविघाङ्गनम्,
 च, द विकट्हग्निः । ८ च, प्रसाधितैः । २ द, चिन्मेत् ।

सर्वरोगवशोन्मादापस्मारीत्पातयच्छमजम् ।
 सर्वदुखप्रश्नमन तत्त्वशाश्वाच्च सशयः ॥ १०७ ॥
 अनेन सर्वशान्तिच्छ ज्ञान विद्या लभेत् प्रिये ।
 कादन्वायोकावकुलपुश्चागाम्ब्रमधूकाजैः ॥ १०८ ॥
 चम्पकद्वयपालामपाटनश्रीकपिथकौ ।
 माततीमस्तिकाजातिवन्मूकाद्यपद्मजैः ५ ॥ १०९ ॥
 कह्वारारुणमन्दारथूधि'कुन्दजवादिभि ।
 सनारिकेलवादलीद्रावेचुपृथुकैरपि ॥ ११० ॥
 चन्दनागुरुकर्पूररोचनाकुहुमादिभि ।
 रक्षीरन्त्यैः शुभद्रव्यै समिदृष्टतफलोऽवै ३ ॥ १११ ॥
 पूर्ववज्जुहुयाहेवि विधिवन्मन्त्रविच्चम ।
 महोपतीयैः मुख्यान् कान्ता योवनगर्विता ॥ ११२ ॥
 सिहान् मत्तान् तथा व्याघ्रान् मृगान् दुष्टान् गजानपि४ ।
 सिद्देवाप्सरोयच्चगन्धव्यवनितास्थया ।
 देवानपि५ कुलेशानि वशयेकात्र सशय ॥ ११३ ॥
 वाक्षीकृष्णहोमेन स्त्रियमाकर्पयेद्भुयम् ।
 विधिनानेन देवेणि सोभाग्यसुक्तम लभेत् ॥ ११४ ॥
 वहुनाव किमुक्तेन त्रिषु लोकेषु मन्त्रिणाम् ।
 अनेन मन्त्रराजेन नासाध्य विद्यते धाचित् ॥ ११५ ॥

* ख, पुस्तक छोकोऽद्यगाधिहो दग्धते ।

१. क, लाति ।

२. च, समिदृपत्रफलानिकै, च समिदृपत्रफलोऽवै । ३ स्त, महोपत्यादि ।

४ च, भजगजम्याघ्रान् चर्पदृष्टरुग्णानपि । ५. रु, मध्यानपि ।

जहर्ष्णायैकनिष्णात् । पराप्राप्तादमन्ववित् ।
 कुलार्थवार्थतत्त्वज्ञो जीवन्मुता, कुलेश्वरि ॥ ११६ ॥
 सुतीर्थे वाप्तीर्थे वा जलमध्येऽपि वा वसन् ।
 पराप्राप्तादमन्वज्ञो सुक्त एव न सशयः ॥ ११७ ॥
 दिक्पीठचेत्तमुद्रादिवृक्षवस्त्रीमठादिकाः ।
 पूर्खमैरवैदेव्यव जहर्ष्णायस्य पार्वति ॥ ११८ ॥
 निष्वकारस्तरोनमत्तकरुक्तीविप्रदन्तिभिः ॥
 अस्तिकरुक्तवृक्षाद्यैद्रेष्वैरशुभसाधनैः ॥ ११९ ॥
 घटुकैः क्षणवर्णेण्य समितृपत्रफलान्तरैः ॥
 शृङ्खधूमचिताङ्गारत्रिकट्टुक्तैःचिताङ्गनैः ॥ १२० ॥
 उन्मत्तरसंसितैः पित्रा सम्यक् प्रसेचितैः ॥
 साध्यपादरजीभिय चिताभस्मसमन्वितैः ॥ १२१ ॥
 साध्यप्रतिकृतिं कुर्यादेकनक्षत्रहृत्तजाम् ।
 सम्यक् प्रतिष्ठितप्राणा कुरुक्ष्योपरि लम्येत् ॥ १२२ ॥
 खनेत्तत्प्रतिमा मन्त्रौ कुरुक्ष्याधो यथाविधि ।
 मलौमसेन मनसा चोग्रहृष्टिरमर्पणः ॥ १२३ ॥

१ ख, निष्ठय, ड, निष्ठात् । २ ड, स्त्रीर्थेनान्यतीर्थे वा । ३ ड, पूर्खमैरव ।

४ ख, अर्कटीविप्रदण्डिभिः ड, कण्ठकोविप्रदण्डिभिः ।

५ ख, व्यग्निकुरुक्तवृक्षाद्यैद्रेष्वै, ष, अस्तिकरुक्तविप्राद्यैर्हेमिरशुभकारणम् ।
 सादा न शुभकारणम् ।

६ ख, कुटनै क्षणवर्णेण्य समितृपत्रफलान्तरै, क, घ वटजै क्षणवर्णेण्य-
 समितृपत्रफलान्तरै, ड, फलार्थकै । ७ ख, त्रिकट्टुग्निविधाङ्गनम्,
 ड, विकट्टुग्निः । ८ ख, प्रसाधितै । ९ ड, विलम्बेत् ।

सर्वरोगव्रणो नादापस्मारो तपातयस्मजम् ।
 सर्वदुखप्रशमन तत्त्वाचाचात्र संशयः ॥ १०७ ॥
 अनेन सर्वशान्तिच्च ज्ञान विद्या लभेत् प्रिये ।
 कदम्बाशीकवकुलपुच्चागाम्बमधूकजैः ॥ १०८ ॥
 चम्पकदयपालायपाटनश्रीकपित्यकौः ।
 भालतीमस्तिकाजातिवन्धुकारुणपद्जैः १ ॥ १०९ ॥
 कह्मारारुणमन्दारयूथिकुन्दनवादिभिः ।
 सनारिकेलकदलीद्राचेचुष्टयुकैरपि ॥ ११० ॥
 चन्दनागुरुकार्पूररोचनाकुहुमादिभिः ।
 रक्तैरन्यैः शुभद्रव्यै समिदुष्टतफलोऽप्तवैः ॥ १११ ॥
 पूर्ववज्जुहुयादेवि विधिवन्नवित्तमः ।
 महीपतीश्वरे पुरुपान् कान्ता यौवनगर्विताः ॥ ११२ ॥
 सिंहान् मत्तान् तथा व्याघ्रान् सूर्यान् दुष्टान् गजान्
 सिद्धदेवासरोयच्चगन्धर्ववनितास्थाया ।
 देवानपि^१ कुलेशानि वशदेवात् संशयः ॥ ११३ ॥
 वाजीलवणहीनेन स्त्रियमाकर्पयेद्भुवम् ।
 विधिनानेन देवेभिः सौभाग्यसुक्तम लभेत् ॥ ११४ ॥
 वहुनात्र किमुक्तेन त्रिषु लोकेषु मन्त्रिणाम् ।
 अनेन भन्वराजेन नामाध्य विद्यते क्वचित् ॥ ११५ ॥

* ए, उच्चके ज्ञोकोऽवस्थितिके दृश्यते ।

१ क, लार्ग

२ ए, समितृष्टतफलान्तिकौ, य, समितृष्टतफलोऽप्तवै । ३ स्त, ४

५ ए, भन्तगजघ्राणान् सर्पदृष्टसूर्यानपि । ६ ए, सधा

BHAVAN'S LIBRARY

N.B.—This is issued only for one week till _____

This book should be returned within a fortnight from the date first marked below

Date of Issue	Date of Issue	Date of Issue	Date of Issue
---------------	---------------	---------------	---------------

कुन्तार्णवमिदं शास्त्रं योगिनीना इह दि स्थितम् ।
 प्रकाशितं भया चाद्य गोपनीय प्रयत्नतः ० ॥ १०२ ॥
 उस्तुकच्छ महेशानि पञ्चरेति न निच्छिपेत् ।
 न दद्यात् पशुहस्ते च न पठेत् पशुसन्निधौ ।
 न पठेदासवीक्षास अन्य भूमौ न निच्छिपेत् ॥ १०३ ॥
 नित्यं समूजयेद्वत्त्वा जानीयाद्गुरुवत्तत ।
 नामुचाय प्रवत्ताव्य नागिण्याय कदाचन ॥ १०४ ॥
 खेहाहोभाहयादुक्ता सोऽचिरान्नश्वति ध्रुवम् ।
 देवि यदिद्यते प्राज्ञैः तत्तत् किञ्चिन्मयोदितम् ॥ १०५ ॥
 साधकाना हितार्थीय भुक्तिसुक्तिफलैपिण्ठाम् ।
 यद्योर्हाम्नायमाहाम्नाय पठेत् श्रीचक्रसन्निधौ ॥ १०६ ॥
 भक्त्या परमया देवि य शृणुति स कौलिका ।
 ग्रत ज्ञानं तपस्त्रीय वज्रदेवार्द्दिनादिषु ॥ १०७ ॥
 तत फलं कोटिगुणितं लभते नात्र सशय ।
 तत्सचिधौ सन्निवसेदात्र कार्या विचारणा ॥ १०८ ॥
 इति श्रीकृष्णार्णवे निर्बाणमोचद्वारे भहारहस्ये
 सर्वांगमोक्तमोक्तमे सपादलक्षण्ये पश्चमखण्डे
 जह्नीम्नायतन्त्रे सप्तदश उक्षास ॥ ० ॥
 ॥ समाप्तोऽय अन्य ॥

* क, ग, घ प्रस्तुकेषु इति चारभ्य उप्प ज्ञोक्ता न हृष्टन्ते ।

१ क च, द्योगिनासपवर्णितम् ग सर्वसारसिद्ध प्रिये ।

२ च परेत्रेतो भविष्यति । ३ ख देवि भावाः यद्याद्यत् ।

कुलार्गवतन्त्रस्य सूचीपत्रम् ।

प्रथमोल्लासे

जीवानां भौत्तोपायप्रयः ।
शिवस्त्रूपवर्णनम् ।
जीवलक्षणम् ।
देहिनां साधारणावस्थावर्णनम् ।
देहिनां चतुर्विधशरीराणि ।
मानुष विना न तत्त्वज्ञानम् ।
शरीररचने युक्तिः ।
ब्रह्मविष्णुदीनामपि नश्वरत्वम् ।
आयुःचयकारणानि ।
कृतकर्मणां परत्र फलयोगः ।
स्वापराधेनैव देहिनां दुःखाद्युत्पत्तिः ।
निःसङ्गस्य मुक्तिः ।
संसारदोपवर्णनम् ।
विवेकज्ञानं विना देहदण्डनादिना न मुक्तिः ।
कर्मकाण्डैकरतदोपवर्णनम् ।
तत्त्वज्ञानसेव भौत्तकारणम् ।

परमार्थज्ञानं विना शास्त्रादिपाठान्न मुक्तिः ।
तत्त्वमात्रस्यम् ।
ज्ञानान्वयुक्तिः ।
मुक्तिदा गुरुवार्गेका ।
अहैतं गुरुवाक्येन लम्येत ।
विवेकागमभेदेन ज्ञानस्य द्वैविधम् ।
शब्दब्रह्मागममयम् ।
परं वद्य विवेकज्ञम् ।
तत्त्वज्ञस्य तपोव्रतादि नास्ति ।
इन्द्रियादिनियहं गुरुकारुण्यं विना च तत्त्वज्ञानं न जायते ।

द्वितीयोल्लासे

कुलधर्ममाहात्माम् जहांस्वाय-
माहात्मरच्च श्रोतुम् प्रश्नः ।
कुलाचारस्य शेषत्वम् ।

कृत्तार्णवमिदं गाथं योगिनीनां हृदि स्थितम् ।

प्रकाशितं मया चाच्य गोपनीयं प्रयत्नतः ॥ १०२ ॥

पुस्तकज्ञ महेशानि पशुमेहे न निच्छिपेत् ।

न दद्यात् पशुहस्ते च न पठेत् पशुसन्निधौ ।

न पठेदासदीज्ञासं ग्रन्थं भूमौ न निच्छिपेत् ॥ १०३ ॥

नित्यं सम्पूज्येद्वत्या जानौयादुगुरुवत्ततः ।

नापुचाय प्रवक्त्रव्यं नागिष्याय कदाचन ॥ १०४ ॥

स्वेहरस्त्रोभास्त्रयादुक्ता सोऽचिरावश्वति ध्रुवम् ।

देवि यदिद्यते प्राज्ञे तत्तत् किञ्चिन्मयोदितम् ॥ १०५ ॥

साधकानां हितार्थ्यि सुक्षिसुक्षिफलैपिण्णाम् ।

यथोर्हान्वायमाहाकां पठेत् योचक्षसन्निधौ ॥ १०६ ॥

भक्त्या परमया देवि यः शृणुति स कौन्तिकः ।

वतं स्त्रानं तपस्त्रीयं यज्ञदेवार्चनादिपु ॥ १०७ ॥

तत् फलं कौटिगुणितं लभते नात् संशयः ।

ल्वत् सन्निधौ सन्निवसेनाकं कार्या विचारणा ॥ १०८ ॥

इति श्रीकृत्तार्णवे निर्वाणसोक्षमारे महारहस्ये

सर्वागमोक्षमोक्षमि सपादसक्षयन्ये पच्चमखण्डे

जर्हान्वायतन्त्रे सप्तदश उक्षासः ॥ ८ ॥

॥ समाप्तोऽयं अन्यः ॥

* क, ग, घ, पुण्याकेकु रूत चारभ्यं एव शोका न दृष्ट्वन्ते ।

१ क, घ, योगिनास्तपवर्णितम् ; ग, सर्वसारमिदं प्रिये ।

२ ख, परेष्वतो भविष्यति । ३ ख, देवि माया यदपाल्यत् ।

जहाँन्नायतत्त्वं पूर्णवज्ञात्मकम् ।
 पञ्चसुखेभ्यः पञ्चान्नायोत्पत्तिः ।
 तेषु जहाँन्नायस्य श्रेष्ठत्वम् ।
 देवाः गत्तिगिवांशसमूताः ।
 आन्नायज्ञानफलम् ।
 जहाँन्नायशब्दस्य यौगिकार्थः ।
 द्वष्टान्तादर्शनेन जहाँन्नायस्य
     श्रेष्ठत्वनिरूपणम् ।
 जहाँन्नायज्ञानं प्रति हेतुनिरू-
     पणम् ।
 जहाँन्नायो गुरुमुखात् ज्ञेय ।
 जहाँन्नायपरायणस्य सर्वक्रिया-
     कारित्वं ।
 जहाँन्नायज्ञो जीवमुक्तः ।
 जहाँन्नायज्ञमगंसा ।
 आन्नायानां रुद्धिरूपादि भेद-
     कथनम् ।
 आन्नायरूपसङ्केतभेदकथनम् ।
 जहाँन्नायस्य सङ्केताभावः ।
 प्रासादमन्त्रकथनम् ।
 तस्य शिवशक्त्यात्मकत्वम् ।
 प्रासादमन्त्रे सर्वं जगत् स्थूतम् ।
 प्रासादमन्त्रासङ्केतमन्त्रा
     निफलाः ।

देवमुन्नादयोऽपि प्रासादमन्त्रं
     जपन्ति ।
 पराप्रासादमन्त्रजापिनः
     फलानि ।
 प्रासादमन्त्रज्ञः श्वपचोऽपि
 देवतास्यापनाधिकारी ।
 पराप्रासादमन्त्रज्ञस्य श्रेवादि-
     सर्वमन्त्रज्ञानम् ।
 पराप्रासादमन्त्रस्य सर्वफलदातृ-
     त्वम् ।
 शचीन्द्रप्रभृतीनि चन्द्रानि शिव-
     शक्त्यात्मकानि ।
 प्रासादमन्त्रः सर्वात्मकः ।
 प्रासादमन्त्रप्रशंसा ।
 प्रासादमन्त्रजपविधिः ।
 प्रासादमन्त्रो भुक्तिमुक्तिदः ।

चतुर्थोऽस्मि
 पराप्रासादमन्त्रोऽदारः ।
 पराप्रासादशब्दव्युत्पत्तिः ।
 न्यासादी कर्त्तव्यनिरूपणम् ।
 कृष्णादिन्यासः ।
 न्यासादीनां यीर्वापर्यनिरू-
     पणम् ।

श्रेष्ठताया हेतुपन्नास् ।
 कौल भोगघोगामकम् ।
 देवा अपि कुलधर्मपरा ।
 पूर्वजन्मक्षताभ्यासात् कुलज्ञान
 प्रकाश ।
 मन्त्रजपादिना विशुद्धचित्तस्य
 कुलज्ञानप्रकाश ।
 अन्यानि कुलज्ञानकारणानि ।
 कुलज्ञानाधिकारिनिर्णय ।
 समयाचारिण कुलज्ञानकथने
 दोष ।
 कुलधर्ममात्रामात्रम् ।
 देव्युपासकस्य सहतिः ।
 कुलाज्ञस्य सर्वदैव पशुत्यत्वम् ।
 कुलधर्मरतानामीव मनुष्यत्वम् ।
 कुलाज्ञानी वेदज्ञ खण्डचाधम ।
 वेदज्ञस्यापि कुलाज्ञाने अज्ञाता ।
 देवीभक्ता एव कुलज्ञा ।
 वेदात्मक शास्त्र कौलात्मकम् ।
 “पङ्क्तिनानि जेज्ञानि” ।
 प्रत्यच्छफलदात्वत् कुलशास्त्रस्य
 प्रामाण्यम् ।
 भस्त्रप्रवाहरचणायैव कुल
 शास्त्रनिवा ।

पापनिरताना न कुलज्ञानोत्
 पत्ति ।
 दुरामना मोहनाय पशुशास्त्र
 प्रचारः ।
 कुलधर्मेण देवादीना देवत्वम् ।
 मिथ्याज्ञानविडम्बकाना कुल
 धर्मस्यान्यथा कल्पनम् ।
 हृष्यापान वेदादिषु निन्दितम् ।
 एकादशमद्यानि द्विजातीना
 मग्राह्णाणि इदंशन्तु
 आहृतीव ।
 सुरादिदर्शनादी प्रायथित्तम् ।
 हृष्या हिसाया दोष ।
 अष्टो धातवा ।
 वधस्य वैविध्यम् ।
 विधानानुसारेण पश्चमकारणा
 सेव्यत्वम् ।
 कुलधर्मानुकूलानि श्रुतिप्रभा-
 णानि ।

तृतीयोक्त्रासे

जाह्नवान्यप्रश्न ।
 जाह्नवान्यादीनामतिगोप्यत्वम् ।

जहाँन्नायतत्त्वं पूर्णतज्जात्मकम् ।
 पञ्चमुखेभ्यः पञ्चान्नायोत्पत्तिः ।
 तेषु जहाँन्नायस्य श्रेष्ठत्वम् ।
 देवाः गत्तिगिवांशसमूताः ।
 आन्नायज्ञानफलम् ।
 जहाँन्नायशब्दस्य यौगिकार्थः ।
 द्वष्टात्तदर्शनेन जहाँन्नायस्य
     श्रेष्ठत्वनिरूपणम् ।
 जहाँन्नायज्ञानं प्रति हेतुनिरू-
     पणम् ।
 जहाँन्नायो गुरुमुखात् ज्ञेय ।
 जहाँन्नायपरायणस्य सर्वमित्या-
     कारित्व ।
 जहाँन्नायज्ञो जीवन्मुक्तः ।
 जहाँन्नायज्ञप्रशंसा ।
 आन्नायानां स्तृष्टिरूपादि भेद-
     कायनम् ।
 आन्नायरूपसद्वैतभेदकथनम् ।
 जहाँन्नायस्य सद्वैताभावः ।
 प्रासादमन्त्रकथनम् ।
 तस्य शिवगत्त्यात्मकत्वम् ।
 प्रासादमन्त्रे सर्वं जगत् स्थूलम् ।
 प्रासादमन्त्राचप्ततमन्ता
     निष्फलाः ।

देवमुन्नादयोऽपि प्रासादमन्त्रं
     जपन्ति ।
 पराप्रासादमन्त्रजापिनः
     फलानि ।
 प्रासादमन्त्रज्ञः श्वपचीऽपि
 देवतास्यायनाधिकारी ।
 पराप्रासादमन्त्रज्ञस्य शैवादि-
     सर्वमन्त्रज्ञानम् ।
 पराप्रासादमन्त्रस्य सर्वफलदात-
     त्वम् ।
 शचीन्द्रप्रभृतीनि दन्वानि शिव-
     गत्त्यात्मकानि ।
 प्रासादमन्त्र सर्वात्मकः ।
 प्रासादमन्त्रप्रशंसा ।
 प्रासादमन्त्रजपविधिः ।
 प्रासादमन्त्रो भुक्तिमुक्तिः ।

चतुर्थोऽसासि
 पराप्रासादमन्त्रोदारः ।
 पराप्रासादगद्व्युत्पत्तिः ।
 न्यासादौ कर्त्तव्यनिरूपणम् ।
 ऋचादिन्यासः ।
 न्यासादीनां पीर्वापर्यनिर-
     पणम् ।

ये इताया हेतु पन्नासः ।
 कौलं भोगयोगात्मकम् ।
 देवा अपि कुलधर्मपराः ।
 पूर्वजन्मकाताभ्यासात् कुलज्ञान-
 प्रकाशः ।
 मन्त्रजपादिना विशुद्धित्तस्य
 कुलज्ञानप्रकाशः ।
 अन्यानि कुलज्ञानकारणानि ।
 कुलज्ञानाधिकारिनिर्णयः ।
 समयाचारिणः कुलज्ञानकथने
 दीपः ।
 कुलधर्माहात्मयम् ।
 देव्युपासकस्य सहस्रिः ।
 कुलज्ञानस्य सर्वदैव पशुतुल्यत्वम् ।
 कुलधर्मरतानामेव मनुष्यत्वम् ।
 कुलज्ञानी वेदज्ञः खपचावमः ।
 वेदज्ञसापि कुलज्ञाने अज्ञता ।
 इवीभक्ता एव कुलज्ञाः ।
 विदाक्षं शास्त्रं कौलात्मकम् ।
 “यद्गदर्शनानि मेऽज्ञानि” ।
 प्रत्यक्षफलदात्वात् कुलशास्त्रस्य
 प्रामाण्यम् ।
 मंसारप्रवाहरचण्यैव कुल-
 शास्त्रनिदा ।

पापनिरतानां न कुलज्ञानोत्-
 पर्त्तिः ।
 दुराक्षनां भौहनाय पशुशास्त्र-
 प्रचारः ।
 कुलधर्मेण देवादौनां देवत्वम् ।
 मिथ्याज्ञानदिङ्गम्बकानां कुल-
 धर्मस्यान्यथा कल्पनम् ।
 हृष्यापानं वेदादिषु निन्दितम् ।
 एकादशमव्यानि हिजातीना-
 मग्राह्णाणि हादशन्तु
 ग्राह्णमेव ।
 सुरादिदर्शनादौ प्रायधित्तम् ।
 हृष्या हिंसायां दीपः ।
 अटो घातकाः ।
 वधस्य वैविध्यम् ।
 विधानानुसारेण पशुमकारणां
 सेव्यत्वम् ।
 कुलधर्मानुकूलानि चुतिप्रमा-
 णानि ।
 —————
 लतीयोज्ञासे
 जर्द्दान्नायप्रशः ।
 जर्द्दान्नायादौनामतिगोप्यत्वम् ।

जर्हान्नायतत्त्वं पूर्णवद्धात्मकम् ।
 पद्मसुखेभ्यः पद्मान्नायोत्पत्तिः ।
 तेषु जर्हान्नायस्य श्रेष्ठत्वम् ।
 देयाः शक्तिगिवांशसमूताः ।
 आन्नायज्ञानफलम् ।
 जर्हान्नायशब्दस्य यौगिकार्थः ।
 दृष्टान्तदर्शनेन जर्हान्नायस्य
     श्रेष्ठत्वनिरूपणम् ।
 जर्हान्नायज्ञानं प्रति हेतुनिरू-
     पणम् ।
 जर्हान्नायो गुरुसुखात् ज्ञेय ।
 जर्हान्नायपरायणस्य सर्वक्रिया-
     कारित्वं ।
 जर्हान्नायज्ञो जीवमुक्तः ।
 जर्हान्नायज्ञप्रग्रांसा ।
 आन्नायानां स्तृष्टिरूपादि भेद-
     कथनम् ।
 आन्नायरूपसङ्केतभेदकथनम् ।
 जर्हान्नायस्य सङ्केताभाव ।
 प्रासादमन्त्रकथनम् ।
 तस्य शिवगत्यात्मकत्वम् ।
 प्रासादमन्त्रे सर्वं जगत् स्थूतम् ।
 प्रासादमन्त्रापद्मतमन्त्रा
     निपक्षाः ।

देवमन्यादयोऽपि प्रासादमन्त्रं
     जपत्ति ।
 पराप्रासादमन्त्रजापिनः
     फलानि ।
 प्रासादमन्त्रङ्गः श्वपचोऽपि
 देवतास्थापनाधिकारी ।
 पराप्रासादमन्त्रज्ञस्य शैवादि-
     सर्वमन्त्रज्ञानम् ।
 पराप्रासादमन्त्रस्य सर्वफलदात्र-
     त्वम् ।
 गच्छीन्द्रप्रभृतीनि इन्द्रानि शिव-
     गत्यात्मकानि ।
 प्रासादमन्त्र सर्वात्मकः ।
 प्रासादमन्त्रप्रशंसा ।
 प्रासादमन्त्रजपविधिः ।
 प्रासादमन्त्रो भुक्तिमुक्तिदः ।

चतुर्थोऽखासि
 पराप्रासादमन्त्रोदातः ।
 पराप्रासादशन्त्व्युत्पत्तिः ।
 न्यासादी कर्त्तव्यनिरूपणम् ।
 ऋथादिन्यासः ।
 न्यासादीनां पौर्वापर्यनिरू-
     पणम् ।

अलपीढान्यासः ।	मूर्त्तिन्यासमन्त्राः ।
महापीढान्यासः ।	न्यासस्थानानि ।
तस्य प्रक्रिया यथा—	मन्त्रन्यासः ।
ग्रन्थन्यासः ।	मन्त्रन्यासमन्त्राः ।
पोडश प्रपञ्चमेदाः ।	आधारादिन्यासस्थानानि ।
पोडगस्त्रराधिदेवताः ।	देवतान्यासः ।
ताएव प्रपञ्चमक्षयः ।	देवतान्यासमन्त्राः ।
लवादिपञ्चविश्वतिकालमेदा ।	न्यासस्थानानि ।
सर्गाधिदेवता लवादिशक्तयः ।	मातृकान्यासः ।
दशविधभूतादिमेदाः ।	मातृकान्यासमन्त्राः ।
व्यापकाधीश्वरभूतशक्तयः ।	न्यासस्थानानि ।
त्रितारम् ।	अर्द्धनारीश्वरध्यानम् ।
प्रपञ्चन्यासमन्त्राः ।	निष्कलध्यानम् ।
न्यासस्थानानि ।	सुद्रादर्शने पौर्वापर्यम् ।
भुवनन्यासः ।	गिरःस्थितशीगुरुध्यानम् ।
भुवनन्यासमन्त्राः ।	महापीढान्यासानुष्ठाने फल-
न्यासस्थानानि ।	कथनम् ।
मूर्त्तिन्यासः ।	तस्य वज्रपञ्चरसंज्ञा ।
स्वरमूर्त्तयः ।	प्रकाशे वर्ज्यपाताणि ।
स्वरमूर्त्तयः ।	—
कमादिठडान्तमूर्त्तयः ।	पञ्चमोऽस्मासे
कमादिठडान्तशक्तयः ।	आधारपात्रादिप्रश्नः ।
यादर्थमूर्त्तयः ।	आधारस्यावश्यकता ।
यादर्थशक्तयः ।	

आधारनिर्माणद्रव्यनिरूपणम् ।
 कामनामेदे आधारद्रव्यमेदाः ।
 पैष्टीकुलद्रव्यनिर्माणप्रकारः ।
 गौडीकुलद्रव्यनिर्माणप्रकारः ।
 माध्वीसुरानिर्माणप्रकारः ।
 अपरापरसुरानिर्माणप्रकाराः ।
 एकादशमयनामानि ।
 पैच्यादीनां पानफलमेदाः ।
 उत्तममयलक्षणानि ।
 सुरादर्शनादौ फलानि ।
 द्रव्यसेवनविधानम् ।
 सुरापयं इच्छादिशक्तीनां
     स्थितिः ।
 मांसं चिविधम् ।
 मांसदर्शनफलम् ।
 पित्रायं इसाया दोपाभावः ।
 पशुहिंसाकरणमन्तः ।
 पश्ववयवे देवतास्थितिः ।
 मांसाभावे देयवस्तुनि ।
 मत्यमांसमयानाभास्त्रित्वम् ।
 कुलपूजाभावे दोपः ।
 पूजाऽयक्तस्य कर्त्तव्यम् ।
 शैववैष्णवादिसर्वसम्प्रदायेषु
     चलिपिशितयोरायश्चकता ।

आधारलक्षणम् ।
 जपयज्ञादिषु कुलद्रव्यस्यावश्य
     कता ।
 अन्तर्यागनिष्ठस्य चेष्टत्वम् ।
 कुलद्रव्यसेवनफलम् ।
 मोचलक्षणम् ।
 मन्त्रपूतकुलद्रव्यसेवनाभ्युक्तिः ।
 सुरा शक्तिः शिवो मांसम् ।
 पितृदेवार्चकानां मयपाने न
     दोपः ।
 ब्राह्मणादीर्ना मयपाने काल-
     नियमः ।
 यागकाले विना मद्यादीना
     मसेव्यत्वम् ।
 वीराणामपि पूजाकाल विना
     - मद्यं न पेयम् ।
 कौलिकाचाराज्ञस्य कुलग्रास-
     प्रवर्त्तने दोपः ।
 असंस्कृतसुरादीना भच्छे दोप
     श्रुतिः ।
 कौलानां पश्वाचारपालने नरक-
     ग्रासिः ।
 पानोन्मत्ताना सर्वधर्मवहि-
     कृतिः ।

असंस्कृतानां पञ्चतत्त्वसेवने
नाधिकारः ।
सुधापानस्य विशेषपत्त्वाणम् ।
मांसाग्निनो विशेषपत्त्वात्पत्तिः ।
मत्स्याग्निनो विशेषपत्त्वात्पत्तिः ।
भाक्तस्य विशेषपत्त्वाणम् ।
मैथुनस्य विशेषपत्त्वाणम् ।

पठोस्त्रासे

पूजकलच्छणम् ।
कुलपूजाया स्थानासनादिनिरु-
पणम् ।
जीवात्मध्यानम् ।
आत्मादिपञ्चशुद्धि, कर्त्तव्या ।
आत्मशुद्धिप्रकारः ।
स्थानशुद्धिप्रकारः ।
मन्त्रशुद्धिप्रकारः ।
द्रव्यशुद्धिप्रकारः ।
देवशुद्धिप्रकारः ।
पूजायां मण्डलस्थावश्यकता ।
मण्डलपदव्यात्पत्तिः ।
मण्डलमेद ।
सामान्यादिभेदेन पात्राणि
पञ्चधा ।

तर्पणद्रव्यविचारः ।
असंस्कृतसुरा वर्ज्या ।
सुरामन्त्रयोर्गुहमुखादिरीध-
भञ्जन् ।
मध्यस्य परामृतीकरणम् ।
स्वरजाः पोङ्ग कलाः ।
कमादिठडात्तवर्णना द्वादश
कलाः ।
यादिवर्णना दश कलाः ।
ओकारस्य कलानामानि :—
अकारप्रभवव्याजातसूच्यात्मक-
दशकलानामानि ।
उकारप्रभवविष्णुजातस्त्रित्या-
त्मकदशकलानामानि ।
मकारप्रभववृद्धजातसंहारात्मक-
दशकलानामानि ।
विन्दूस्त्रेष्वरजाततिरोधानात्मक-
चतुर्कलानामानि ।
नादोत्तमदाशिवभवानुयहात्मक-
पोङ्गकलानामानि ।
तत्त्वस्त्रकारमन्त्राः ।
अखण्डकादिमन्त्रः ।
अमृतेश्वीमन्त्रः ।
दीपनीमन्त्रः ।

पात्रशुद्धिप्रकारः ।	योगिनीवलिदानानन्तरं
पात्रशुद्धिमन्त्रः ।	प्रार्थनामन्त्रः ।
दिव्यसिद्धमानवौघगुरुपड्क्तयः ।	भूतपतिमन्त्रीदारः ।
देव्यावाहनमन्त्रः ।	भूतपतिवलिदानानन्तरं
ब्रह्मणो रूपकल्पनायां हेतुः ।	प्रार्थनामन्त्रः ।
कर्मकाण्डे देव्याराधनस्य दग्ध स्थानानि ।	चेत्रपालमन्त्रीदारः ।
प्रतीकपूजने हेतुः ।	चेत्रपालवलिदानानन्तरं
नियमानुसरणे युक्तिः ।	प्रार्थनामन्त्रः ।
यन्त्रमन्त्रदेवतानामैक्यम् ।	चेत्रपालस्य मन्त्रान्तरम् ।
यन्त्रशब्दव्युत्पत्तिः ।	राजराजेश्वरवलिमन्त्रीदारः ।
यन्त्रपूजाविधिः ।	राजराजेश्वरवलिदानानन्तरं
देवतर्पणविधिः ।	प्रार्थनामन्त्रः ।
कामनामेदे तर्पणाङ्गुलो नियमः ।	वटुकादीनां वलिदानस्थान- विभागः ।
गुरुपड्क्तिध्यानम् ।	वटुकादीनां वलिदाने अङ्गुली- नियमः ।
—	कुलदीपलचणम् ।
✓ सप्तमोऽसासे	कुलदीपप्रदानमन्त्रः ।
वटुकादिभ्यो वलिरवश्ये देयः ।	ग्रक्तेः पानानन्तरं साधकस्य पानविधिः ।
वटुकमन्त्रोदारः ।	अदीच्छिताया दीच्छाविधानिन शोधनम् ।
वटुकवलिदानानन्तरं प्रार्थना मन्त्रः ।	ग्रक्तये अनिवेदितायाः सुरायाः पाननिपेधः ।
योगिनीमन्त्रीदारः ।	

कुलाष्टकगतिकथनम् ।
 अकुलाष्टकगतिकथनम् ।
 “सहजा” गतिकथनम् ।
 एतासामभावेऽनुकल्य ।
 “सुलक्षणा” गतिकथनम् ।
 यज्ञनीयगतिकथनम् ।
 देव्यै भादिसर्पणमन्तः ।
 चमाप्रार्थनमन्तः ।
 श्रेपिकामन्तः ।
 उच्चिष्टमात्राधीधानम् ।
 गुरोः शिष्येभ्यस्तत्त्ववयदानम् ।
 शिष्यस्य स्वूलदेहशोधनम् ।
 सूक्ष्मदेहशोधनप्रकारो मन्त्रय ।
 परदेहशोधनप्रकारो मन्त्रय ।
 दीजशोधनप्रकारो मन्त्रय ।
 आलादितत्त्ववयाणां सूलादि-
 भेदः ।
 तत्त्ववयज्ञानफलम् ।
 शुर्वादीना सुरत उपविश्य पान
 निषेध ।
 माणभेदादिज्ञानं विना पाने
 दोष ।
 मन्त्रहीनमयपाने दोष, पान-
 मन्त्रय ।

कुण्डल्याहृतिमन्तः ।
 दिव्यादिभेदेन पानस्य चैविध्यम्
 तत्प्रश्नण्णु ।
 अतिरिक्तपाननिषेधः ।
 पूर्णाभिविक्ताना पानप्रकारः ।
 पाने देव्यादीनां वृत्तिः ।
 दिव्यपानसुखम् ।
 कौलपानसौख्यमेव भीजः ।
 —
 अष्टमोल्लासे
 आरभादय उज्जासाः सप्त ।
 तेषा लक्षणानि ।
 द्रव्यसङ्गती वर्ज्यपात्राणि ।
 एकपात्रकरणी दीपः ।
 अनर्हः सङ्गतिर्न कर्त्तव्या ।
 सङ्केतयोगेन श्रोतोभिदेन वा
 पानं कर्त्तव्यम् ।
 चक्रमध्ये उच्चिष्टपानमन्त्रण
 विधानम् ।
 उच्चिष्टमैरत्वधानम् ।
 तस्य वल्लुहासनमन्तः ।
 गान्तिस्तोत्रम् ।
 चक्रस्थिताना कौलिकगङ्गीनां
 चिष्टा ।

अत्रैव भनसो विक्षिताभावे ।
 देवताभावप्राप्ति ।
 कौलिकनिन्दायां दोषः ।
 तेषां सत्कारफलम् ।
 उन्मत्ता ।
 शक्तिकौलिकयोः परचिन्तनम् ।
 समवस्थालक्षणम् ।
 शान्धवी सुद्रा ।
 सप्तमोङ्गासयुक्ताना देवीभक्ता-
 नामष्टौ प्रत्यया, अष्टावस्था,
 अष्टौ सिद्धयय ।
 कुलतत्त्वज्ञस्य शिवगुणप्राप्ति ।
 जाग्रदाद्यवस्थाभेदेन उज्ज्वासाना
 भेद ।
 सप्तमोङ्गासज्ज. कौलिको मुक्त. ।
 मैरवीचक्षे सर्वे द्विजातय ।
 वेदप्रमाणम् ।
 चक्रमध्ये जातिभेदकत्पनाया
 दोष ।
 चक्रमध्ये खौपुसामुपवेशन-
 विधि ।
 जगत्, शिवशक्त्यात्मकत्वे हितु ।
 कुलनिष्ठाना शिवशक्तिसमा-
 योगात् समाधि ।

कामुकस्यान्विकारित्वम् ।
 —
 नवमोल्लासे
 स्थूलसूक्ष्मभेदेन ध्यानस्य हैवि-
 धम् ।
 स्थूलध्यानम् ।
 सूक्ष्मध्यानम् ।
 ब्रह्मज्ञानम् ।
 योगविज्ञचणम् ।
 समाधिलक्षणम् ।
 जौवन्मुक्तलक्षणम् ।
 समाधिस्थलक्षणम् ।
 जौवात्मपरमात्मनोरभेदे
 द्वारान्त ।
 ध्यानलक्षणम् ।
 तत्त्वज्ञस्य विश्वविचेष्टिज्ञानम् ।
 परतत्त्वज्ञाने भशयादिच्छेदः ।
 शान्तिपदे न योगो नैव धारणा ।
 ब्रह्मज्ञस्य नियमैरलम् ।
 जौवात्मपरमात्मनोरैक्य योगः ।
 साधकाना अवस्थाचतुर्क्षम् ।
 पूजादीनामुत्तरोत्तरप्राधान्यम् ।
 तत्त्वज्ञानामुपासनाप्रकारः ।
 जौवपरमात्मनो स्वरूपम् ।

अधिकारमेदै देवज्ञानम् ।
 योगिलक्षणम् ।
 कुलयोगिलक्षणम् ।
 कौलिकानान विधिनै निधिः ।
 योगिस्सर्वात् सर्व शुचि ।
 योगिगतमेव पन्नाः ।
 कौलिकोत्तमलक्षणम् ।
 शक्तिभक्तार्चनैव शिवः पूजितः ।
 कुलज्ञावमाने दीप ।
 कुलधर्मप्रविष्टस्य कुलाचारा-
     नाने दीपः ।
 दानविधिः ।
 वौरचक्रे भधुदानफलम् ।
 देहस्थितिकालपर्यन्त वर्ण-
     अमाचारः कर्त्तव्यः ।
 कर्मानुष्ठाने हेतः ।
 कर्मानुष्ठानक्रमः ।
 कर्मत्वागाधिकारिनिरूपणम् ।
 अनधिकारिणा कर्मत्वागे दोपः ।
 तत्त्वज्ञ कर्माणि न सूश्यन्ति ।
 वद्यज्ञः पुण्यपापैर्न लिप्यते ।

दशमोखलासे
 उत्तमादिभेदेन पूजा विविधा ।

तृष्णया मादिसेवने पातकम् ।
 पूजायास्तिष्यादिनिरूपणम् ।
 आचार्येण स्त्रयं वा चक्रपूजा
     कार्या ।
 चक्रपूजनफलं, पूजाभावे दीपया ।
 रोगादिशान्तर्य योगिनीपूजा ।
 वहनामेकत्र समवाये पूजा-
     करणव्यवस्था ।
 श्रीचक्रलक्षणम् ।
 नवकुमारीपूजा ।
 सशक्तिकः पूजयेत् ।
 प्रतिपदादिकमेण कुमारीणां
     नामानि ।
 कुमारीपूजनमन्तः ।
 कुमारीपूजाफलम् ।
 पच्चान्तरे नवयुवतीनां पूजा ।
 तासा नामानि, पूजाफलच्च ।
 भगुवारे शक्तिपूजाविधिः ।
 पूजामन्तः ।
 तत्पूजायां फलम् ।
 नवमियुनार्चनकालनिरूपणम् ।
 तेषां नामानि विधानच्च ।
 वैगाखे स्तेष्टदेवतार्चनम् ।
 त्रिसम्प्य पूजा कार्या ।

मावे खेष्टदेवतार्चनम् ।
 कार्त्तिके खेष्टदेवतार्चनम् ।
 अष्टाष्टकपूजा ।
 सूलाष्टकनिरूपणम् ।
 श्रीकण्ठादिपञ्चाशन्मिथुनपूजा ।
 केशवादिमिथुनपूजा ।
 डाकिन्यादिपूजायामनुग्रहः ।
 दूतीयागफलम् ।
 त्रिकपूजाफलम् ।
 कुलपूजां विना चक्रे नाधि-
     कारः ।
 यन्त्रं विना पूजा निष्फला ।
 कुलपूजाप्रशंसा ।
 वेदोक्तविधिना कुलपूजाफलम् ।
 अनुग्रहे पष्ठविधा व्यवस्था ।
 वर्णस्थदेवतानां पूजामन्तः ।
 निर्मात्यसर्जनमन्तः ।
 डाकिनीस्तरूपकथनम् ।
 राकिणीस्तरूपकथनम् ।
 लाकिनीस्तरूपकथनम् ।
 काकिनीस्तरूपकथनम् ।
 शाकिनीस्तरूपकथनम् ।
 हाकिनीस्तरूपकथनम् ।

एकादशोल्लासे
 क्रमज्ञ. कनिष्ठोऽपि कुलपूजा-
     धिकारी ।
 अज्ञातकौलिकागमे व्यवस्था ।
 नित्यादिपूजने कालनियमः ।
 पूजाया कर्त्तव्यकार्याणि ।
 श्रीचक्रे प्रवेशनिर्गमयोर्विधानम्,
     तस्मिन् कर्त्तव्यकार्याणि च ।
 कुलाचार्यगृहे असृतादिप्रार्थनं,
     तदकरणे दीपय ।
 अस्मातस्य कुलद्रव्यपाननियेधः ।
 कुलामृतपाने विधानानि ।
 अज्ञानिज्ञानिनोर्विवहाराः ।
 चक्रमध्ये नियिष्टकार्याणि ।
 कौलिकस्य पशुसंसर्गे हानिः ।
 पशुभ्यः कुलद्रव्यं न देयम् ।
 चक्रमध्ये विवादादिनियेधः ।
 गुर्वादिघृतौ श्रीपूर्वकत्वम् ।
 गुरुं नाम्ना न भाषेत ।
 कुलशास्त्रमन्येपां न कथनीयम् ।
 पशुमुखेभ्यः कुलधर्मंश्ववणनियेधः ।
 उद्धादिभेदेन गुरुयोपितः पच्च ।
 वर्ज्याः स्त्रियः ।

पूर्वा, स्त्रियः ।

आममासादिदर्शने वन्दनम् ।

गुरुगतिशुतादिकुत्सा न कार्या ।

ननादिस्त्रीदर्शनिपेधः ।

दिवसे स्त्रीसङ्गादिनिपेध ।

सर्वा, स्त्रियः मातृतुत्याः ।

स्त्रीताडन न कर्त्तव्यम् ।

कुलवृचा ।

कौलिकाना प्राययित्तादिपञ्च
वर्ज्याणि ।

महापातकपञ्चकम् ।

कौले निप्रहानुयहो ।

पापकर्माणि ।

कुलनिन्दकाना वधे न दीपः ।

गुरुनिन्दकनिधनात् शिवे लयः ।

चीचकहत्तान्तं गोपनीयम् ।

पश्येद् कुलप्रसङ्गोऽकर्त्तव्य ।

गुरुमन्त्रयोरप्रकाशप्रकाशाभ्या
दीपः ।

कुलभ्रष्टस्य न निष्कृतिः ।

कौलिकस्य पातित्यकर्माणि ।

प्रातित्ये प्राययित्तम् ।

आचारस्य प्राधात्यम् ।

शुरुन्तिवारमाचार कथयेत् ।

शिवपाप गुरुं प्राप्नोति ।

हादशीखासे

श्रीपादुकामाहामगम् ।

पादुकामरणफलानि ।

गुरोरीमरसादृप्यम् ।

गुरुभक्तिहीनस्य निन्दा ।

सङ्गताभ्य प्रयसा ।

गुरुभक्तिवर्णना ।

गुरुभक्तिफलम् ।

गुरुं न सर्वं तु ध्येत ।

गुरुमन्त्रपरित्यागे दीपः ।

गुर्व्येऽकर्त्तव्यानि कार्याणि ।

नाम्त्रिकवर्जनम् ।

गुरो चविहिते अन्यपूजा न
कर्त्तव्या ।

खगस्त्रोत्तरहस्यप्रकाशे समय
च्युति ।

गुरुषा अद्वैत भाषनीयम् ।

आमादिभेदेन चतुर्विंधा गुरु-
शुशूपा ।

गुरुशुश्रूपाफलम् ।

वित्तानुसारेण सर्वं करणीयम् ।

गुरुस्वापहरणे दीप ।
 गुरुद्वोहकराणि कार्याणि ।
 गुरुस्वानादित्रिनाशि दीप ।
 गुरुनिन्दाश्वयणे प्रायचित्तम् ।
 देविकावासगमने वर्ज्यानि ।
 श्रीगुरोः सर्वमूलत्वम् ।
 सिद्धिकामिनो गुरुसेवने युक्तिः ।
 गुरौ तुष्टे सर्वदेवतुष्टिः ।
 गुर्वादिसत्रिधाने त्याज्य-
 कार्याणि ।
 गुरुकृत्तमेव शास्त्रम् ।
 गुरुकार्य स्त्रयमेव कर्त्तव्यम् ।
 गुरोरुद्धृते न तिष्ठेत् ।
 गुरुच्छायालङ्घने दीप ।
 गुर्वीज्ञालङ्घने दीपः ।
 आसनदाननियमः ।
 वन्दनमेदः ।
 नमस्यानमस्यपाचाणि ।
 गुरुप्रणामकालनियमः ।
 गुरुमत्त्यादीनामपि गुरुत्वम् ।
 ज्येष्ठचतुष्टयम् ।

तयोदशोल्लासे
 वर्ज्यशिष्यस्त्रियम् ।

याह्यगियत्त्रियम् ।
 गुरुलक्षणम् ।
 निराकारस्यापि शिवस्य गुरु-
 रूपेणाकृतियहणे हेतवः ।
 श्रीगुरोर्ब्रह्मविष्णुगिवत्वम् ।
 श्रीगुरोः गिवत्वे युक्तिः ।
 गुरुगिवयोरमेदः ।
 देवमन्त्रगुरुणाममेदः ।
 ज्येष्ठगुरुलक्षणानि ।
 प्रसङ्गेनाष्टपाशनामानि ।
 पाशवदः पशुः पाशमुक्तः शिव ।
 प्रसङ्गेन भनस्त्रितुविंधावस्या ।
 गुरुमान्विधात् पापादिच्ये
 दृष्टान्ताः ।
 तत्त्वज्ञानं विना भीक्षप्रदानादौ
 न शक्तिः ।
 सम्प्रदायमेदे गुरुस्वया ।
 पठ्विधा गुरव ।
 पूर्णाभिपेककर्त्तुः पादुका पूज
 नीया ।
 “गुरोर्गुर्वन्तरं व्रजेत्” ।

चतुर्दशोल्लासे
 दीक्षा विना न भीक्षः ।

पाचार्थं विना न दीचा ।	तासु क्रियादीचा समयादि-
पाचार्थपरम्परायां हेतुः ।	भेदेन चिधा ।
दीचितस्य इह परे गिरे योगः,	वर्णदीचा विधा ।
देहान्ते गावती सुक्तिः ।	कनादीचा विधा ।
मन्त्रोपदेशविधिः ।	निष्ठादिस्तिस्थानानि ।
अपरीक्ष दीचाया गुरुशिष्ययोः	सर्वदीचा ।
पिण्डाचत्वादिप्राप्तिः ।	वाग्दीचा ।
अग्रास्त्रीयोपदेशो दोषः ।	द्वग्दीचा ।
समयदीचानन्तरमुपदेशः	तीव्रातीवतरभेदेन मनोदीचा
कार्यः ।	हिधा ।
गिर्थपरीक्षाविधिः ।	तीव्रानक्षणम् ।
योग्यगिर्थनिरूपणम् ।	तीव्रतरानक्षणम् ।
गिर्थस्य गुरुपरीक्षणम् ।	आनन्दादिभेदेन विधस्य पद-
अधमादिभेदेन गिर्थाणा वैवि-	वस्या ।
धम्, तक्षणानि च ।	कौलिकीदीचालक्षणम् ।
उत्तमादिभेदेन उपदेशस्य वैवि-	गण्डूपाभिपेकः ।
धम्, तेपामालतिक्यनक्ष ।	शहामिपेकः ।
सर्गात्मा दक्षमंजा मानसात्मा	मौनकलग्नगद्योरुदयतिः ।
भेदेन देवीदीचायापैषिध्यम्,	सिहाभिपेकः ।
तक्षणानि च ।	पञ्चावस्थाः ।
गतिपातानुसारेण दीचा-	पूर्णभिपक्षाना प्रशसा ।
कार्या ।	वाह्नाभ्यन्तरभेदेन दीचा
क्रियावर्णादिभेदेन दीचा	हिविधा ।
सप्तधा ।	अन्तर्वहिभेदेन दिविधा शुद्धिः ।

भाभ्यां विना कौलिकानां न
सुक्षिः ।

कुलकुण्डलीदीचा एव सुख्या ।

दीक्षया पशुपाशच्छेदः, सोक्षय ।

दीक्षया शिवत्वम् ।

दीक्षायाः शिवत्वदाने दृष्टान्तः ।

दीक्षासंस्कारसम्पन्ने जातिभेदो
न विद्यते ।

दीक्षितस्य पूर्वत्वमृतो दीपः ।

दीक्षितस्य तपःप्रभृतिक कर्म
निरर्थकम् ।

भद्रीक्षिताना जपपूजादिकं
निष्फलम् ।

पूर्वदीक्षितस्यैव ज्येष्ठत्वम् ।

दीक्षाया, प्राग्नुषेय कर्म ।

शूद्रादिजातीना शुद्धिविधिः ।

अनुज्ञा विना दीक्षाया स्त्रीणा
नाधिकारः ।

पञ्चदशीललासि

पुरथरण जपात्मकम् ।

जपस्य श्रेष्ठत्वम् ।

तेन धर्मार्थादि साधनीयम् ।

पुरथरणस्य पञ्चाङ्गानि ।
एकमन्त्रसिद्धस्य सर्वमन्त्रसिद्धिः ।

न्यायलक्ष्ममन्त्रः सिद्धः ।

भूतलिप्या पूर्णितमन्त्रस्य जप-
विधानम् ।

मन्त्रजपादौ मालकावर्णजप-
स्यावश्यकता ।

गुरुलक्ष्ममन्त्रः सर्वसिद्धिदः ।

भविधिप्राप्तमन्त्रो निरर्थकः ।

पुस्तकादिप्राप्तमन्त्रजपे दीपः ।

पुरथरणादौ प्रशस्तस्थानानि ।

स्थानमेदे पुरथरणफलतार-
तम्यम् ।

निषिद्धस्थानानि ।

दीपनाथपूजा कर्त्तव्या ।

त्याज्यासनानि ।

ग्राह्यासनानि ।

विहितासने जपार्चनादि

कार्यम् ।

प्राणायामप्रकारः ।

प्रसङ्गेन शिवकुण्डलिनीयोग ।

सगर्भागर्भमेदेन प्राणायामो
दिविधः ।

सगर्भप्राणायामस्त्रीत्कर्पम् ।

प्राणायामफलानि ।	(अकथहचक्रम्) ।
न्यासादिपुरः सरमन्वजपः	सिद्धमन्त्रः ।
कार्यः ।	सिद्धसिद्धमन्त्रः ।
तदभावे दीपः ।	सिद्धसाध्यमन्त्रः ।
कल्पिताऽकल्पितामेदेनाच्चमाला	सिद्धसुसिद्धमन्त्रः ।
दिविधा, तयोः स्वरूपच्च ।	सिद्धारिमन्त्रः ।
वसुमेदेन जपे फलतारतम्यम् ।	साध्यसिद्धमन्त्रः ।
मालासंख्याभिः फलतारतम्यम् ।	साध्यसाध्यमन्त्रः ।
जपे अङ्गुलीनियमः ।	साध्यसुसिद्धमन्त्रः ।
कामनाभेदे अङ्गुलीनियमः ।	साध्यारिमन्त्रः ।
जपस्त्रिविधः ।	सुसिद्धसिद्धमन्त्रः ।
जपे प्रशस्तमन्वकथनम् ।	सुसिद्धसाध्यमन्त्रः ।
सूतकाद्यमङ्गः ।	सुसिद्धसुसिद्धमन्त्रः ।
मन्वार्थादिज्ञानं विना जपो	सुसिद्धारिमन्त्रः ।
निष्फलः ।	अरिसिद्धमन्त्रः ।
चैतन्यरहितमन्तो निष्फलः ।	अरिसुसिद्धमन्त्रः ।
सचैतन्यमन्वजापिनोऽवस्था ।	अरिरिपुमन्त्रः ।
पारम्पर्यप्रमाणम् ।	सिद्धादीनां फलानि ।
मन्वाणां पष्टिदीपाः ।	नचचक्रम् ।
तज्ज्ञानं विना जपे न सिद्धिः ।	नज्ञाणाणां जन्मादिगव सज्ञाः ।
मन्वाणां दश संख्याराः ।	रागिचक्रम् ।
जपकाले प्रशस्तमन्वाणि ।	द्वादशरागिषु लग्नादिस्थितिः ।
पुरुषरणकाले परान्तं वर्जयेत् ।	जन्मरागिनचत्रापरिज्ञाते
सिद्धादिचक्रकथनम् ।	विधिः ।

कुलाकुलचक्रम् ।
 परस्परविश्ववर्णसंयोगे
     व्यवस्था ।
 स्त्रीदत्तादिमन्ते सिद्धादि-
     विचारो नास्ति ।
 शिवशक्त्यादीनामसंयोगे जपो
     निरर्थकः ।
 जपपूजान्यासादियु विधिः ।
 जपध्यानादियुक्तस्य चिप्रं मन्त्र-
     सिद्धिः ।

तेषां प्रवीधसमयाः ।
 कामनाभेदेन वीजयोजना ।,
 यन्त्रपात्रनिर्णयः ।
 गन्धानद्रव्यनियमः ।
 सेखनीविचारः ।
 स्थाननियमः ।
 निजरूपभावना ।
 पूजादिकं विना ध्यानभेदः ।
 सात्त्विकध्यानजफलानि, साधन-
     प्रकारथ ।
 राजसध्यानजफलानि, साधन
     प्रकारथ ।
 तात्त्वमध्यानजफलानि, साधन-
     प्रकारथ ।
 शान्तिकर्म ।
 वश्यकर्म, आकर्षण्यम् ।
 राजादीनां वश्यादी होमे समि-
     हिशेषाः ।
 पराप्राप्तादमन्त्रविज्ञीवन्मुक्तः ।
 विशेषणोच्चाटनमारणविधिः ।
 शान्तिकादी श्वेतवर्णदि-
     भावना ।
 सर्वकर्मसु आत्मरक्षार्थं महा-
     पीडान्यासादिक कर्त्तव्यम् ।

पोड़शोल्लासे
 काम्यकर्मविधानम् ।
 जपहोमादिपरिमाणकथनम् ।
 सिद्धमन्त्रिणः परशिवत्वम् ।
 सिद्धमन्त्रस्य पट्कर्मसिद्धिः ।
 काम्यप्रयोगकर्तुं परलोकः ।
 निष्कामयजनस्यैव प्राशस्यम् ।
 दोपशान्त्याद्यर्थं चक्रपूजा ।
 प्रयोगादी साधकस्य ज्ञात-
     व्यानि ।
 स्त्रीपुंनपुंसकमन्त्राः ।

अनिष्टकारिणां विनाश-	योगिनौ ।
साधनम् ।	अक्षि ।
—	पादुकर ।
सप्तहशोल्लासि	जपः ।
श्रीगुरोः प्रार्थनामन्त्रः ।	स्तोत्रम् ।
गुरः ।	ध्यानम् ।
आचार्यः ।	चरणम् ।
आराधः ।	वेदः ।
देविकः ।	पुराणम् ।
स्त्रामी ।	शास्त्रम् ।
महेश्वर ।	सृतिः ।
शीनायः ।	इतिहासः ।
देवः ।	आगमः ।
भट्टारकः ।	शाकः ।
प्रभुः ।	कौलः ।
योगी ।	पारम्पर्यम् ।
सधमी ।	सम्यदाय ।
तपस्त्री ।	आनन्दाय ।
अवधूतः ।	श्रीतः ।
घौरः ।	आचार ।
कौलिकः ।	दीक्षा ।
साधक ।	अभिपेक ।
भक्तः ।	उपदेश ।
यिष्य ।	मन्त्र ।

ईषता ।	नैवेद्यम् ।
न्यासः ।	वलिः ।
सुद्रा ।	तत्त्वतयम् ।
अचमाना ।	त्रिलुकम् ।
मण्डलम् ।	प्रसादः ।
कलशः ।	पानम् ।
यन्त्रम् ।	उपास्तिः ।
आसनम् ।	पुरथरणम् ।
मद्यम् ।	उपहारः ।
सुरा ।	मृद्दासनम् ।
अमृतम् ।	आवाहनम् ।
प्रातम् ।	स्वापनम् ।
प्राधारः ।	सन्निधापनम् ।
मांसम् ।	सन्निरोधनम् ।
पूजा ।	सकलीकृतिः ।
अर्चनम् ।	अवगुण्ठनम् ।
तर्पणम् ।	अमृतीकरणम् ।
गन्धः ।	परमीकरणम् ।
आमोदः ।	गतम् ।
अचतः ।	पाद्यम् ।
पुष्पम् ।	आचमनीयम् ।
धूपः ।	अर्चम् ।
दीपः ।	अटाङ्गार्चम् ।
मोक्षदीपः ।	मधुपर्कः ।